

รายงานการวิจัย
การสื่อสารภายในครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
FAMILY COMMUNICATION IN BANGKOK AND OUTSKIRTS

การวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากทบวงมหาวิทยาลัย

มกราคม 2545

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการสื่อสารภายในครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาสภาพและรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว ความพึงพอใจในการครอบครัว ตลอดจนศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับสภาพ รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวและความพึงพอใจในครอบครัว

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้แก่ผู้ปกครองในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลจำนวน 479 คน สุ่มแบบบังเอิญ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยโดยใช้โปรแกรม SPSS ใช้สถิติร้อยละ ไค-สแควร์ t-test และ one-way anova ในการพิสูจน์สมมุติฐานการวิจัย

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลที่ผู้ปกครองมีเพศแตกต่างกันมีความบ่อยครั้งในการสื่อสารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ครอบครัวที่ผู้ปกครองมีอายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ลักษณะครอบครัว ผู้นำครอบครัวแตกต่างกันไม่ได้มีความบ่อยครั้งในการสื่อสารแตกต่างกัน

2. ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่ต่างกัน โดยมีการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเสรีมากที่สุด รองลงมาเป็นแบบแสดงความคิดเห็น แบบเคารพเชื่อฟังและแสดงความคิดเห็น และแบบเคารพเชื่อฟัง

3. ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลที่ผู้ปกครองมีเพศ การศึกษา รายได้ ความบ่อยครั้งในการสื่อสารภายในครอบครัว แตกต่างกันมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ครอบครัวที่ผู้ปกครองมีอายุ อาชีพ ลักษณะครอบครัว ผู้นำครอบครัวแตกต่างกันไม่ได้มีความบ่อยครั้งในการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกัน

4. ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีความพึงพอใจในครอบครัวที่ต่างกัน โดยมีความพึงพอใจในครอบครัวในระดับปานกลางมากที่สุด รองมาเป็นระดับต่ำและสูง

5. ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลที่ผู้ปกครองมีการศึกษา ผู้นำครอบครัว ความบ่อยครั้งในการสื่อสารภายในครอบครัว รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกันมีความพึงพอใจในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ครอบครัวที่ผู้ปกครองมีเพศ อายุ รายได้ อาชีพ ลักษณะครอบครัว แตกต่างกันได้ไม่มีความพึงพอใจในครอบครัวแตกต่างกัน

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยสำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือร่วมมือจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบคุณทบวงมหาวิทยาลัยที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยกรุงเทพที่ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ได้สละเวลาตอบแบบสอบถามการวิจัยครั้งนี้ และในท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อคุณแม่ที่อบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา ตลอดจนขอระลึกพระคุณของครู อาจารย์ทุกท่านที่อบรมสั่งสอนและถ่ายทอดความรู้วิชาการให้แก่ผู้วิจัย คุณค่าของงานวิจัยนี้ถ้ามีอยู่บ้าง ผู้วิจัยขออุทิศมอบให้แก่หน่วยงานและบุคคลที่กล่าวมาทั้งหมด

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญเนื้อหา	ค
สารบัญตาราง	จ
บทที่	
1. บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ปัญหาคำถามการวิจัย	2
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
สมมุติฐานการวิจัย	3
กรอบความคิดในการวิจัย	4
นิยามศัพท์	5
ประโยชน์ในการวิจัย	6
2. ทฤษฎีแนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
กรอบครัว	7
การสื่อสาร	12
การสื่อสารภายในครอบครัว ✓	15
ความพึงพอใจในครอบครัว ✓	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27
3. ระเบียบวิธีวิจัย	34
ประชากรในการวิจัย	34
กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย	34
ตัวแปรในการวิจัย	34

	หน้า
การวัดตัวแปรและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	35
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย	37
สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย	38
4. ผลการวิจัย	39
ผลการวิจัยข้อมูลพื้นฐาน	40
ผลการวิจัยข้อมูลพื้นฐานชีวสังคมและครอบครัว	40
ผลการวิจัยสภาพการสื่อสารภายในครอบครัว	49
ผลการวิจัยการประเมินรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว	57
ผลการวิจัยการประเมินความพึงพอใจในครอบครัว	61
การพิสูจน์สมมติฐานการวิจัย	65
5. สรุป อภิปรายและเสนอแนะ	100
สรุปผลการวิจัย	100
การอภิปรายผลการวิจัย	105
ข้อเสนอแนะงานวิจัย	109
ข้อเสนอแนะหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	110
ข้อจำกัดการวิจัย	111
บรรณานุกรม	112
ภาคผนวก	
แบบสอบถาม	

สารบัญญัตราง

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนและร้อยละเพศของกลุ่มตัวอย่าง	40
2. จำนวนและร้อยละช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่าง	41
3. จำนวนและร้อยละการศึกษาสูงสุดของกลุ่มตัวอย่าง	42
4. จำนวนและร้อยละระดับรายได้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง	43
5. จำนวนและร้อยละอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง	44
6. จำนวนและร้อยละสมาชิกในบ้าน	45
7. จำนวนและร้อยละจำนวนบุตร	46
8. จำนวนและร้อยละญาติพี่น้องที่อาศัยในครอบครัว	47
9. จำนวนและร้อยละผู้นำของครอบครัว	48
10. จำนวนและร้อยละความบ่อยครั้งในการพูดคุยกับสมาชิก ในครอบครัวต่อสัปดาห์	49
11. จำนวนและร้อยละเวลาที่ใช้ในการพูดคุยกันในแต่ละครั้ง	50
12. จำนวนและร้อยละความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัว	51
13. จำนวนและร้อยละช่วงเวลาที่สมาชิกครอบครัวพูดคุยกัน	52
14. จำนวนและร้อยละสถานที่ที่พูดคุยกับสมาชิกในครอบครัว	53
15. จำนวนและร้อยละประเด็นการพูดคุยในครอบครัว	54
16. จำนวนและร้อยละรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว	57
17. จำนวนและร้อยละระดับความพึงพอใจในครอบครัว	61
18. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัว ระหว่างผู้ปกครองชายและหญิง	66
19. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัว ที่ปกครองอายุแตกต่างกัน	67
20. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัว ที่ผู้ปกครองมีการศึกษาแตกต่างกัน	68

ตารางที่	หน้า
21. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัว ที่ผู้ปกครองมีรายได้แตกต่างกัน	69
22. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัว ที่ผู้ปกครองมีอาชีพแตกต่างกัน	70
23. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัว เดี่ยวและครอบครัวขยาย	71
24. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัว ที่มีผู้นำครอบครัวแตกต่างกัน	72
25. การวิเคราะห์เปรียบเทียบประเภทรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว	73
26. การวิเคราะห์ความแตกต่างในจำนวนความถี่รูปแบบการสื่อสาร ภายในครอบครัว 4 แบบด้วยสถิติไค-สแควร์	74
27. การวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว ระหว่างผู้ปกครองชายกับหญิง	75
28. การวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว ที่ผู้ปกครองมีอายุแตกต่างกัน	76
29. การวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว ที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาแตกต่างกัน	77
30. การวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว ที่มีรายได้แตกต่างกัน	79
31. การวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว ที่มีอาชีพแตกต่างกัน	81
32. การวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว ที่มีลักษณะครอบครัวแตกต่างกัน	82
33. การวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว ที่มีผู้นำครอบครัวแตกต่างกัน	83

ตารางที่	หน้า
34. การวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว ที่มีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกัน	84
35. จำนวนและร้อยละระดับความพึงพอใจในครอบครัว	85
36. การวิเคราะห์ความแตกต่างในจำนวนความถี่ระดับความ พึงพอใจในครอบครัว	86
37. การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัว ระหว่างผู้ปกครองชายและหญิง	87
38. การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัวที่ ผู้ปกครองมีช่วงอายุแตกต่างกัน	88
39. การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัวที่ ผู้ปกครองมีการศึกษาแตกต่างกัน	89
40. การเปรียบเทียบรายคู่ค่าเฉลี่ย ความพึงพอใจในครอบครัวที่ผู้ปกครอง การศึกษาแตกต่างกัน	90
41. การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัว ที่ผู้ปกครองมีรายได้แตกต่างกัน	91
42. การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัว ของครอบครัวที่ผู้ปกครองมีอาชีพแตกต่างกัน	92
43. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความพึงพอใจใน ครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย	93
44. การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัว ของครอบครัวที่มีผู้นำครอบครัวแตกต่างกัน	94
45. การเปรียบเทียบรายคู่ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัวของ ครอบครัวที่มีผู้นำครอบครัวแตกต่างกัน	95
46. การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัว ที่มีความบ่อยครั้งในการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกัน	96

ตารางที่	หน้า
47. การเปรียบเทียบรายคู่ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัว ที่มีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในแตกต่างกัน	97
48. การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัว ที่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกัน	98
49. การเปรียบเทียบรายคู่ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัว ที่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว 4 แบบ	99

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศไทยไปสู่สังคมอุตสาหกรรม ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยในหลายด้านทั้งในด้านบวกและด้านลบ ในด้านบวกก็คือ ช่วยให้มีชีวิตความเป็นอยู่สะดวกสบายทันสมัยยิ่งขึ้น เนื่องจากมีเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการผลิตสินค้าและบริการ ประชาชนมีสุขภาพและชีวิตยืนยาวขึ้น แต่ขณะเดียวกัน ได้สร้างปัญหาในด้านลบหลายประการ เช่น เกิดปัญหามลพิษภาวะ ชีวิตต้องแข่งขันกับคนอื่นและแข่งขันกับเวลา ต้องทำงานหนักกว่าเดิม เกิดปัญหาชุมชนเมือง ปัญหารถติด ทำให้ต้องเสียเวลาในการเดินทางเพิ่มมากขึ้น จนทำให้ส่งผลกระทบต่อชีวิตครอบครัว เกิดปัญหาความรักความเข้าใจกันภายในครอบครัว การหย่าร้าง มีอัตราสูงขึ้น ลูกขาดความรักความอบอุ่น ครอบครัวไม่มีเวลาพบปะพูดคุยสื่อสารกัน ขาดความรักความเข้าใจกันระหว่างพ่อแม่ลูก ซึ่งจากหลักฐานการวิจัยครอบครัวไทยในปัจจุบัน พบว่า สมาชิกในครอบครัวในสังคมเมือง มีเวลาในการอยู่ร่วมกันน้อยมาก (ภัสสร ลิมานนท์, 2539, หน้า. 5) และยังพบอีกว่า วัยรุ่นไทยส่วนใหญ่ต้องการครอบครัวที่มีความรักความเข้าใจ (ฉลองรัฐ อินทรีย์, 2539, หน้า. 657) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการสื่อสารภายในครอบครัว ในฐานะเป็นเครื่องมือสำคัญในการที่จะช่วยเสริมสร้างความรัก ความเข้าใจ ความอบอุ่น การสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคคล

การดำรงชีพในสังคมเมืองที่สมาชิกครอบครัวไม่มีเวลาอยู่ร่วมกันและพูดคุยกัน จะก่อให้เกิดปัญหาการขาดความรักความเข้าใจความอบอุ่นภายในครอบครัว ซึ่งมีผลนำไปสู่ปัญหาสังคมหลายประการ เช่น การติดยาเสพติดของวัยรุ่น การมั่วสุมในแหล่งบันเทิง ฯลฯ

ปัญหาดังกล่าวนี้ได้ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ซึ่งเป็นที่รวมของการพัฒนาและความเจริญทางวัตถุ นักวิชาการหลายคนเชื่อกันว่าปัญหาสังคมหลายประการต้องเริ่มต้นแก้ไขที่ครอบครัวจึงจะได้ผลมากที่สุด

5. ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลที่ผู้ปกครองมีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ลักษณะครอบครัว ผู้นำครอบครัว ความบ่อยครั้งการสื่อสารภายใน ครอบครัว รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกันมีความพึงพอใจในครอบครัว มากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวของผู้ปกครองในเขต กรุงเทพฯ และปริมณฑล

2. เพื่อศึกษาความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวของผู้ปกครองในเขต กรุงเทพฯ และปริมณฑลที่มีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ลักษณะครอบครัว ผู้นำ ครอบครัว ความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวต่างกัน

3. เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวของผู้ปกครองในเขต กรุงเทพฯ และปริมณฑล

4. เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวของผู้ปกครองในเขต กรุงเทพฯ และปริมณฑลที่มีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ลักษณะครอบครัว ผู้นำ ครอบครัว ความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกัน

5. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในครอบครัวของผู้ปกครองในเขตกรุงเทพฯ และ ปริมณฑล

6. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในครอบครัวของผู้ปกครองในเขตกรุงเทพฯ และ ปริมณฑลที่มีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ลักษณะครอบครัว ผู้นำครอบครัว ความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัว รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวต่างกัน

สมมุติฐานการวิจัย

1. ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลที่ผู้ปกครองมีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ลักษณะครอบครัว ผู้นำครอบครัว แตกต่างกันมีความบ่อยครั้งการสื่อสาร ภายในครอบครัวแตกต่างกัน

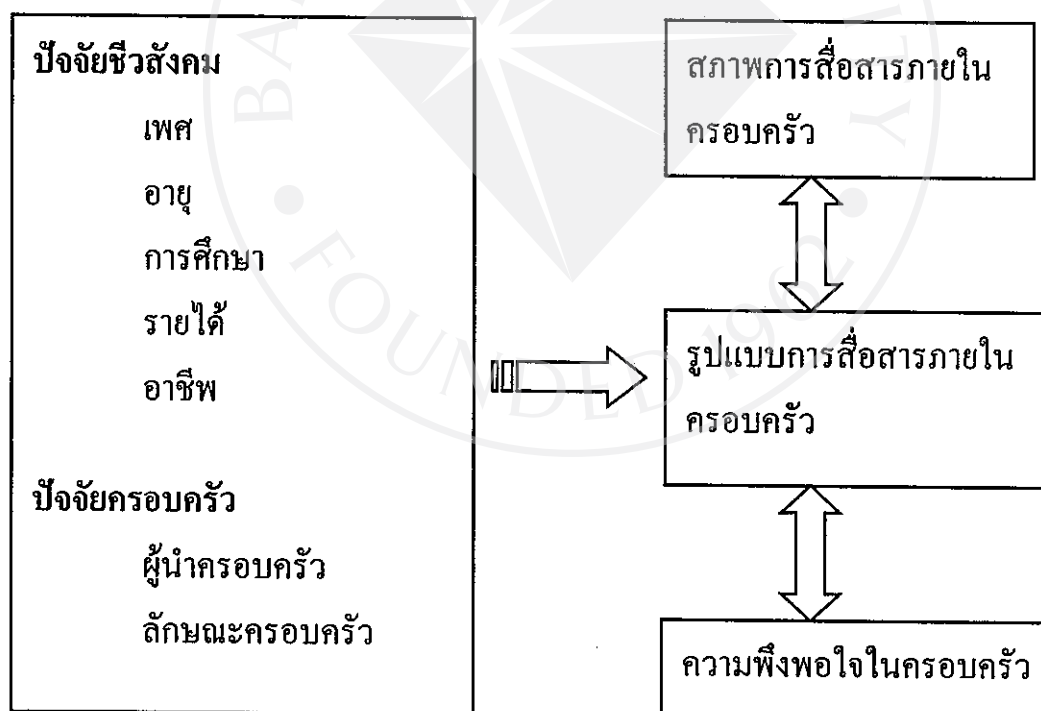
2. ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีรูปแบบการสื่อสารภายใน ครอบครัวที่ต่างกัน

3. ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลที่ผู้ปกครองมีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ลักษณะครอบครัว ผู้นำครอบครัว ความบ่อยครั้งการสื่อสารภายใน ครอบครัวแตกต่างกันมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกัน

4. ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีความพึงพอใจในครอบครัว ในระดับที่ต่างกัน

5. ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลที่ผู้ปกครองมีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ลักษณะครอบครัว ผู้นำครอบครัว ความบ่อยครั้งการสื่อสารภายใน ครอบครัว รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกันมีความพึงพอใจในครอบครัว แตกต่างกัน

กรอบความคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์

ลักษณะครอบครัว หมายถึง ลักษณะขนาดของครอบครัว แบ่งออกเป็นสองลักษณะคือ ครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย

ครอบครัวเดี่ยว หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบด้วยพ่อ แม่และลูก อยู่อาศัยร่วมกัน

ครอบครัวขยาย หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก และญาติๆ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย หลาน ฯลฯ อยู่อาศัยร่วมกัน

ผู้ปกครอง หมายถึง พ่อ หรือแม่ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบดูแล ครอบครัวซึ่งมีลูกตั้งแต่หนึ่งคนขึ้นไป

ผู้นำครอบครัว หมายถึง บุคคลที่มีหน้าที่และบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำครอบครัวเช่น เป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายหลักในครอบครัว และเป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ในครอบครัว

สภาพการสื่อสารภายในครอบครัว หมายถึง ความบ่อยครั้ง จำนวนเวลา ช่วงเวลา สถานที่ และประเด็นการสื่อสารภายในครอบครัว

ความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัว หมายถึง ความบ่อยครั้งที่สมาชิกในครอบครัวสื่อสารกัน ในหนึ่งสัปดาห์ รวมกับจำนวนเวลาที่ใช้พูดคุยกันในแต่ละครั้ง

รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว หมายถึง ลักษณะและวิธีการที่สมาชิกในครอบครัวใช้สื่อสารกัน แบ่งออกเป็น 2 แบบใหญ่คือ แบบเน้นความคิด (Concept-Orientation) และแบบเน้นสัมพันธภาพ (Socio-Orientation) โดยใช้แบบวัดการสื่อสารในครอบครัวฉบับปรับปรุง (Revised Family Communication Pattern-RFCP) ของริชชี (Richie, 1990) ผลการวัดที่ได้นำมาจัดแบ่งเป็นการสื่อสารในครอบครัว 4 แบบคือ

แบบเสรี (Laissez-faire) หมายถึง ครอบครัวที่ไม่ได้เน้นให้สื่อสารความคิดและไม่ได้เน้นให้เคารพเชื่อฟัง เป็นครอบครัวที่ได้ค่าคะแนนต่ำทั้งด้านเน้นความคิด (Concept-Orientation) และเน้นสัมพันธภาพ (Socio-Orientation)

แบบเคารพเชื่อฟังและแสดงความคิดเห็น (Consensual-faire) หมายถึง ครอบครัวที่เน้นการสื่อสารให้แสดงความคิดเห็นและเน้นให้เคารพเชื่อฟัง เป็นครอบครัวที่ได้ค่าคะแนนสูงทั้งด้านเน้นความคิด (Concept-Orientation) และเน้นสัมพันธภาพ (Socio-Orientation)

แบบเคารพเชื่อฟัง (Protective) หมายถึง ครอบครัวที่เน้นการสื่อสารในครอบครัวให้สมาชิกมีความเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง เป็นครอบครัวที่ได้ค่าคะแนนการสื่อสารในครอบครัวแบบเน้นสัมพันธภาพ (Socio-Orientation) สูง

แบบแสดงความคิดเห็น (Pluralistic) หมายถึง ครอบครัวที่เน้นการสื่อสารแสดงความคิดเห็นระหว่างสมาชิกในครอบครัว เป็นครอบครัวที่ได้ค่าคะแนนการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเน้นความคิด (Concept-Orientation) สูง

ความพึงพอใจในครอบครัว หมายถึง ความรู้สึกพึงพอใจในครอบครัวใน 4 ด้าน คือ ความเป็นอิสระแบบความสัมพันธ์ใกล้ชิด ความเข้าใจและการสนับสนุน ความผูกพันในครอบครัว และความพึงพอใจในชีวิตการทำงาน วัดจากแบบสอบถามประเมินค่าแบบลิเคิร์ตสเกล 7 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากเกณฑ์การวัดดังกล่าว

บทที่ 2

ทฤษฎีแนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอทฤษฎีแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในครอบครัวและความพึงพอใจในครอบครัว ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอในประเด็นหัวข้อต่างๆ ดังต่อไปนี้

ครอบครัว

การสื่อสาร

ความสำคัญของการสื่อสารต่อครอบครัว

การสื่อสารในครอบครัว

ความพึงพอใจในครอบครัว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ครอบครัว

ความหมาย

ครอบครัว หมายถึง บิดามารดา บุตร และผู้ที่ส่วนร่วมโดยสิทธิและหน้าที่ เช่น ญาติมิตร และคนที่พำนักอยู่ด้วยกันในครอบครัว การอยู่กินกันเป็นครอบครัวเป็นวิถีปฏิบัติซึ่งตั้งขึ้นเป็นแบบแผน สมาชิกมีสิทธิและหน้าที่ (อุทัย หิรัญโต, 2519, หน้า. 267)

ครอบครัว หมายถึง กลุ่มสังคมของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่มีความสัมพันธ์กันโดยสายเลือด การแต่งงาน การรับเลี้ยงดู (Macionia, 1999, p. 454)

สำหรับนักสื่อสารได้นิยามครอบครัว หมายถึง กลุ่มคนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันโดยสายเลือด การแต่งงาน หรือการยอมรับ บางครั้งหมายถึง กลุ่มของคนซึ่งรักและสนใจเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน โดยความหมายที่กว้าง ครอบครัว หมายถึง เครือข่ายของบุคคลที่ใช้ชีวิตร่วมกันมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งผูกพันกันด้วยการแต่งงาน สายเลือด ความผูกพัน กฎหมาย ซึ่งยอมรับว่าพวกตนเป็นครอบครัวเดียวกัน รวมถึงคนที่คาดว่าในอนาคตจะมีความสัมพันธ์ร่วมด้วย (Tubbs & Moss, 1995, p. 190 citing Galvin & Brommel, 1991, p. 3)

ความสำคัญ

ครอบครัวเป็นสถาบันที่เก่าแก่ที่สุดที่เป็นรากฐานสำคัญของระบบสังคม แต่เดิมครอบครัวมีลักษณะเป็นสถาบันเบ็ดเสร็จ (All-inclusive institution) กล่าวคือในสมัยโบราณกิจกรรมของมนุษยชาติทั้งหลายมีจุดศูนย์กลางอยู่ในครอบครัวทั้งสิ้น แต่ในปัจจุบันครอบครัวได้ทำบทบาทเช่นนี้น้อยลง เพราะมนุษย์มีการแบ่งงานกันทำตามความรู้ความชำนาญ สิ่งที่ครอบครัวยังคงทำหน้าที่อยู่ตลอดมาก็คือ การเป็นสถาบันแห่งแรกที่ทำหน้าที่สังคมนิยม (Socialization) หรือกระบวนการที่ทำให้คนเรียนรู้และยอมรับบทบาทของแต่ละฐานะตำแหน่ง (ทิตยา สุวรรณชฎ, 2527, หน้า. 471) ครอบครัวจึงเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล โดยเฉพาะเด็ก เพราะเป็นสถาบันแรกที่ทำให้การอบรมด้านจิตใจ สร้างอุปนิสัย อารมณ์ ความคิด ความรู้สึก มารยาทการวางตัว อบรมศีลธรรมจรรยา แม้กระทั่งการช่วยเสริมสร้างความสำเร็จในด้านการเรียน การทำงานของบุคคล ครอบครัวจึงเป็นสถาบันหลักในการทำหน้าที่สร้างบุคลิกภาพแห่งความเป็นมนุษย์ขึ้นมา ครอบครัวจึงเป็นสถาบันหลักในการทำหน้าที่สร้างบุคลิกภาพแห่งความเป็นมนุษย์ขึ้นมา ครอบครัวจึงเป็นสถาบันที่สร้างพลเมืองที่ดีให้กับประเทศชาติ เป็นรากฐานสำคัญของชาติ และเป็นศูนย์กลางของสังคม เป็นสถาบันที่อบรมขัดเกลาชนรุ่นใหม่ของชาติให้รู้จักโลก ปลูกฝังศีลธรรมจรรยา วัฒนธรรมของชาติ การมีครอบครัวที่ดีจึงเท่ากับเป็นการสร้างชาติโดยแท้จริง ประเทศชาติจะเจริญมั่นคงรุ่งเรืองหรือไม่ขึ้นอยู่กับครอบครัวด้วย

แบบของครอบครัว

ครอบครัวอาจแบ่งออกได้หลายแบบตามปัจจัยที่นำมาพิจารณา ดังนี้ (อุทัย หิรัญโต, 2519, หน้า. 268-271 ; สุพัตรา สุภาพ, 2539, หน้า. 66-67)

พิจารณาตามหัวหน้าครอบครัว แบ่งเป็น

1. ระบบครอบครัวที่มีผู้หญิงเป็นหัวหน้าครอบครัว หรือ มาตารีปิตย (Matrilineal or Metronymic family) ครอบครัวแบบนี้ผู้หญิงเป็นผู้มีอำนาจในกิจการของครอบครัว

2. ระบบครอบครัวที่มีผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว (Patrilineal or Patronymic Family) ครอบครัวที่สามีเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในตัวบุตรและทรัพย์สิน

พิจารณาตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว แยกเป็น

1. ครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) คือ ครอบครัวที่มีสมาชิกเพียงพ่อแม่ และลูก เป็นครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด และมีแนวโน้มจะมีครอบครัวแบบนี้มากขึ้น เนื่องจากข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ ครอบครัวแบบนี้จะมีความเป็นอิสระแต่ห่างเหินญาติพี่น้อง

2. ครอบครัวขยาย (Extended Family) คือ ครอบครัวที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ญาติทั้งสองฝ่าย เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย อาจอยู่ภายใต้บ้านเดียวกัน หรือเขตบ้านเดียวกันโดยปลูกอยู่ใกล้เคียงกัน

3. ครอบครัวที่มีสามีหนึ่งภรรยาหลายคน (Polygamous Family) เช่น ครอบครัวจีน อิสลาม

ปัจจุบันลักษณะโครงสร้างของครอบครัวไทย มีแนวโน้มจะเปลี่ยนแปลงจากลักษณะครอบครัวขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยว จะเป็นสาเหตุของปัญหาเด็กได้ กล่าวคือ ขนาดครอบครัวที่เล็กลง จะมีที่พึ่งทางจิตใจน้อยกว่าเด็กในครอบครัวแบบขยายและส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตและการพัฒนาบุคลิกภาพในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น (คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็ก สำนักนายกรัฐมนตรี, 2535)

หน้าที่ของครอบครัว

อุทัย หิรัญโต (2519, หน้า. 270-271) ชี้ว่า ครอบครัวมีหน้าที่หลักสองประการคือ

1. หน้าที่ทางธรรมชาติ ได้แก่ การสืบพันธุ์ให้มีลูกหลาน เพื่อให้สังคมมนุษย์ดำรงอยู่ต่อไปไม่สูญสิ้น มีสมาชิกใหม่เกิดขึ้นแทนสมาชิกเก่าที่ล้มตาย นอกจากนี้ยังมีบทบาทควบคุมความประพฤติทางกามารมณ์ การสมรสถือเป็นวิถีสังคมที่ช่วยในการควบคุมการสัมพันธ์ทางเพศ ช่วยให้สังคมมีระเบียบ

2. หน้าที่ทางสังคม ได้แก่ การทะนุบำรุงและอบรมเลี้ยงดู ปลูกฝังคุณธรรมบางอย่างให้แก่เด็ก เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคม

ส่วน สุพัตรา สุภาพ (2539, หน้า. 68-71) เสนอว่า ครอบครัวมีหน้าที่หลายประการคือ

1. การสร้างสรรค์สมาชิกใหม่ (Reproduction) เพื่อให้สังคมดำรงอยู่ได้
2. การบำบัดความต้องการทางเพศ (Sexual Gratification) โดยผ่านทาง การสมรสช่วยลดปัญหาทางเพศ เช่น การข่มขืน
3. เลี้ยงดูผู้เยาว์ให้เจริญเติบโตขึ้นในสังคม (Maintenance of immature children of raising the young)
4. ให้การอบรมสั่งสอนแก่เด็กให้รู้จักระเบียบของสังคม (Socialization)
5. กำหนดสถานภาพ (Social placement) โดยให้ชื่อสกุล และสถานภาพเศรษฐกิจสังคม เช่น เป็นลูกคนจน หรือคนรวย
6. ให้ความรักความอบอุ่น (Affection)

ลักษณะของครอบครัวไทย

ยนต์ ชุ่มจิต (2538, หน้า. 64-65) ได้สรุปลักษณะของครอบครัวไทยไว้ดังนี้

1. เป็นครอบครัวขยายหรือครอบครัวใหญ่ มากกว่าครอบครัวแบบอื่นๆ โดยเฉพาะในชนบท ครอบครัวจะประกอบไปด้วย พ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติพี่น้อง
2. ให้อำนาจผู้ชายหรือสามีเป็นผู้นำครอบครัว โดยภรรยาต้องใช้นามสกุลสามี สามีมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดู ในปัจจุบันภรรยาเริ่มมีบทบาทมากขึ้น เพราะต้องช่วยทำงานนอกบ้าน
3. ลูกเป็นขวัญใจของพ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย
4. ความผูกพันทางสายโลหิตของทุกคนในครอบครัวมีมาก
5. มีความเคารพเชื่อฟังกันตามลำดับอาวุโสของสมาชิกในครอบครัว
6. ลูกผู้ชายได้รับการยกย่องให้เป็นผู้สืบสกุล
7. ลูกต้องแสดงความกตัญญูทวดเทวีต่อบิดามารดา
8. ภรรยาไม่ใช่ผู้นำครอบครัว แต่มีบทบาทอย่างมาก มีอิทธิพลเหนือผู้ชายในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูบุตรธิดา ค่าใช้จ่ายในครอบครัว การดูแลบ้านเรือน

ครอบครัวไทยในยุคโลกาภิวัตน์

สมพร เทพสิทธิ์า (2538, หน้า. 19-22) ชี้ว่า จากการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจสังคม ความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การหลั่งไหลของวัฒนธรรมข้ามชาติ ทำให้ลักษณะของครอบครัวไทยปัจจุบันในยุคโลกาภิวัตน์ มีการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างคือ

1. มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของครอบครัวจากครอบครัวขยายที่มีขนาดใหญ่มาเป็นครอบครัวเดี่ยวที่มีขนาดเล็ก
2. โอกาสของสตรีในการศึกษาและในการประกอบอาชีพมีมากขึ้น บางครอบครัวสามีและภรรยาออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน ทิ้งบุตรไว้กับคนใช้หรือสถานรับเลี้ยงเด็ก ทำให้บุตรหลานขาดความรักและความอบอุ่นจากพ่อแม่
3. พ่อแม่ไม่ได้ให้ความรักความเอาใจใส่ลูกเท่าที่ควร
4. พ่อแม่ไม่ได้ให้การฝึกอบรมสั่งสอนลูกเหมือนแต่ก่อน ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นครูคนแรกของลูก ไม่ได้ปลูกฝังอบรมศีลธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดี เพื่อจะได้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
5. ความเจริญทางวัตถุและลัทธิบริโภคนิยม ทำให้ครอบครัวจำนวนไม่น้อยให้ความสนใจแต่การแสวงหาวัตถุและทรัพย์สินสมบัติ ไม่ให้ความสนใจในเรื่องศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม เช่นแต่ก่อน พ่อแม่ลูกห่างเหินศาสนา ทำให้ขาดที่พึ่งและยึดเหนี่ยวทางจิตใจ
6. ครอบครัวจำนวนมากต้องประสบปัญหาต่างๆ ซึ่งทำให้ครอบครัวขาดความรัก ความอบอุ่นและมั่นคง เช่น ปัญหาการเงิน และการครองชีพ มีรายได้ไม่พอรายจ่าย ใช้จ่ายเกินฐานะ มีหนี้สิน ขาดความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเหมาะสม เกิดการทะเลาะวิวาท นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านสุขภาพอนามัย เช่น สมาชิกของครอบครัวติดยาเสพติด เป็นโรคเอดส์
7. ครอบครัวจำนวนไม่น้อยเป็นครอบครัวแตกแยก (Broken family) มีการหย่าร้าง (Divorce) แยกกันอยู่ (Separation) การละทิ้ง (Desertation) เพิ่มมากขึ้น
8. สื่อมวลชน โดยเฉพาะโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ วิดีโอเทป มีอิทธิพลต่อความคิด ค่านิยม พฤติกรรม การใช้จ่ายของครอบครัว

จากหลักฐานการวิจัยเกี่ยวกับขนาดครอบครัวไทยของ คาร์ตัน โชติพันธุ์โสภณ (2531, หน้า. 4) ในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่กำหนดขนาดครอบครัวในอุดมคติของวัยรุ่น กับกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่น อายุ 15-20 ปีที่ยังไม่สมรส ในช่วงปี 2526 ใน อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำนวน 420 คน พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดขนาดครอบครัวมากที่สุดคือการศึกษา รองลงมาคือ เพศ เนื่องจากการศึกษาช่วยให้วัยรุ่นมีความรู้และเข้าใจต่อภาวะการเพิ่มประชากร และความต้องการขนาดครอบครัวที่เล็กลง วัยรุ่นต้องการขนาดครอบครัวที่สมาชิกโดยเฉลี่ย 2.84 คน โดยวัยรุ่นชายต้องการมีขนาดครอบครัวที่ใหญ่กว่าวัยรุ่นหญิง วัยรุ่นที่มีการศึกษาสูงต้องการขนาดครอบครัวที่เล็กลง ส่วนอายุ จำนวนพี่น้อง การศึกษามิตามารดา การรู้จักวางแผนครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับขนาดครอบครัวในอุดมคติของวัยรุ่น

นอกจากนี้จากหลักฐานการวิจัยเกี่ยวกับครอบครัวไทย ยังพบว่า สมาชิกครอบครัวในสังคมเมืองมีเวลาในการอยู่ร่วมกันน้อยมาก (ภัสสร ติมานนท์, 2539, หน้า. 5) ในขณะที่ผลวิจัยชี้ว่า วัยรุ่นไทยส่วนใหญ่ต้องการครอบครัวที่มีความรัก ความเข้าใจ (ฉลองรัฐ อินทรีย์, 2539, หน้า. 65)

ซึ่งหลักฐานการวิจัยเกี่ยวกับครอบครัวไทยยังมีอยู่ค่อนข้างจำกัดโดยเฉพาะในเรื่องการสื่อสารและความพึงพอใจในครอบครัว งานวิจัยครั้งนี้จึงต้องการศึกษาวิจัยหาข้อมูลเกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัวและความพึงพอใจในครอบครัว เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องครอบครัวไทยในยุคปัจจุบันซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานของการวางแผนพัฒนาสังคมไทยต่อไปในอนาคต

การสื่อสาร

การสื่อสาร (Communication) หมายถึง กระบวนการซึ่งผู้ร่วมสื่อสารได้สร้างสารสนเทศขึ้นและใช้สารสนเทศนั้นร่วมกัน (Share Information) เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน (Mutual Understanding) (Rogers & Kincaid, 1981)

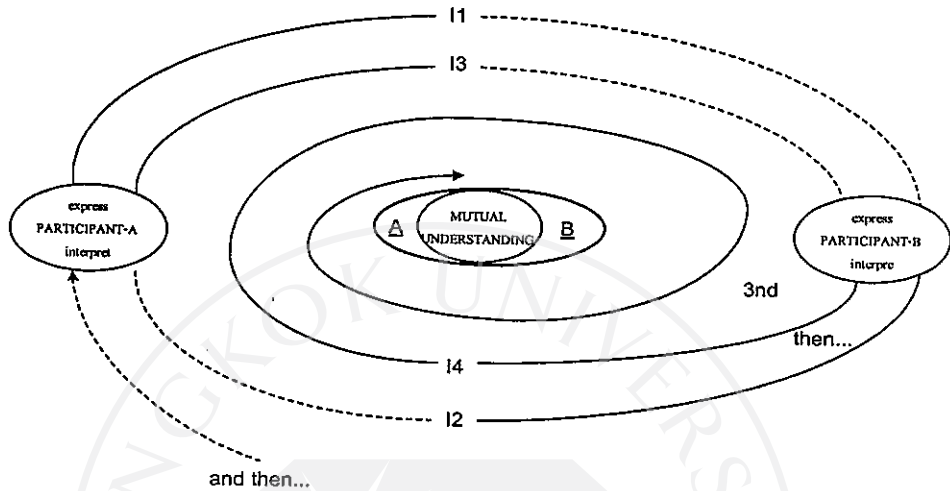
แบบจำลองการสื่อสารเป็นแนวคิดที่ช่วยให้เข้าใจองค์ประกอบและกระบวนการสื่อสารซึ่งนักวิชาการได้เสนอแบบจำลองการสื่อสารไว้มากมาย เช่น แบบจำลองการ

สื่อสารที่เน้นการสื่อสารด้วยการพูดของอริสโตเติล ระบุว่า องค์ประกอบพื้นฐานของการสื่อสารประกอบด้วย ผู้พูด (Speaker) คำพูด (Speech) และ ผู้ฟัง (Audience) (Kincaid, 1979)

แบบจำลองการสื่อสารที่ได้รับการยอมรับแพร่หลาย ได้แก่ แบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล (Berlo, 1960) ซึ่งระบุว่า การสื่อสารประกอบด้วย ผู้ส่งสาร (Source) สาร (Message) สื่อ (Channel) และผู้รับสาร (Receiver) ซึ่งเรียกกันง่ายๆ ว่าแบบจำลอง S-M-C-R

แบบจำลองการสื่อสารที่อธิบายให้เข้าใจกระบวนการแลกเปลี่ยนข่าวสารได้ดี ได้แก่ แบบจำลองการสื่อสารเชิงคู่เข้า (Convergence Model) ของ Kincaid (1979) ที่อธิบายว่า การสื่อสารเป็นกระบวนการที่บุคคลสองคนหรือมากกว่าแลกเปลี่ยนข่าวสารเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน องค์ประกอบสำคัญของการสื่อสาร ได้แก่ สารสนเทศ (Information) ความเข้าใจร่วมกัน (Mutual Understanding) ซึ่งมีรากฐานมาจากทฤษฎีระบบที่มองความสัมพันธ์ขององค์ประกอบย่อยในการสื่อสารร่วมกับกระบวนการสื่อสารทั้งหมด เป็นแบบจำลองที่มีลักษณะสองทาง (Two-way Communication) ที่มีปฏิกริยาย้อนกลับ (Feedback) และผู้ส่งสารกับผู้รับสารมีบทบาทเท่าเทียมกัน

แผนภาพ
แบบจำลองการสื่อสารเชิงคู่เข้า
(A Convergence Model Human Communication)

โดยสรุป แบบจำลองการสื่อสารเชิงคู่เข้า ได้แสดงให้เห็นถึงการสื่อสารในลักษณะที่ไม่หยุดนิ่ง มีลักษณะสำคัญ คือ

1. เน้นเหตุผลของการร่วมกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ซึ่งแตกต่างจากแบบจำลองเชิงเส้นตรงที่เน้นการส่งสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร เหมือนดังการทำงานของเครื่องจักรกล

2. เน้นความสัมพันธ์ที่ขึ้นอยู่กับซึ่งกันและกันระหว่างผู้ร่วมสื่อสาร มากกว่าการเน้นแต่เพียงผู้ส่งสาร หรือผู้รับสาร หรือสาร อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังเช่น แบบจำลองเก่าๆ

3. ถือว่า ความเข้าใจร่วมกันและการตกลงร่วมกัน เป็นจุดมุ่งหมายเบื้องต้นของกระบวนการสื่อสาร นอกจากนี้แบบจำลองนี้ยังชี้ว่า ผู้ร่วมสื่อสารนั้น อาจเกิดสภาวะของการคู่เข้า หรือสภาวะของการแยกขยาก็ได้

ความสำคัญของการสื่อสารต่อครอบครัว

การสื่อสาร เป็นกระบวนการของสัญลักษณ์ และการแลกเปลี่ยนความหมายระหว่างผู้ร่วมสื่อสาร ทำให้เกิดโครงสร้างความสัมพันธ์ทางเครือญาติ รูปและเนื้อหาการ

สื่อสารจะหล่อหลอมให้เกิดมุมมองของครอบครัวตนเองและโลก สมาชิกครอบครัวจะขึ้นอยู่กับซึ่งกันและกันและมีอิทธิพลต่อกัน ซึ่งบทบาทความสำคัญของการสื่อสารต่อครอบครัว สามารถสรุปได้ดังนี้ (Galvin & Brommel, 1996, pp. 73-143)

1. การสื่อสารก่อให้เกิดความหมายขึ้นในครอบครัว โดยการตีความหมายและประเมินพฤติกรรมของสมาชิกครอบครัวในระหว่างการทำกิจกรรมร่วมกันผ่านทางการสื่อสาร เช่น บางครอบครัวถือว่าการรับประทานอาหารเย็นพร้อมหน้ากันเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในขณะที่บางครอบครัวสามารถรับประทานอาหารตามแต่ความสะดวกของแต่ละบุคคล

นอกจากนี้การสื่อสารยังก่อให้เกิดวัฒนธรรมความสัมพันธ์ภายในครอบครัว (Relational Culture) และจะดำรงอยู่ต่อไปหรือเปลี่ยนแปลงไปได้จากผลของการสื่อสารกัน

2. การสื่อสารเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ก่อให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างสมาชิกในครอบครัว ความใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างสมาชิกในครอบครัวพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จากความเข้าใจกันภายในครอบครัว ขณะเดียวกันการสื่อสารก็อาจเป็นปัจจัยก่อให้เกิดความขัดแย้ง ความตึงเครียด ในขณะที่สามารถใช้การสื่อสารเพื่อแก้ไขปัญหาต่างกล่าวได้ซึ่งสอดคล้องกับแบบจำลองการสื่อสารเชิงคู่เข้าที่กล่าวมาแล้ว

จะเห็นได้ว่าการสื่อสารภายในครอบครัวเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงสมาชิกครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อครอบครัวในหลายด้าน เช่น ความรัก ความผูกพัน ความขัดแย้ง ตลอดจนความพึงพอใจต่อครอบครัว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการสื่อสารในครอบครัวไทยในเขตกรุงเทพฯ

การสื่อสารภายในครอบครัว

ครอบครัวเป็นระบบหนึ่งที่สมาชิกอาศัยอยู่ร่วมกันและมีความสัมพันธ์กัน โดยสมาชิกจะมีความสามัคคีกลมเกลียวและปรับตัวเข้าหากัน พัฒนาจนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ผ่านทางเครือข่ายการสื่อสารแลกเปลี่ยนความหมายในระหว่างสมาชิกในครอบครัว (Pearson, 1993, p. 31)

ครอบครัวจึงดำรงอยู่ได้และดำเนินไปผ่านระบบการสื่อสารภายในครอบครัว การดำรงชีวิตภายในครอบครัว และการกระทำหน้าที่ต่างๆ ของครอบครัว ย่อมต้องอาศัย กระบวนการของการสื่อสารทั้งสิ้น การสื่อสารภายในครอบครัวจัดเป็นการสื่อสารประเภท การสื่อสารระหว่างบุคคลประเภทหนึ่ง

การสื่อสารภายในครอบครัว หมายถึง การแสดงออกซึ่งสัญลักษณ์และใช้ สัญลักษณ์เป็นเครื่องมือเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ซึ่งสัญลักษณ์ดังกล่าวครอบคลุมทั้งด้านเนื้อหาและความสัมพันธ์ (Pearson, 1993, pp. 30-31)

เกลวินและบรอมเมล (Galvin & Brommel, 1996, pp. 44-45) ได้เสนอกรอบความคิดในการศึกษาการสื่อสารภายในครอบครัวไว้ว่า ครอบครัวเป็นระบบที่สร้างและจัดการผ่านทางกระบวนการสื่อสาร สมาชิกครอบครัวจะสร้างความผูกพัน การปรับเปลี่ยนและพัฒนาไปสู่เอกลักษณ์ร่วมกัน โดยกระทำการแลกเปลี่ยนข่าวสารและความหมายภายในเครื่องข่ายความสัมพันธ์ที่ขึ้นอยู่กับซึ่งกันและกัน โดยเกิดขึ้นภายใต้ระบบวัฒนธรรมของสังคม

รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว

เซฟฟี แม็คลอย และ แอ็คคิน (Chaffee, McLeod, & Atkin, 1971 citing in Rubin, Palmgreen, & Sypher, 1994 ; Ritchie, 1991, pp. 548-565) ได้เสนอแนวคิดรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว (Family Communication Patterns – FCP) ว่ามีโครงสร้างการสื่อสาร 2 รูปแบบ ซึ่งรูปแบบที่ผู้ปกครองและลูกสื่อสารกันนี้จะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้โลกภายนอกของเด็ก รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวสองแบบใหญ่ๆ ได้แก่

1. การสื่อสารในครอบครัวแบบเน้นสัมพันธภาพ (Socio-Oriented Family Communication)

การสื่อสารในครอบครัวแบบนี้จะเน้นการธำรงรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว สมาชิกต้องหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ระวังการแสดง ความโกรธความไม่พอใจ ทั้งนี้เพื่อธำรงความเห็นพ้องร่วมกันระหว่างสมาชิกครอบครัว (Coorientational Congruency) ซึ่งการสื่อสารในครอบครัวแบบเน้นสัมพันธภาพมีความสัมพันธ์กับความสามัคคีกลมเกลียวในสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว การให้

พ่อแม่ผู้ปกครองมีอำนาจและสามารถควบคุมสมาชิกครอบครัว เพื่อให้เป็นที่พึงพอใจของพ่อแม่ผู้ปกครอง แต่เด็กอาจจะพอใจได้

2. การสื่อสารในครอบครัวแบบเน้นแสดงความคิดเห็น (Concept-Oriented Family Communication)

การสื่อสารในครอบครัวแบบนี้จะเน้นการกระตุ้นและสนับสนุนให้สมาชิกแสดงความคิดเห็น การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการให้เหตุผลสนับสนุนความเห็น ซึ่งนำไปสู่การเกิดความเข้าใจถูกต้องร่วมกัน (Coorientational Accuracy) ระหว่างสมาชิกครอบครัว การสื่อสารในครอบครัวแบบนี้จะมีลักษณะการสื่อสารแบบเปิดกว้าง (Open Communication) ซึ่งนำไปสู่ความถูกต้อง (Accuracy) ของสมาชิกครอบครัว

ซึ่งแนวคิดนี้สามารถนำทฤษฎีแบบจำลองความสอดคล้อง (Coorientation Model) ของนิวคอมบ์ (Newcomb) มาอธิบายได้ว่า การสื่อสารในครอบครัวแบบเน้นสัมพันธภาพ จะสอนเน้นในความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมากกว่าเรื่องอื่นๆ ภายนอกครอบครัว ส่วนการสื่อสารในครอบครัวแบบเน้นแสดงความคิดเห็นจะสอนเน้นให้สัมพันธ์กับโลกภายนอกมากกว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในครอบครัว ดังนั้นแนวคิดของการสื่อสารภายในครอบครัว จึงมีผลทั้งต่อการสื่อสารภายในครอบครัวและการรับรู้โลกภายนอก

การศึกษารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวดังกล่าว กระทำได้โดยการใช้แบบสอบถามจำนวน 10 ข้อ แยกเป็นสองแบบคือ ใช้วัดกับพ่อแม่หรือผู้ปกครอง และแบบใช้วัดกับเด็ก (ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยจะใช้แบบวัดรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่ใช้วัดกับผู้ปกครอง) ซึ่งเป็นแบบสอบถามให้ประเมินค่า 4 ระดับ จากบ่อยครั้งมาก บ่อยครั้งน้อย และไม่เคย หรือ อาจให้ประเมินเป็น 5 ระดับ จาก เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ปานกลาง ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งจากการที่มีการนำไปใช้พบว่า เครื่องมือมีความเชื่อมั่นแบบอัลฟาร์ในระดับ .82 ถึง .84 และจากการวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่าเครื่องมือมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ประกอบด้วยสององค์ประกอบจริง

จากแบบวัดรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว (FCP) นี้สามารถแยกย่อยรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. แบบเสรี (Laissez-Fair Families)

คือครอบครัวที่ไม่เน้นการสื่อสารในแบบใดเลย ไม่ได้เน้นให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นและไม่ได้เน้นสัมพันธภาพระหว่างสมาชิก

2. แบบเคารพเชื่อฟัง (Protective Families)

คือครอบครัวที่เน้น สัมพันธภาพ (Socio-Orientation) สูงเพียงประการเดียว

3. แบบแสดงความคิดเห็น (Pluralistic Families)

คือครอบครัวที่เน้นความคิดเห็น (Concept-Orientation) สูง เพียงประการเดียว

4. แบบเคารพเชื่อฟังและแสดงความคิดเห็น (Consensual Families)

คือครอบครัวที่เน้นการสื่อสารทั้งสองแบบ ทั้งแบบสัมพันธภาพและเน้นแสดง

ความคิดเห็น
132

ความพึงพอใจในครอบครัว

ความพึงพอใจในครอบครัว (Family Satisfaction) หมายถึง ระดับของการประเมินชีวิตการแต่งงานและครอบครัวไปในทิศทางที่เป็นบวกหรือเป็นลบหรือการประเมินความพึงพอใจในครอบครัวว่ามีมากหรือน้อยโดยวัดจากการรับรู้ (Perception) ความสัมพันธ์ (Relationship) ระหว่างสมาชิกในครอบครัวในบางครั้งจึงเรียกความพึงพอใจในครอบครัวว่า การรับรู้ความสัมพันธ์ในครอบครัว (Relationship Awareness) อันหมายถึง ความคิดของบุคคลที่มีต่อรูปแบบปฏิสัมพันธ์ การเปรียบเทียบ และความแตกต่าง ระหว่างสมาชิกในครอบครัว (Pearson, 1993, pp. 4-5 ; 31)

ดังนั้นความพึงพอใจจึงขึ้นอยู่กับประเมินของแต่ละบุคคล บางคู่ครองอาจเห็นว่าความสัมพันธ์ทางเพศเป็นสิ่งสำคัญในการตัดสินใจถึงความพึงพอใจในคู่ครอง แต่บางคู่ครองอาจมองว่าเพศสัมพันธ์ไม่ใช่สิ่งสำคัญ สมาชิกของครอบครัวที่เป็นวัยรุ่นน่าจะเห็นว่าความเป็นส่วนตัวเป็นสิ่งตัดสินใจถึงความพึงพอใจในครอบครัว ส่วนผู้ปกครองอาจเห็นว่ากรมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ (Pearson, 1993, pp. 4-5)

การรับรู้ความพึงพอใจในครอบครัวของบุคคลศึกษาได้ โดยการถามถึงความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในครอบครัวซึ่งจัดเป็นการวัดเบื้องต้น พื้นฐานของความสำเร็จของครอบครัว ซึ่งนักวิจัยส่วนใหญ่ที่สนใจในความสำเร็จของครอบครัว มักเน้นศึกษาที่ความพึงพอใจในชีวิตสมรส ซึ่งคู่ที่มีชีวิตแต่งงานที่มีความสุขมักบอกว่า ครอบครัวจะ

สื่อสารกันอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือจะเปิดเผยถึงความคิดและความรู้สึกของตน (Self-disclosure) การเปิดกว้างในการสื่อสาร (Openness) ในระดับสูง สื่อสารแลกเปลี่ยนกันอย่างสนุกสนานบ่อยครั้ง มีการรับรู้ข่าวสาร มองคู่สมรสได้ถูกต้อง ซึ่งปริมาณของการสื่อสารระหว่างคู่สมรสมีใช้ดัชนีที่ดีในการชี้วัดถึงความพึงพอใจในการแต่งงาน การสื่อสารที่มากอาจจะเป็นการโต้เถียงหรือการบ่น ซึ่งย่อมไม่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ โดยที่การสื่อสารในเชิงสนับสนุน (Supportive) ซึ่งกันและกันจะทำให้เกิดความพึงพอใจเป็นส่วนใหญ่

คู่สมรสส่วนใหญ่มักมีต้องจัดการความเครียดและข้อขัดแย้ง คู่สมรสที่พึงพอใจมักจะรายงานว่าครอบครัวจะไม่ปล่อยให้ความขัดแย้งเพิ่มขึ้น และไม่ให้ความเครียดนำไปสู่การทำร้ายร่างกายกัน และเมื่อมีข้อขัดแย้งกัน คู่สมรสที่พึงพอใจกันจะพยายามหาทางแก้ไขที่เป็นที่พอใจทั้งสองฝ่าย จะไม่พยายามเอาชนะกัน

ส่วนคู่สมรสที่ไม่พึงพอใจกัน เมื่อขัดแย้งกันต่างฝ่ายต่างจะบ่นและตำหนิอีกฝ่าย แทนที่จะแก้ไขจัดการต้นเหตุของการบ่น มักจะบ่นซึ่งกันและกัน

การรับรู้จะมีส่วนสำคัญในความพึงพอใจการแต่งงาน ทุกคู่สมรสย่อมเคยสื่อสารในเชิงลบและทำร้ายจิตใจอีกฝ่าย และในบางครั้งก็อาจจะเป็นการสื่อสารที่สนับสนุน แต่คู่สมรสที่ขาดความพึงพอใจมักจะสนใจและจดจำเฉพาะการสื่อสารเชิงลบ และมักจะวิเคราะห์ปัญหาการสมรสมากเกินไป คั้งนั้นการเน้นความสนใจหรือการรับรู้ของคู่สมรสจึงสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตแต่งงาน

ปัจจัยกำหนดความพึงพอใจในครอบครัว

ถึงแม้มนุษย์จะมีการรับรู้ที่แตกต่างกัน แต่มีปัจจัยบางประการที่เป็นหลักการทั่วไปของความพึงพอใจในครอบครัว จากการวิจัยของเลวิสและสแปเนียร์ (Lewis and Spanier citing in Pearson, 1993, pp. 5-6) พบว่าปัจจัยทำนายความพึงพอใจในการแต่งงานมี 3 ประการคือ (1) ปัจจัยเบื้องต้นก่อนการแต่งงาน ได้แก่ ความคล้ายคลึงกันระหว่างคู่ครองในด้านต่างๆ เช่น ศาสนา ชาติพันธุ์ พื้นฐานครอบครัว ทักษะคติ ค่านิยม การศึกษา ชนชั้นทางสังคม การสนับสนุนจากคนอื่นที่เกี่ยวข้อง (2) ปัจจัยเศรษฐกิจสังคม เช่น การมีบ้านเป็นของตนเอง การทำงาน (3) ปัจจัยความสัมพันธ์ของคู่ครองและ

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น การแสดงความห่วงใย การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การมีปฏิสัมพันธ์กัน การตอบสนองและสร้างความพอใจในอารมณ์

นอกจากนี้เพียร์สันยังได้เสนอว่า โครงสร้างของครอบครัว เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวจะมีความพึงพอใจมากกว่า ถ้าโครงสร้างครอบครัวมีความยืดหยุ่น และมีโครงสร้างอำนาจชัดเจน คนส่วนใหญ่ต้องการรู้อย่างแน่ชัดว่าใครเป็นผู้มีอำนาจในครอบครัว ถ้าหากไม่มีผู้มีอำนาจแน่นอน อาจรู้สึกยุ่งยากและไม่พึงพอใจได้

จะเห็นได้ว่า การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการมีปฏิสัมพันธ์กันเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความพึงพอใจในครอบครัวและการแต่งงาน การวิจัยนี้จึงได้ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับความพึงพอใจในครอบครัว

เพียร์สัน (Pearson, 1993, pp. 269-324) ได้สรุปปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในครอบครัวไว้ ประการดังนี้

1. ความเป็นอิสระและความใกล้ชิด (Autonomy and Intimacy)

ความเป็นอิสระ หมายถึง การเป็นตัวของตัวเองสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ส่วนความใกล้ชิด หมายถึง ความสัมพันธ์ใกล้ชิด การสังสรรค์สมาคม ความคุ้นเคย

จากการสำรวจคู่สมรสในสหรัฐ พบว่า ปัจจัยสำคัญที่สุดในการดำรงความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันคือความเป็นอิสระและความใกล้ชิด อันได้แก่ ความเชื่อสัตย์ 96% การพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้สึก 95% การมีเป้าหมายการเงินร่วมกัน 65% การนับถือศาสนาเดียวกัน 52% การมีเป้าหมายการทำงานร่วมกัน 42% ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวสัมพันธ์อยู่กับการพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวและการเปิดเผยตนเอง (Self-disclosure) อันก่อให้เกิดความเป็นอิสระและความใกล้ชิดที่ส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจในครอบครัว

2. ความเข้าใจและการสนับสนุน

ความเข้าใจและการสนับสนุนสมาชิกในครอบครัวจะช่วยเพิ่มความพึงพอใจในครอบครัว ซึ่งความเข้าใจและการสนับสนุนพิจารณาได้จาก (Pearson, 1993, pp. 302-303)

2.1 การรับฟัง เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเข้าใจ การรับฟังจะต้องให้ความสำคัญกับความตั้งใจฟังและการพิจารณาข้อมูล

2.2 การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจคนอื่นๆ ในด้านความต้องการ แรงจูงใจ ความคับข้องใจ ความดีใจ เสียใจ ความวิตกกังวล ความเจ็บปวด

2.3 การรับรู้และเข้าใจอวัจนภาษา (Nonverbal Sensibility) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจสีหน้าท่าทางของผู้อื่นว่ากำลังรู้สึกอย่างไร ซึ่งผู้หญิงมักจะรับรู้ได้ดีกว่าผู้ชาย

2.4 การสื่อสารที่สนับสนุน (Supportive Communication)

สมาชิกครอบครัวที่มีความพึงพอใจในครอบครัว จะมีการพูดจាកันในเชิงบวกคือ สนับสนุนและเห็นพ้อง และจะรู้สึกและรับรู้ว่าคุณได้รับการสนับสนุนด้วยเช่นกัน ซึ่งผลวิจัยของสเตลลา ทิง และทอมมี (Stella, Ting & Toomy, citing in Pearson, 1993, p. 313) ได้สำรวจปฏิบัติการของคู่สมรสที่มีความพึงพอใจและไม่มีความพึงพอใจ พบว่า คู่สมรสที่มีความพึงพอใจจะมีพฤติกรรมในทางยืนยันส่งเสริมสนับสนุน มีอารมณ์ขันและหัวเราะ สนุกสนาน

วัตสลาวิก เบวิน และเจ็คสัน (Watzlawick, Beavin. & Jackson, citing in Pearson, 1993, p. 316) ได้เสนอแนะวิธีการสื่อสารเพื่อสนับสนุนไว้ดังนี้

- ก. ให้ความเวลาในการสื่อสาร
- ข. ยินดีรับฟังสมาชิกในครอบครัว
- ค. ให้ข้อมูลที่น่าไปสู่ความเข้าใจ โดยการตระหนักถึงผู้อื่น และให้ข้อมูลย้อนกลับ
- ง. ยอมรับสมาชิกในครอบครัวในแบบอย่างที่เป็นอยู่
- จ. แสดงการสนับสนุนโดยมีพฤติกรรมในทางบวก เช่น การให้การสนับสนุน การประเมินแบบสร้างสรรค์ การสื่อสารแบบสร้างสรรค์

หลีกเลี่ยงพฤติกรรมในทางลบ เช่น การตำหนิ การวิพากษ์วิจารณ์ การประเมินแบบทำลาย พฤติกรรมในทางลบจะลดความพึงพอใจในครอบครัว ถ้าหลีกเลี่ยงพฤติกรรมในทางลบได้จะช่วยส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจในครอบครัว

3. ความผูกพันในครอบครัว (Commitment)

ความผูกพันในครอบครัว หมายถึง การใช้พลังความพยายามในการดำรงความสัมพันธ์ในครอบครัวไว้ (Galvin & Brommel, 1996, p. 138)

คนเป่ย์ และ เทย์เลอร์ (Knapp & Taylor, 1994, p. 155 : citing in Galvin & Brommel, 1996, p. 138) ได้แยกความผูกพันในความสัมพันธ์ออกเป็น 3 ประการคือ

1. ความผูกพันสิ่งที่ต้องการ (Want-to)
2. ความผูกพันต่อสิ่งที่ควรทำ (Ought-to) เช่น กฎระเบียบ คำมั่นสัญญา ความรู้สึกผิด การกลัวจะทำให้ครอบครัวเสียใจ
3. ความผูกพันที่ต้องกระทำ (Have-to Commitment) เช่น ในภาวะ เสรีาโศรก ความผูกพันเกิดได้จากการพูดคุยสื่อสารกัน และการทุ่มเทเวลาและความพยายามให้กันและกัน

นอกจากปัจจัยที่กล่าวมาแล้ว ความพอใจในชีวิตการแต่งงานถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่กระทบต่อความพึงพอใจในครอบครัว จากคำนิยามของเพียร์สันที่กล่าวว่า ความพึงพอใจในครอบครัว หมายถึง การประเมินระดับความพึงพอใจชีวิตการแต่งงาน และครอบครัวในเชิงบวกหรือลบในการวิจัยนี้จึงใช้ การประเมินความพึงพอใจในชีวิตแต่งงานเป็นองค์ประกอบหนึ่งของแบบประเมินความพึงพอใจในครอบครัว

4. ความพึงพอใจในชีวิตการแต่งงาน

กาวเรน เวทออฟ และ โดลเกอร์ (Gouran, Wiethoff & Doelger, 1994) ได้ อธิบายความหมายและลักษณะความพึงพอใจในชีวิตการแต่งงานไว้ดังนี้

ความพึงพอใจในชีวิตการแต่งงานหรือความพึงพอใจในความสัมพันธ์ใน ครอบครัวเป็นเกณฑ์วัดเบื้องต้นที่เป็นพื้นฐานที่แสดงถึงความสำเร็จของครอบครัว นอกจากนี้การถามถึงความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในครอบครัวยังเป็นสื่อแสดงถึงการ รับรู้ความพึงพอใจในครอบครัวของบุคคลอีกด้วย นักวิจัยส่วนใหญ่ที่สนใจศึกษาความ สำเร็จของครอบครัวมักจะเน้นศึกษาที่ความพึงพอใจในชีวิตการแต่งงาน ซึ่งคู่ครองที่มี ชีวิตการแต่งงานที่มีความสุขมักจะกล่าวว่า ครอบครัวจะมีการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือจะเปิดเผยถึงความคิดและความรู้สึกของตน (Self-disclosure) เปิดกว้างใน การสื่อสาร (Openness) ในระดับสูงมีการสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างสนุกสนาน มีการรับรู้วจนสาร (Nonverbal) มองคู่ครองได้อย่างถูกต้องแม่นยำ ปริมาณการสื่อสาร ระหว่างคู่ครองไม่ใช่ดัชนีที่ดีในการชี้วัดถึงความพึงพอใจในการแต่งงาน การสื่อสารที่ มากอาจจะเป็นการ ได้เถียงหรือการบ่น ซึ่งย่อมส่งผลทางลบต่อความพึงพอใจในชีวิต

การแต่งงาน แต่การสื่อสารในเชิงสนับสนุน (Supportive) กันและกันจะทำให้เกิดความพึงพอใจ

สำหรับคู่ที่แต่งงานกัน คู่ที่ใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมร่วมกัน และเป็นกิจกรรมที่ต้องมีการสื่อสารกันมาก มีแนวโน้มว่าจะมีความพึงพอใจในชีวิตการแต่งงานมากกว่าคู่ที่ใช้เวลาว่างร่วมกันแต่มีการสื่อสารกันน้อย (Holman & Jacquart, 1988, citing in Kubey, 1990, pp. 312-324)

คู่ครองส่วนใหญ่มักจะมีวิธีการจัดการความเครียดและข้อขัดแย้ง โดยพบว่า คู่ครองที่พึงพอใจในชีวิตการแต่งงาน จะรายงานว่าครอบครัวจะไม่ปล่อยให้ความขัดแย้งเพิ่มขึ้น และไม่ปล่อยให้ความเครียดนำไปสู่การทำร้ายร่างกายกัน และเมื่อมีข้อขัดแย้งกันคู่ครองที่พึงพอใจในชีวิตสมรสจะพยายามหาทางแก้ไขที่เป็นที่พอใจด้วยกันทั้งสองฝ่ายจะไม่พยายามเอาชนะกัน

ส่วนคู่ครองที่ไม่พึงพอใจในชีวิตการแต่งงาน เมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้นต่างฝ่ายจะต่างบ่นและตำหนิอีกฝ่าย แทนที่จะจัดการแก้ไขสาเหตุของปัญหา

การรับรู้มีส่วนสำคัญในความพึงพอใจในชีวิตการแต่งงาน คู่สมรสทุกคู่ย่อมเคยสื่อสารในเชิงลบและทำร้ายจิตใจอีกฝ่าย ในบางครั้งก็อาจจะสื่อสารในเชิงสนับสนุน แต่ในคู่สมรสที่ขาดความพึงพอใจมักจะสนใจและจดจำเฉพาะการสื่อสารเชิงลบ และมักชอบวิเคราะห์วิจารณ์ปัญหาการสมรสมากเกินไป ดังนั้นการเน้นความสนใจหรือการเลือกรับรู้ของคู่สมรสจึงมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตการแต่งงาน

จากหลักฐานการวิจัยของเลอเออและเลอเออ (Laurer and Lauer, 1985 citing in Pearson, 1993, p. 5) โดยการสอบถามคู่ครอง 350 คู่ที่มีความพึงพอใจ พบว่าเหตุผลที่ทำให้สามีภรรยาที่มีความพึงพอใจในการแต่งงานเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ คู่ครองเป็นเพื่อนที่ดีที่สุด ชอบคู่ครองในแบบฉบับที่เขาเป็นอยู่ การแต่งงานเป็นการผูกพันในระยะยาว การแต่งงานเป็นสิ่งที่มีความหมาย มีความเห็นตรงกันในจุดมุ่งหมายและเป้าหมาย คู่ครองมีความน่าสนใจเพิ่มขึ้น และต้องการให้ความสัมพันธ์ประสบความสำเร็จ

จากการวิจัยของเพียร์สัน (Pearson, 1992 citing in Pearson, 1993, p. 6) ในคู่ครองที่อยู่ร่วมกัน 40-70 ปี พบว่ามีปัจจัย 8 ประการที่สำคัญที่ทำให้ครอบครัวอยู่ได้ยาวนานคือ (1) ความคาดหวังของอีกฝ่ายหนึ่งต่ำ (2) การยอมรับโดยไม่มีเงื่อนไข (3) การ

บิดเบือนข้อมูลข่าวสารให้เกิดภาพในทางที่ดี (4) ความเป็นหนึ่งเดียวกัน (5) ความเป็นอิสระต่อกัน (6) ความพอใจในเพศสัมพันธ์ (7) สามารถจัดการแก้ไขความขัดแย้งได้ (8) มีความอดทน

โดยสรุปในการวิจัยนี้จะศึกษาความพึงพอใจในครอบครัวจากปัจจัยองค์ประกอบย่อย 4 ประการคือ ความเป็นอิสระและความใกล้ชิด ความเข้าใจและสนับสนุน รวมทั้งการสนับสนุนทางสังคม ความผูกพันในครอบครัว และ ความพึงพอใจในชีวิตการแต่งงาน

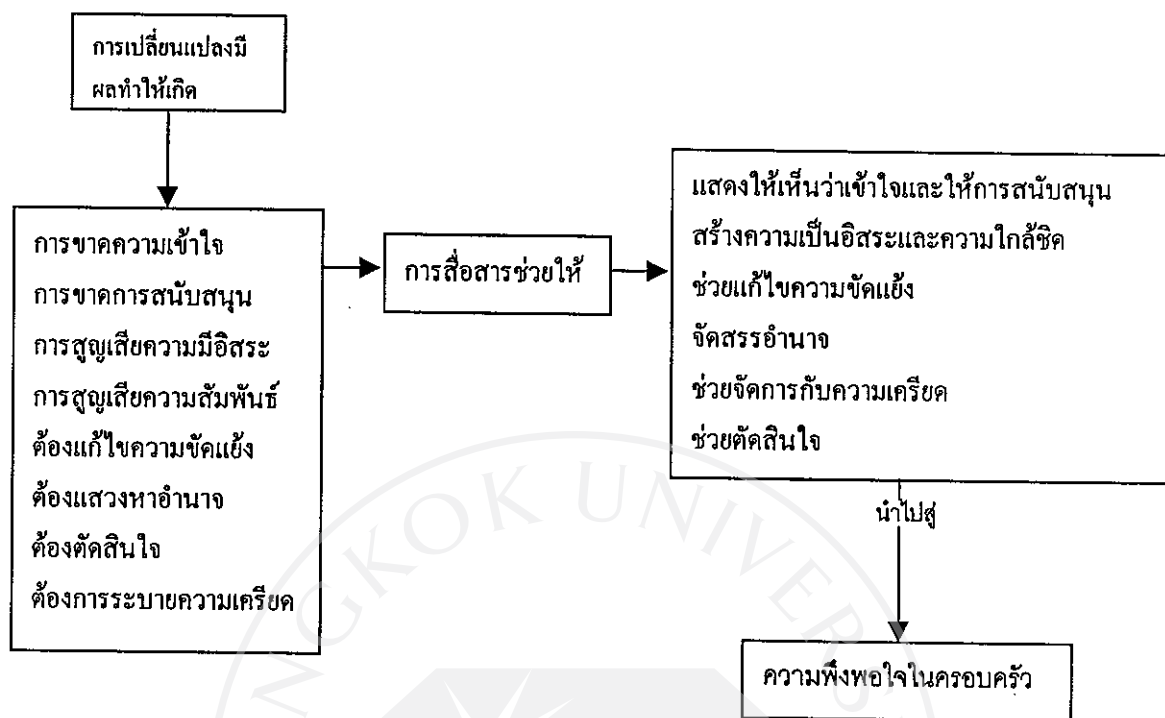
๑๖

การสื่อสารในครอบครัวความพึงพอใจในครอบครัว

กระบวนการสื่อสารเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สุดของครอบครัว การสื่อสารยังเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในครอบครัวอีกด้วย

นักจิตวิทยาเชื่อมั่นว่า การสื่อสารเป็นหัวใจของการปรับปรุงความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ครอบครัวที่มีความสุขมักจะมีการพูดคุยซึ่งกันและกัน และสมาชิกในครอบครัวมีความเต็มใจที่จะรับฟังและพูดกันในระหว่างสมาชิกครอบครัว (Pearson, 1993, pp. 11, 26-28)

ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารในครอบครัวกับความพึงพอใจในครอบครัวสามารถแสดงได้ดังแบบจำลองต่อไปนี้

ในด้านหลักฐานการวิจัยจากการศึกษา ครอบครัว 3000 ครอบครัวของ เดอร์เฟรน และสตินเน็ต (DeFrain & Stinnett, 1985, citing in Galvin & Brommel, 1996, pp. 410-411) ได้ระบุลักษณะเฉพาะของครอบครัวที่เข้มแข็งไว้ดังนี้

1. สมาชิกครอบครัวมีความผูกพันซึ่งกันและกัน ครอบครัวให้คุณค่ากับความ เป็นเอกภาพ
2. สมาชิกครอบครัวใช้เวลาด้วยกันอย่างมีคุณค่า
3. สมาชิกครอบครัวแสดงออกถึงความซาบซึ้งต่อกัน
4. สมาชิกครอบครัวมีทักษะการสื่อสารที่ดีและใช้เวลาจำนวนมากในการพูดคุยกัน
5. สมาชิกครอบครัวมองว่าวิกฤติการณ์และความกดดันเป็น โอกาสของการ พัฒนาให้ดีขึ้น
6. สมาชิกครอบครัวแสดงความมุ่งมั่นในจิตใจที่จะให้ทุกคนมีความเข้มแข็งและ บรรลุเป้าหมาย

เฮาเวิร์ด (Howard, 1978, citing in Galvin & Brommel. 1996, pp. 409-410) ได้ สัมภาษณ์ครอบครัวแบบต่างๆ ทั่วประเทศสหรัฐ และสรุปว่าครอบครัวที่ดีจะมีคุณ ลักษณะต่อไปนี้

1. ครอบครัวจะมีผู้นำ วีรบุรุษ ผู้ก่อตั้งที่เป็นที่ชื่นชมยกย่องของครอบครัว
2. มีผู้คอยดูแลสิ่งต่างๆ ในครอบครัว
3. ครอบครัวจะมีเสรีให้คนภายนอกเข้ามาเยี่ยมเยียนครอบครัวได้
4. ครอบครัวจะล้อมรอบด้วยญาติและเพื่อนที่พร้อมให้การสนับสนุน
5. ครอบครัวจะแก้ไขปัญหาโดยตรง ไม่หลีกเลี่ยงปัญหา สื่อสารโดยเปิดเผย
6. ครอบครัวจะมีการให้ของขวัญ รางวัลกัน เช่น วันเกิด วันปีใหม่
7. ครอบครัวจะมีความรักต่อกันและแสดงออกถึงความรักความผูกพัน
8. ครอบครัวจะมีความรู้สึกผูกพันกับสถานที่ในบ้าน เช่น ห้องนั่งเล่น
9. ครอบครัวจะหาสิ่งเชื่อมโยงกัน เช่น มีโลหะเป็นสื่อเชื่อมโยงความผูกพัน

ระหว่างพ่อแม่

10. ครอบครัวจะให้เกียรติผู้อาวุโส

ส่วนเคอร์เรน (Curran, 1983, citing in Galvin & Brommel. 1996, pp. 400-411) ได้วิจัยสำรวจพบว่า ปัจจัยสำคัญที่สุดที่เป็นดัชนีบ่งชี้ถึงสุขภาพของครอบครัวก็คือ ความสามารถในการสื่อสารและการฟัง ที่สำคัญได้แก่

1. พ่อแม่แสดงถึงความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับลูก
2. พ่อแม่ควบคุมการชมโทรทัศน์
3. สมาชิกครอบครัวจะฟังและตอบสนองระหว่างกัน
4. ครอบครัวตระหนักและให้ความสำคัญกับข่าวสารเชิงอวัจน (nonverbal messages)
5. ครอบครัวจะเคารพในความรู้สึกและความคิดอิสระของแต่ละคน
6. ครอบครัวจะหลีกเลี่ยงประโยชน์ที่ถูกลูกกัน
7. สมาชิกในครอบครัวทุกคนมีความเท่าเทียมกัน
8. สมาชิกในครอบครัวจะแก้ไขการโต้แย้ง ไปสู่การเป็นมิตรกันได้ใหม่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารภายในครอบครัวและความพึงพอใจในครอบครัวที่มีอยู่ค่อนข้างน้อย สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ในประเทศไทยส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษารูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว และความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารกับตัวแปรต่างๆ เช่น การเปิดรับสื่อมวลชน ลักษณะการบริหารงาน ทัศนคติต่อกรรมาเพศ ทัศนคติต่อสถานภาพสตรี ความคิดเห็นด้านสันติภาพ แต่ยังมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจในครอบครัวน้อยมาก ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวกับความพึงพอใจในครอบครัว นอกจากนี้งานวิจัยส่วนใหญ่ยังศึกษากับกลุ่มตัวอย่างเด็ก เยาวชน และกลุ่มพฤติกรรมเช่น โสเภณีชาย กลุ่มกรรมาเพศ กลุ่มชายแปลงเพศ แต่ยังมีการศึกษาเกี่ยวกับตัวอย่างพ่อแม่ผู้ปกครองเหมือนกับการวิจัยในครั้งนี้น้อยมาก สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวและความพึงพอใจในครอบครัวมีอยู่อย่างจำกัดเช่นกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้มีดังต่อไปนี้

มีทนา ไวทยะโกมล (2529) ได้ศึกษา แบบการสื่อสารภายในครอบครัวของบุคคลกับลักษณะการบริหารงานของผู้บริหารธนาคารในประเทศไทย กับผู้บริหารทุกระดับของธนาคารในประเทศไทย 20 ธนาคาร จำนวน 5 คน โดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า แบบการสื่อสารภายในครอบครัวเดิมของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์กับลักษณะการบริหารงาน กล่าวคือ การสื่อสารภายในครอบครัวแบบ Laissez-Faire มีแนวโน้มบริหารแบบปล่อยเสรี การสื่อสารภายในครอบครัวแบบ Pluralistic มีแนวโน้มการบริหารแบบประชาธิปไตย การสื่อสารภายในครอบครัวแบบ Protective มีแนวโน้มการบริหารแบบอิตาเลียน การสื่อสารภายในครอบครัวแบบ Consensual มีแนวโน้มการบริหารแบบประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังพบว่า แบบการสื่อสารภายในครอบครัวเดิมของผู้บริหาร มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับแบบการสื่อสารภายในครอบครัวปัจจุบันของผู้บริหาร ผู้บริหารในแต่ละกลุ่มธนาคารมีแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกัน และมีลักษณะการบริหารงานแตกต่างกัน ตลอดจนพบว่า ปัจจัยทางประชากรและสังคมแรงผลักดันจากผู้ได้บังคับบัญชา และปัจจัยลักษณะองค์การ ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการบริหารงาน มีเพียงแบบการสื่อสารภายในครอบครัวเดิมของผู้บริหารที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการบริหารงาน

พัชนี เขจรธยา และประทุม ฤกษ์กลาง (2531) ได้วิจัย รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวและการเปิดรับสื่อมวลชนของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมจำนวน 341 คน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวของเยาวชนแบบเน้นความคิด (Concept-Orientation) และเน้นสัมพันธภาพ (Socio-Orientation) มีจำนวนไม่แตกต่างกันมาก ไทยมีครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารแบบเน้นแสดงความคิดเห็นมากกว่าแบบเน้นสัมพันธภาพประมาณ 10% และเมื่อแบ่งรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวออกเป็น 4 แบบ พบว่าครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเสรี (Laissez-Faire) แบบเน้นเคารพเชื่อฟังและแสดงความคิดเห็น (Consensual) แบบเน้นเคารพเชื่อฟัง (Protective) และแบบเน้นความคิดเห็น (Pluralistic) จำนวนใกล้เคียงกัน ไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่า การเปิดรับหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเน้นความคิด (Concept-Orientation) ส่วนครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเน้นสัมพันธภาพ (Socio-Orientation) มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เพียงสื่อเดียว ตลอดจนพบว่าการเปิดรับสื่อ นิตยสารของเยาวชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับรูปแบบการสื่อสารแบบเสรี (Laissez-Faire)

เนตรชนก บัวนาถ (2531) ได้ศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ในครอบครัว รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวและทัศนคติที่มีต่อเรื่องรักร่วมเพศของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร กับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษามหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชน จำนวน 250 คน จาก 7 มหาวิทยาลัย โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อรักร่วมเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิตินักศึกษาที่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวต่างกัน จะมีทัศนคติต่อเรื่องรักร่วมเพศไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเน้นสังคม (ในการวิจัยนี้เรียกว่า แบบสัมพันธภาพ) (Socio-Oriented Communication Pattern) สามารถอธิบายทัศนคติต่อเรื่องรักร่วมเพศได้มากกว่ารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเน้นเหตุผล (ในการวิจัยนี้เรียกว่า แบบเน้นแสดงความคิดเห็น) (Concept-Oriented Family Communication Pattern)

วาริศา พลายนบัว (2531) ได้ศึกษา รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวการเปิดรับสื่อมวลชนและทัศนคติต่อสถานภาพสตรีของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครกับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 250 คน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบปิด ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน แต่รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเปิดและแบบปล่อยมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน การเปิดรับสื่อมวลชนไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อสถานภาพสตรี รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวทั้งแบบปิด แบบเปิด และแบบปล่อย ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อสถานภาพสตรี

ศิริชัย วงษ์สาริตศาสตร์ (2532) ได้วิจัย ความสัมพันธ์ในครอบครัว พฤติกรรมการสื่อสาร และรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวของโสเภณีชาย กับกลุ่มตัวอย่างโสเภณีชายที่ทำงานเป็นพนักงานในสถานบริการเฉพาะกลุ่มรักร่วมเพศในเขตกรุงเทพฯ จำนวน 100 คน และกลุ่มชายที่ประกอบอาชีพอื่น ยกเว้นโสเภณี บริเวณย่านพัฒนาพงศ์ในเวลากลางคืน จำนวน 100 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มโสเภณีชายและกลุ่มชายที่ประกอบอาชีพอื่นมีภูมิลำเนา ระดับการศึกษา บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วย รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษาของมารดา และอาชีพของมารดา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่ากลุ่มทั้งสองไม่มีความแตกต่างกันในด้านรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว และรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพโสเภณีชาย ส่วนในด้านความสัมพันธ์กับบิดามารดา พี่น้องและครอบครัว พบว่าทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมตตา กฤตวิทย์ และคณะ (2534) ได้วิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารในครอบครัว การเปิดรับสื่อมวลชน และความคิดด้านสันติภาพของเด็กไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีกรุงเทพมหานคร โดยเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยกับเด็กนักเรียนอายุ 9-12 ปี ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพฯ โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นกลุ่มโรงเรียน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มโรงเรียนที่มีฐานะเศรษฐกิจดี ปานกลาง และยากจน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวของเด็กจะมีลักษณะ 2 แบบคือ แบบเน้นเหตุผล และเน้นสังคม ปนกันมากกว่าจะมีแบบใดแบบหนึ่งชัดเจน โดยเฉลี่ยครอบครัวส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นแบบเน้นสังคมน้อย และเน้นเหตุผลน้อยด้วย และค่อนข้างจะเป็นแบบเน้นสังคมมากกว่าเน้น

เหตุผลเล็กน้อย โดยที่เด็กจากโรงเรียนสาธิตที่ผู้ปกครองมีฐานะเศรษฐกิจดีจะมีลักษณะของรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวนั้นเหตุผลมากกว่าเด็กอื่น และยังเน้นสังคมมากกว่าเด็กอื่น

นอกจากนี้ยังพบว่า รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับความบ่อยครั้ง ในการเปิดรับข่าวสาร แต่รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเน้นเหตุผลมีความสัมพันธ์กับความบ่อยครั้งในการพูดคุย วิจัยนี้เนื้อหาจากการเปิดรับสื่อมวลชน และมีความสัมพันธ์กับความบ่อยครั้งในการที่เด็กมีโอกาสเลือกเปิดรับสื่อมวลชนตามใจชอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับมิติระดับสังคม และไม่มีความสัมพันธ์กับมิติความเป็นรูปธรรมและนามธรรม ไม่มีความสัมพันธ์กับการสะท้อนความคิดในประเภทของมิติเชิงเศรษฐกิจสังคม ไม่มีความสัมพันธ์กับมิติเกี่ยวกับคุณค่าและความรู้สึก ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปว่าการทำงานวิจัยนี้ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยระหว่างรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว กับมิติต่างๆ ที่เด็กสะท้อนออกมาก เป็นไปได้ว่ารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่พัฒนามาจากแบบจำลองของต่างประเทศอาจไม่เหมาะสมกับการนำมาศึกษารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวไทย ในอนาคตควรมีการพัฒนาแบบจำลองการสื่อสารในครอบครัวแบบไทยๆ เพื่อการศึกษาวิจัยต่อไป

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2536) ได้ศึกษาเรื่อง ครอบครัวของเด็กไทย เพื่อศึกษาสภาพครอบครัว ความสนใจ และความคาดหวังของพ่อแม่ โดยการสัมภาษณ์นักเรียนชั้น ป. 1 ป. 3 และ ป. 5 จำนวน 287 คน ใน 7 จังหวัด ที่สนใจเรียนและไม่สนใจเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวเดี่ยว อาศัยอยู่กับพ่อแม่ มีสมาชิกในบ้าน 3-5 คน พี่น้อง 1-2 คน มีอาชีพทำเกษตรและรับจ้าง พ่อแม่อยู่ด้วยกัน มีความสัมพันธ์ดีและทะเลาะกันบ้าง สาเหตุจากพ่อดื่มเหล้าและไม่เข้าใจกัน นักเรียนมีความอยากให้ครอบครัวมีความสุข ไม่ทะเลาะกัน

ในด้านความสนใจของพ่อแม่ต่อการเรียนของลูก พบว่า พ่อแม่ของกลุ่มที่สนใจเรียนและไม่สนใจเรียน ให้ความสนใจต่อการเรียนของลูกโดยการสำรวจและสอนทำการบ้าน

ส่วนของความคาดหวังของพ่อแม่ พบว่าพ่อแม่กลุ่มที่สนใจเรียน ส่วนใหญ่อยากให้ลูกเรียนจบมหาวิทยาลัยซึ่งใกล้เคียงกับความต้องการของนักเรียน แต่กลุ่มที่ไม่สนใจเรียนอยากให้เรียนสูงสุดจบชั้น ป. 6 ซึ่งต่างจากความต้องการของนักเรียนที่อยากเรียนสูงสุดจบ ม. ปลาย นอกจากนี้ยังพบว่าพ่อแม่ส่วนใหญ่อยากให้ลูกประกอบอาชีพที่ต่างจากตนคืออยากให้รับราชการ

นิสารัตน์ ทองอุปการ (2538) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวและทัศนคติต่อเรื่องเพศของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว ทัศนคติต่อเรื่องเพศของวัยรุ่นในปัจจุบัน พฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชน ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชน รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนและทัศนคติต่อเรื่องเพศ โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นอายุ 13-21 ปี ในเขตกรุงเทพฯ ที่มีการศึกษาอย่างต่ำระดับมัธยมต้นจำนวน 300 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญจากแหล่งศูนย์การค้า

ผลของการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเปิด มีทัศนคติต่อเรื่องเพศในเชิงบวกและเป็นกลาง ส่วนพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนนั้น มีการเปิดรับแต่ละสื่อมาก ปานกลางและน้อยต่างกัน กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเปิดรับโทรทัศน์ในระดับ 5-7 วันต่อสัปดาห์ โดยเคยพบเห็นหรือรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องเพศจากสื่อมวลชนทุกสื่อในระดับนานๆ ครั้งมากที่สุด และมีแนวคิดว่าโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่ให้ประโยชน์ในเรื่องของความรู้เรื่องเพศได้มากที่สุด

การทดสอบสมมติฐานพบว่า รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับหนังสือพิมพ์และนิตยสาร พฤติกรรมการเปิดรับหนังสือพิมพ์มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องเพศ และรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อเรื่องเพศ

ทัศนทานต์ ดวงรัตน์ (2538) ได้ศึกษาวิจัยบทบาทการสื่อสารในครอบครัวกับการตัดสินใจแปลงเพศ โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มชายรักร่วมเพศ 2 กลุ่ม คือกลุ่มชายรักร่วมเพศที่แปลงเพศจำนวน 15 คน และกลุ่มชายรักร่วมเพศที่ไม่เปิดเผยถึงการเป็น

รักร่วมเพศต่อบุคคลทั่วไปแต่จะเปิดเผยกับคนในครอบครัวหรือเพื่อนสนิทเท่านั้น จำนวน 15 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดมากกับ มารดาแต่ห่างเหินบิดา มารดามีอำนาจในครอบครัวมากกว่าบิดาเนื่องจากบิดาเป็นผู้ที่ไม่มีเวลาให้ครอบครัว ความสัมพันธ์กับพี่น้องทั้งสองกลุ่มจะใกล้ชิดสนิทสนมกับพี่สาว น้องสาว มากกว่าพี่ชายน้องชาย ด้านการสื่อสารในครอบครัว ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มชาย แปลงเพศ มีการสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย (ในการวิจัยนี้เรียกแบบเสรี) ในขณะที่ กลุ่มรักร่วมเพศที่ไม่แปลงเพศมีการสื่อสารในครอบครัวแบบผสมมากที่สุด (ในการวิจัยนี้เรียกแบบเน้นเคารพเชื่อฟังและแสดงความคิดเห็น)

ศิริพร พูลรักษ์ (2539) ได้วิจัยเปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีผล ต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กและวัยรุ่น กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนและนักศึกษาใน เขตกรุงเทพฯ จำนวน 1044 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า เด็กและวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่อผู้อื่นทางสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 แต่มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่อสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน และจากการ ทดสอบความแตกต่างรายคู่พบว่า เด็กและวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว รูปแบบที่ 3 (การสื่อสารเชิงบวกปริมาณน้อยและเชิงลบปริมาณมาก) และรูปแบบที่ 4 (การสื่อสารเชิงบวกและลบปริมาณน้อย) มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่อผู้อื่นทางสังคมต่ำ กว่าเด็กและวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 2 (การสื่อสารเชิง บวกปริมาณมากและเชิงลบปริมาณน้อย) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่เด็ก และวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรม เชิงจริยธรรมต่อผู้อื่นทางสังคมสูงที่สุด รองลงมาคือเด็กและวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการ สื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 1, 4 และ 3 ตามลำดับ โดยผู้วิจัยสรุปว่า รูปแบบการ สื่อสารในครอบครัวรูปแบบที่ 2 เป็นรูปแบบการสื่อสารที่ดีที่สุด รองลงมาได้แก่ รูปแบบที่ 1 4 และ 3 โดยรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบที่ 2 จะมีการสื่อสาร เชิงบวก ในปริมาณมาก ได้แก่การที่พ่อแม่มีการให้คำชมเชย การแสดงความรัก การ สัมผัสกอดรัด อบรมสั่งสอนตักเตือนด้วยการใช้เหตุผล การใช้ถ้อยคำที่แสดงถึงความรัก ความห่วงใยซึ่งกันและกัน บรรยากาศครอบครัวอบอุ่นเป็นกันเอง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ เสนอแนะให้ศึกษา ปัจจัยอื่นที่อาจส่งผลต่อรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว เช่น อาชีพ

ของพ่อแม่ เวลาที่มีให้กับครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับตัวแปรที่ได้ศึกษาวิจัยในครั้งนี้

มิลลิส (Millis, 1993) ได้ศึกษา “ความหมายของการสื่อสารครอบครัว” โดยการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างหญิง 60 คน และชาย 3 คน อายุ 18-45 ปี ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการสื่อสารในครอบครัว ผลวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความหมายการสื่อสารในครอบครัว หมายถึง การสื่อสารกับสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัวส่วนใหญ่ได้แก่ พ่อแม่และพี่น้อง และในด้านประเภทของการสื่อสารในครอบครัว ผลวิจัยพบว่าจะมีหลากหลายตั้งแต่แบบเปิด (Open) จนถึงแบบไม่มีความสุข (Unhealthy) ด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสารภายในครอบครัว พบว่าได้แก่ การรับรู้ความเหมือนและความแตกต่างของบุคลิก การมีหรือไม่มีความสนใจร่วมกันสไตล์การสื่อสารของคนที่เกี่ยวข้อง ภาพพจน์ครอบครัว ความสามัคคีของครอบครัว วิกฤติการณ์ของสมาชิกและครอบครัว เช่น การหย่าของพ่อแม่ การติดเหล้า สไตล์ของครอบครัว การใช้เวลา ความใกล้ชิด การมีสมาชิกใหม่ในครอบครัว นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการให้ครอบครัวมีการสื่อสารเปิดกว้างมากขึ้น

จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการวิจัยนี้มีการศึกษาที่แตกต่างจากที่กล่าวมา ผลวิจัยครั้งนี้ จะช่วยเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับสภาพและรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวตลอดจนอิทธิพลของการสื่อสารในครอบครัวเพิ่มขึ้น รวมทั้งช่วยเพิ่มความรู้เกี่ยวกับความพึงพอใจในครอบครัวและปัจจัยที่มีผลหรือสัมพันธ์กับความพึงพอใจในครอบครัวอีกด้วย

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัย การสื่อสารภายในครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีรายละเอียดในการดำเนินงานวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรในการวิจัย

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ พ่อหรือแม่หรือผู้ปกครองของครอบครัวที่อยู่อาศัยหรือทำงานในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พ่อหรือแม่หรือผู้ปกครองของครอบครัวที่อยู่อาศัยหรือทำงานในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 479 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ซึ่งทำได้สะดวกรวดเร็วและคุ้มค่ากว่าการสุ่มด้วยวิธีอื่น โดยผู้วิจัยพยายามสุ่มให้กระจายตามลักษณะประชากร เช่น พื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล อาชีพ รายได้ การศึกษา

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรในการวิจัย ประกอบด้วย

ตัวแปรต้น ได้แก่

1. ตัวแปรทางชีวสังคม ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ
2. ตัวแปรครอบครัว ได้แก่ ขนาดของครอบครัว ผู้นำครอบครัว

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. สภาพการสื่อสารภายในครอบครัว ได้แก่ ความบ่อยครั้งในการสื่อสาร ต่อวัน เวลาที่สื่อสาร สถานที่ทำการสื่อสาร เนื้อหาที่สื่อสาร ความบ่อยครั้งในการสื่อสาร

2. รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว แบ่งเป็น 4 แบบคือ

2.1 แบบเคารพเชื้อพืงพ่อแม่ (Protective)

2.2 แบบแสดงความคิดเห็น (Pluralistic)

2.3 แบบเสรี (Laissez-Faire)

2.4 แบบเคารพเชื้อพืงและแสดงความคิดเห็น(Consensual)

3. ความพืงพอใจใจครอบครัว

การวัดตัวแปรและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยนี้ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล ประกอบด้วยคำถามต่อไปนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับ ข้อมูลชีวสังคมและครอบครัว ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ขนาดครอบครัว อายุบุตร ผู้นำครอบครัว

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับ สภาพการสื่อสารในครอบครัว ประกอบด้วยคำถามด้าน ความบ่อยครั้งในการสื่อสารในครอบครัวต่อวัน ระยะเวลาการสื่อสารในครอบครัว ช่วงเวลาที่สื่อสารกันในครอบครัว สถานที่การสื่อสารในครอบครัว เนื้อหาของการสื่อสารในครอบครัว

สำหรับตัวแปรความบ่อยครั้งในการสื่อสารในครอบครัวที่จะนำไปศึกษาร่วมกับ ตัวแปรรูปแบบการสื่อสารและความพืงพอใจในการสื่อสาร วัดจากค่าคะแนนความบ่อยครั้งในการสื่อสารในครอบครัวต่อวัน บวกด้วยระยะเวลาการสื่อสารในครอบครัว

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว วัดจากแบบวัดการสื่อสารในครอบครัวฉบับปรับปรุง (Revised Family Communication Pattern – RFCP) ของริชชี (Richie, 1990) ซึ่งพัฒนาปรับปรุงจากแบบวัดการสื่อสารในครอบครัว(The Family Communication Pattern – FCP) ฉบับดั้งเดิมของแมคลอยและเชฟฟี (McLeod & Chaffee, 1972) ที่เคยนิยมใช้ในอดีต โดยแบบวัดการสื่อสารในครอบครัวฉบับปรับปรุงใหม่ของริชชีมีความเชื่อถือได้ (Reliability) แบบอัลฟาร์ สูงกว่าฉบับเดิมของแมคลอยและเชฟฟี กล่าวคือ การสื่อสารในครอบครัวแบบเน้นการแสดงความคิดเห็น (Concept – Orientation) ซึ่งผู้ปกครองจะส่งเสริมการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึก มีค่าความเชื่อมั่น

แบบอัลฟาร์ .84 และแบบเน้นสัมพันธภาพ (Socio – Orientation) ซึ่งผู้ปกครองจะใช้ อานาจนังคับให้เด็กมีพฤติกรรมตามที่ต้องการ มีค่าความเชื่อมั่นแบบอัลฟาร์ .76 เครื่องมือวัดประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 26 ข้อ เป็นคำถามแบบประเมินค่า (Likert Scale) 5 ระดับ จาก เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่มีความคิดเห็น ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยเป็นคำถามวัดการสื่อสารแบบเน้นการแสดงความคิดเห็น จำนวน 15 ข้อ และแบบเน้นสัมพันธภาพ จำนวน 11 ข้อ ซึ่งผู้ตอบจะตอบทั้งหมดทุกข้อรวม 26 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้ตัดข้อคำถามที่มีค่าความสัมพันธ์แบบ Total inter item correction ต่ำออก คงไว้เฉพาะข้อคำถามที่มีค่าสูงไว้จำนวน 20 ข้อ เป็นการสื่อสารในครอบครัวแบบเน้นความคิดเห็นจำนวน 10 ข้อ และแบบเน้นสัมพันธภาพ จำนวน 10 ข้อ

การจัดแบ่งประเภทของการสื่อสารในครอบครัว ใช้เกณฑ์ของค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคะแนนรวมการสื่อสารในครอบครัว บวกลบด้วยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนรวมการสื่อสารในครอบครัว

ถ้าค่าคะแนนรูปแบบการสื่อสารที่วัดมา 2 แบบมีค่าอันใดอันหนึ่งสูงกว่า $\bar{X} + S.D.$ ของค่าคะแนนการสื่อสารรวม จะจัดเป็นรูปแบบการสื่อสารแบบนั้น ซึ่งมีอยู่ 2 แบบคือ แบบเคารพเชื่อฟัง (Protective) และแบบแสดงความคิดเห็น (Pluralistic)

ถ้าคะแนนรูปแบบการสื่อสารที่วัดมาทั้ง 2 แบบมีค่าต่ำกว่า $\bar{X} - S.D.$ ของค่าคะแนนการสื่อสารรวม จะจัดให้เป็นรูปแบบการสื่อสาร แบบเสรี (Laissez – Faire)

ถ้าคะแนนรูปแบบการสื่อสารที่วัดมาทั้งสองรูปแบบมีค่าสูงกว่า $\bar{X} + S.D.$ ของค่าคะแนนการสื่อสารรวม จะจัดให้เป็นรูปแบบการสื่อสารแบบเคารพเชื่อฟังและแสดงความคิดเห็น (Consensual Faire)

ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในครอบครัว

แบบวัดความพึงพอใจในครอบครัว เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาตามแนวคิด ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในครอบครัวของเพียร์สัน (Pearson, 1993) ซึ่งประกอบด้วยปัจจัย 4 ด้านคือ (1) ความเป็นอิสระและความสัมพันธ์ใกล้ชิด (2) ความเข้าใจและการสนับสนุน (3) ความผูกพันในครอบครัว และ (4) แนวการวัดความพึงพอใจในชีวิตสมรสของ Kansas University ซึ่งเป็นคำถามเชิงประเมิน 7 ระดับ จำนวน 3 ข้อ มีค่าความเชื่อถือได้แบบอัลฟาร์ .93 โดยแบบวัดความพึงพอใจในครอบครัวในการวิจัยครั้งนี้

มีลักษณะเป็นคำถามเชิงประเมิน (Likert Scale) 7 ระดับ จากระดับความพึงพอใจมากที่สุด มาก ก่อนข้างมาก ปานกลาง ก่อนข้างน้อย น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 16 ข้อ

ค่าคะแนนความพึงพอใจในครอบครัว ผู้วิจัยจะจัดแบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ $\bar{X} \pm S.D.$ คือ

ระดับกลางค่าระหว่าง $\bar{X} + S.D.$ และ $\bar{X} - S.D.$

ระดับต่ำมีค่าน้อยกว่า $\bar{X} - S.D.$

ระดับมากมีค่ามากกว่า $\bar{X} + S.D.$

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยการทดสอบ (Pre-test) แบบสอบถามกับตัวแทนประชากรจำนวน 29 คน หลังจากนั้นได้ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้มีความชัดเจน และวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถามในด้านความเชื่อถือได้และความเที่ยงตรง โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/PC +

ในด้านความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์ความเชื่อถือใช้แบบอัลฟาร์ (Alpha Coefficient) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .8712 โดยในแต่ละตอนมีค่าความเชื่อถือได้ดังนี้

แบบสอบถาม รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเน้นความคิดเห็นมีความเชื่อถือได้ .9060

แบบสอบถาม รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเน้นสังคมมีความเชื่อถือได้ .8991

แบบสอบถามความพึงพอใจในครอบครัวมีความเชื่อถือได้ .8691

สำหรับความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยการวิเคราะห์ Total Item Correlation ของข้อคำถามรายข้อ พบว่าคำถามรูปแบบการสื่อสารแต่ละข้อคำถามมีค่าสหสัมพันธ์กับแนวคิดรวมที่จะวัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทุกข้อคำถาม ส่วนคำถามความพึงพอใจในครอบครัว ข้อคำถามส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับแนวคิดรวม มีเพียง 2 ข้อคำถามที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) แบบสอบถามผลการตรวจสอบพบว่าแบบวัดรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวมีสององค์ประกอบจริงและข้อคำถามของแต่ละองค์ประกอบได้แยกแยะไว้ถูกต้องสมบูรณ์

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการสรุปผลการวิจัยข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการพิสูจน์สมมติฐานการวิจัย ใช้สถิติดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่ผู้ปกครองมีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ลักษณะครอบครัว ผู้นำครอบครัวแตกต่างกัน มีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกัน ใช้สถิติไค-สแควร์

สมมติฐานที่ 2 ครอบครัวประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่ต่างกัน ใช้สถิติ จำนวน ร้อยละ และไค-สแควร์

สมมติฐานที่ 3 ครอบครัวประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ลักษณะครอบครัว ผู้นำครอบครัว ความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัว แตกต่างกันมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกันใช้สถิติไค-สแควร์

สมมติฐานที่ 4 ครอบครัวประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีความพึงพอใจในครอบครัวในระดับที่ต่างกัน ใช้สถิติจำนวน ร้อยละ และ ไค-สแควร์

สมมติฐานที่ 5 ครอบครัวประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ลักษณะครอบครัว ผู้นำครอบครัว ความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัว และรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกันมีความพึงพอใจในครอบครัวแตกต่างกัน ใช้สถิติ t-test และ ANOVA

บทที่ 4 ผลการวิจัย

ในบทนี้ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิจัย การสื่อสารภายในครอบครัวในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 479 คน โดยแยกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ผลการวิจัยข้อมูลพื้นฐานด้าน

คำถามทั่วไป เกี่ยวกับตัวแปรชีวสังคมและครอบครัว

การสื่อสารภายในครอบครัว

รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว

ความพึงพอใจในครอบครัว

ตอนที่ 2 การพิสูจน์สมมุติฐานการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิจัยข้อมูลพื้นฐาน

1.1 ผลการวิจัยข้อมูลพื้นฐานชีวสังคมและครอบครัว

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละเพศของกลุ่มตัวอย่าง

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	190	40.1
หญิง	283	59.7
ไม่ตอบ	6	1.2
รวม	479	100.0

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 479 คน เป็นเพศหญิง (59.7%) มากกว่าเพศชาย (40.1%)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่าง

ช่วงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20	1	.2
21 – 30	48	10.0
31-40	168	35.1
41-50	156	32.6
51-60	79	16.5
61 ปีขึ้นไป	12	2.5
ไม่ตอบ	15	3.1
รวม	479	100.0

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 เป็นจำนวนมากที่สุด (35.1%) รองลงมาเป็นผู้ที่มีอายุ 41-50 ปี (32.6%) และอายุ 50-60 ปี (16.5%)

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละการศึกษาสูงสุดของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาสูงสุด	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	54	11.3
มัธยมศึกษา	76	15.9
ปวช. ปวส. อนุปริญญา	113	23.6
ปริญญาตรี	185	38.6
ปริญญาโท	39	8.1
ปริญญาเอก	4	.8
อื่นๆ	8	1.6
รวม	479	100.0

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด (38.6%) รองลงมาเป็นระดับ ปวช. ปวส. อนุปริญญา (23.6%) และมัธยมศึกษา (15.9%)

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละระดับรายได้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับรายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	16	3.3
5,001 – 15,000 บาท	86	18.0
15,001 - 30,000 บาท	134	28.0
30,001 – 45,000 บาท	97	20.3
มากกว่า 45,000 บาท อื่นๆ	143	29.9
รวม	479	100.0

ผลการวิจัยรายได้ต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่มีรายได้ มากกว่า 45,000 บาท (29.9%) รองลงมาได้มีรายได้ 15,001 – 30,000 บาท (28.0%) และ 30,001 – 45,000 บาท (20.3%)

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
แม่บ้าน	49	10.2
รับจ้าง	83	17.3
ค้าขายหรือทำธุรกิจส่วนตัว	88	18.4
รับราชการ	113	23.6
ทำงานบริษัทหรือธุรกิจเอกชน	123	25.7
อื่น ๆ	23	4.8
รวม	479	100.0

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ส่วนใหญ่มีอาชีพทำงานบริษัทหรือธุรกิจเอกชน (25.7%) รองลงมาเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพรับราชการ (23.6%) และค้าขายหรือทำธุรกิจส่วนตัว (18.4%)

ตารางที่ 6 จำนวนร้อยละสมาชิกในบ้าน

จำนวนสมาชิกในบ้าน	จำนวน	ร้อยละ
1-2 คน	14	2.9
3-4 คน	245	51.1
5-6 คน	150	31.3
7-8 คน	40	8.4
9-10 คน	16	3.3
11 คนขึ้นไป	0	0
ไม่ตอบ	14	2.9
รวม	479	100.0

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยส่วนใหญ่มีสมาชิกในบ้าน 3 - 4 คน (51.1%) รองลงมาเป็นครอบครัวที่มีสมาชิกในบ้าน 5 - 6 คน (31.3%) และ 7 - 8 คน (8.4%)

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละจำนวนบุตร

จำนวนบุตร	จำนวน	ร้อยละ
1	341	71.2
2	104	21.7
3	10	2.1
ไม่ตอบ	24	5.0
รวม	479	100.0

ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีบุตรเพียง 1 คน (71.2%) รองลงมา เป็นครอบครัวที่มีบุตร 2 คน (21.7%) และ 3 คน (2.1%)

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละญาติพี่น้องที่อยู่อาศัยในครอบครัว

จำนวนญาติพี่น้อง	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มี	119	24.8
1 – 2	99	20.6
3 – 4	36	7.5
5 – 6	11	2.3
8 – 9	3	.6
ไม่ตอบ	211	44.1
รวม	479	100.0

ผลการวิจัยปรากฏว่า ครอบครัวในเขตกรุงเทพและปริมณฑล ส่วนใหญ่ (24.8%) ไม่มีญาติพี่น้องอาศัยร่วมอยู่ในครอบครัว ส่วนครอบครัวที่มีญาติพี่น้องอาศัยอยู่ด้วย ส่วนใหญ่ (20.6%) จะมีญาติอาศัยอยู่ 1 – 2 คน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าครอบครัวอยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑลในปัจจุบันมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากกว่าครอบครัวขยาย

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละผู้นำของครอบครัว

ผู้นำครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
สามี	226	47.2
ภรรยา	46	9.6
เท่าเทียมกัน	200	41.8
ไม่ตอบ	7	1.5
รวม	479	100.0

ผลการวิจัยพบว่าครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล มีสามีเป็นผู้นำครอบครัว (47.2%) จำนวนใกล้เคียงกับการที่ทั้งสามีและภรรยาเป็นผู้นำอย่างเท่าเทียมกัน (41.8%) ส่วนครอบครัวที่มีภรรยาเป็นผู้นำครอบครัวมีจำนวนเล็กน้อย (9.6%)

1.2 ผลการวิจัยสภาพการสื่อสารภายในครอบครัว

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของความบ่อยครั้งในการพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวต่อสัปดาห์

ความบ่อยครั้ง/สัปดาห์	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ค่อยได้พูดคุยกัน	12	2.5
1 วัน	2	0.4
2-3 วัน	26	5.4
4-5 วัน	27	5.6
ทุกวัน	411	85.8
ไม่ตอบ	1	.2
รวม	479	100.0

และการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวทุกวันเป็นส่วนใหญ่ (85.8%) กลุ่มที่พูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวสัปดาห์ละ 4-5 วัน และ 2-3 วัน มีเพียงเล็กน้อย (5.6%) และ (5.4%)

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละเวลาที่ใช้ในการพูดคุยกันในแต่ละครั้ง

เวลา/ครั้ง	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 15 นาที	56	11.7
16 - 30 นาที	157	32.8
31 นาที – 1 ชั่วโมง	115	24.0
มากกว่า 1 ชั่วโมง ถึง 3 ชั่วโมง	83	17.3
มากกว่า 3 ชั่วโมง	64	13.4
ไม่ตอบ	4	.8
รวม	479	100.0

ผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวกลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลส่วนใหญ่มีการพูดคุยกันในแต่ละครั้งใช้เวลา 16 –30 นาที (32.8%) รองลงมา มีการพูดคุยกันครั้งละ 31 นาที – 1 ชั่วโมง (24.0%) และมากกว่า 1 ชั่วโมงถึง 3 ชั่วโมง (17.3%)

ผู้วิจัยได้นำความบ่อยครั้งในการพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวต่อสัปดาห์ รวมเข้ากับเวลาที่ใช้ในการพูดคุยกันในแต่ละครั้ง เป็นตัวแปรความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัว ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ต่ำ ปานกลาง และสูง ซึ่งปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัว

ระดับความบ่อยครั้ง การสื่อสารในครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ	6	1.3
ปานกลาง	218	45.5
สูง	250	52.2
ไม่ตอบ	5	1.0
รวม	479	100.0

ผลการวิจัยพบว่าครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลส่วนใหญ่ (52.2%) มีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวในระดับสูง รองลงมา (45.5%) มีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวในระดับกลาง

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละ ช่วงเวลาที่สมาชิกครอบครัวพุดคุยกัน

ช่วงเวลา	ใช่		ไม่ใช่		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ตลอดเวลาทั้งวัน	76	15.9	403	84.1	479	100
5.00 -9.00 น.	100	20.9	379	79.1	479	100
16.00 - 18.00 น.	85	17.7	394	82.3	479	100
18.01 – 21.00 น.	328	68.5	151	31.5	479	100
21.01 – 24.00 น.	105	21.9	374	78.1	479	100
อื่นๆ	44	9.7	435	90.8	479	100

ผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ โดยปกติมักจะมีโอกาสพุดคุยกับสมาชิกในครอบครัวในช่วงเวลา 18.01 –21.00 น. มากที่สุด (68.5%) รองลงมาเป็นช่วงเวลา 21.01 – 24.00 น. (21.9%) และช่วงเวลา 5.00 – 9.00 น. (20.9%) ตามลำดับ ครอบครัวที่ตอบว่ามีเวลาพุดคุยกับสมาชิกในครอบครัวตลอดเวลาทั้งวันมีเพียงเล็กน้อย (15.9%)

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละสถานที่ที่พุดคุยกับสมาชิกในครอบครัว

สถานที่	ใช่		ไม่ใช่		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ภายในบ้าน	464	96.9	15	3.1	479	100
ภายในรถยนต์ขณะเดินทาง ไปทำงาน	205	42.8	247	42.8	479	100
นอกบ้าน เช่น สวนสาธารณะ ห้างสรรพสินค้า สถานที่ท่องเที่ยว	170	35.5	309	64.5	479	100
อื่นๆ	37	6.7	447	93.3	479	100

ผลการวิจัยพบว่าครอบครัวตัวอย่างในการวิจัย ส่วนใหญ่จะพุดคุยกับสมาชิกในครอบครัวภายในบ้าน (96.9%) ครอบครัวที่พุดคุยกับสมาชิกภายในรถยนต์ขณะเดินทางไปทำงาน และพุดคุยนอกบ้าน เช่น สวนสาธารณะ ห้างสรรพสินค้า มีอยู่ในระดับปานกลาง (42.8%) (35.5%)

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละประเด็นการพูดคุยในครอบครัว

ประเด็นพูดคุย	ความบ่อยครั้ง							ค่าเฉลี่ย		ระดับ
	บ่อยครั้ง มากที่สุด จำนวน (%)	บ่อยครั้ง จำนวน (%)	เป็นบาง ครั้ง จำนวน (%)	นานา ครั้ง จำนวน (%)	ไม่เคย เลย จำนวน (%)	ไม่ตอบ จำนวน (%)	$\bar{X}$	S.D.		
การทำงาน	70 (14.6)	111 (23.2)	191 (39.9)	86 (18.0)	10 (2.1)	11 (2.3)	3.31	1.01	เป็นบาง ครั้ง	
การเรียนรู้ของลูก	106 (22.1)	193 (40.3)	115 (24.0)	37 (7.7)	11 (2.3)	17 (3.5)	3.75	.98	เป็นบาง ครั้ง	
ปัญหาในครอบครัว	31 (6.5)	87 (18.2)	185 (38.6)	135 (28.2)	28 (5.8)	13 (2.7)	2.90	1.00	นานา ครั้ง	
การอบรมสั่งสอน ทัศนคติที่พึงปฏิบัติในสังคม	57 (11.9)	162 (33.8)	168 (35.1)	67 (14.0)	17 (3.5)	8 (1.7)	3.37	.99	เป็นบาง ครั้ง	
การอบรมสั่งสอนคุณธรรมจริยธรรม	54 (11.3)	142 (29.6)	187 (39.0)	62 (12.9)	26 (5.4)	8 (1.7)	3.29	1.02	เป็นบาง ครั้ง	

	ความบ่อยครั้ง						ค่าเฉลี่ย		ระดับ
	บ่อยครั้ง มากที่สุด	บ่อยครั้ง	เป็นบาง ครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย	ไม่ตอบ	$\bar{X}$	S.D.	
ประเด็นพูดคุย									
การอบรมความรับผิดชอบตนเองและสังคม	94 (19.6)	192 (40.1)	133 (27.8)	47 (9.8)	49 (1.9)	4 (.8)	3.66	.97	เป็นบาง ครั้ง
เนื้อหาของสื่อต่างๆ เช่นหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ นิตยสาร วิทยุ	60 (12.5)	184 (38.4)	175 (36.5)	51 (10.6)	5 (1.0)	4 (.8)	3.51	.88	เป็นบาง ครั้ง
เรื่องการค้ามนุษย์ การวางแผนอนาคต	57 (11.9)	172 (35.9)	179 (37.4)	59 (12.3)	9 (1.9)	3 (.6)	3.44	.92	เป็นบาง ครั้ง
เรื่องเพื่อนบ้าน	10 (2.1)	33 (6.9)	146 (30.5)	227 (47.4)	54 (11.3)	9 (1.9)	2.40	.86	นานๆ ครั้ง
เรื่องทั่วไป เช่นการไปเที่ยว การไปซื้อของ	50 (10.4)	127 (26.5)	201 (42.0)	83 (17.3)	13 (2.7)	5 (1.0)	3.25	.96	เป็นบาง ครั้ง
อื่นๆ	4 (.8)	2 (.4)	2 (.4)	1 (.2)	0 (0)	-	4.00	1.12	บ่อยครั้ง

ผลการวิจัยประเด็นเรื่องราวที่ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลพูดคุยกันพบว่า ประเด็นที่ส่วนใหญ่ตอบว่าคุยกันบ่อยครั้งมาก ได้แก่ เรื่องการเรียนของลูก การอบรมความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ตลอดจนการพูดคุยเกี่ยวกับเนื้อหาของสื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ นิตยสาร วิทยุ

ส่วนประเด็นพูดคุยที่มีการพูดคุยกันเป็นบางครั้ง ได้แก่ เรื่องการทำงาน ปัญหาในครอบครัว การอบรมสั่งสอนกริยามารยาทที่พึงปฏิบัติในสังคม การอบรมสั่งสอนคุณธรรมจริยธรรม การดำเนินชีวิตและการวางแผนในอนาคต เรื่องเพื่อนบ้าน เรื่องต่างๆ ไป เช่น การไปเที่ยว การไปซื้อของ

1.3 ผลการวิจัยการประเมินรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว
ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว

	ความบ่อยครั้ง										ค่าเฉลี่ย		ระดับ	
	มากที่สุด	มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่ตอบ	$\bar{X}$	S.D.				
	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)						
ประเด็น														
1. การตัดสินใจเรื่องต่างๆ ภายในบ้าน จะเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น	84 (17.5)	112 (23.4)	125 (26.1)	115 (24.0)	27 (5.6)	8 (1.7)	5 (1.0)	3 (0.6)	5.14	1.31	ค่อนข้างมาก			
2. ครอบครัวจะถามความคิดเห็นของทุกคนเสมอเมื่อพูดคุยถึงเรื่องต่างๆ	54 (11.3)	100 (20.9)	115 (24.0)	141 (29.4)	44 (9.2)	16 (3.3)	6 (1.3)	3 (0.6)	4.80	1.34	ค่อนข้างมาก			
3. ครอบครัวจะสอนให้มองเรื่องต่างๆ ทั้งด้านดีและไม่ดี	73 (15.2)	135 (28.2)	151 (31.5)	100 (20.9)	12 (2.5)	4 (0.8)	1 (0.2)	3 (0.6)	5.30	1.11	ค่อนข้างมาก			
4. สมาชิกในบ้านสามารถบอกเรื่องต่างๆ ได้ทุกๆ เรื่อง	72 (15.0)	124 (25.9)	120 (25.1)	118 (24.6)	28 (5.8)	9 (1.9)	7 (1.5)	1 (0.2)	5.08	1.32	ค่อนข้างมาก			
5. สมาชิกในครอบครัวจะสนทนาเรื่องต่างๆ ไปได้อย่างสนุกสนานได้เป็นเวลานานๆ	7 (1.5)	16 (3.3)	32 (6.7)	145 (30.3)	117 (24.4)	108 (22.5)	53 (11.1)	1 (0.2)	4.85	1.33	ค่อนข้างมาก			
6. สมาชิกมักจะชอบพูดคุยกันถึงแม้ว่าจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน	32 (6.7)	101 (21.1)	129 (26.9)	143 (29.9)	44 (9.2)	19 (4.0)	9 (1.9)	2 (0.4)	4.67	1.30	ค่อนข้างมาก			

ประเด็น	ความบ่อยครั้ง										ค่าเฉลี่ย		ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่ตอบ	$\bar{X}$	S.D.			
	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)					
7. พ่อแม่อยากจะมีความคิดเห็นของลูกๆ ถึงแม้ว่าจะไม่เห็นด้วยก็ตาม	100 (20.9)	122 (25.5)	122 (25.5)	93 (19.4)	22 (4.6)	7 (1.5)	8 (1.7)	5 (1.0)	5.28	1.35	ค่อนข้างมาก		
8. พ่อแม่จะสนับสนุนให้ลูกๆ ได้แสดงความคิดเห็น	113 (23.6)	134 (28.0)	134 (28.0)	68 (14.2)	17 (3.5)	4 (0.8)	1 (0.2)	8 (1.7)	5.51	1.18	ค่อนข้างมาก		
9. ทุกคนในครอบครัวจะสนใจในอารมณ์และความรู้สึกของสมาชิก	88 (18.4)	134 (28.0)	132 (27.6)	86 (18.0)	26 (5.4)	8 (1.7)	4 (0.8)	1 (0.2)	5.28	1.28	ค่อนข้างมาก		
10. ครอบครัวมักจะพูดคุยถึงกิจกรรมต่างๆ ที่ได้กระทำในแต่ละวัน	46 (9.6)	89 (18.6)	128 (26.7)	139 (29.0)	40 (8.4)	24 (5.0)	11 (2.3)	2 (0.4)	4.68	1.39	ค่อนข้างมาก		
11. ครอบครัวจะสงสัยความคิดเห็นของพ่อแม่ถูกต้องเสมอ	11 (2.5)	31 (6.5)	65 (13.6)	172 (35.9)	81 (16.9)	64 (13.4)	49 (10.2)	6 (1.3)	3.59	1.44	ปานกลาง		
12. ครอบครัวจะอบรมเด็กว่าไม่ควรโต้เถียงผู้ใหญ่	65 (13.6)	80 (16.7)	109 (22.8)	122 (25.5)	42 (8.8)	24 (5.0)	31 (6.5)	6 (1.3)	4.59	1.64	ค่อนข้างมาก		
13. ครอบครัวจะสอนว่ามีบางสิ่งบางอย่างที่เด็กๆ ไม่ควรพูดถึง	33 (6.9)	91 (19.0)	115 (24.0)	137 (28.6)	58 (12.1)	22 (4.6)	15 (3.1)	8 (1.7)	4.53	1.40	ค่อนข้างมาก		

ประเด็น	ความบ่อยครั้ง										ค่าเฉลี่ย		ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่ตอบ	$\bar{X}$	S.D.			
	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)					
14. ครอบครัวจะสอนว่าบางครั้งการนั่งเสียงโดยไม่ได้ตั้งใจย่อมดีกว่าการทำให้คนอื่นโกรธ	33 (6.9)	98 (20.5)	83 (17.3)	152 (31.7)	61 (12.7)	26 (5.4)	21 (4.4)	5 (1.0)	4.43	1.48	ปานกลาง		
15. บางครั้งครอบครัวมีเรื่องต่างๆ ที่ต้องการให้ลูกๆ เชื้อฟัง โดยไม่ต้องถามถึงเหตุผล	13 (2.7)	47 (9.8)	79 (16.5)	152 (31.7)	112 (23.4)	36 (7.5)	33 (6.9)	7 (1.5)	3.85	1.40	ปานกลาง		
16. ครอบครัวเรามีความเชื่อถือและความคิดเห็นแบบโบราณ	6 (1.3)	28 (5.8)	48 (10.0)	164 (34.2)	102 (21.3)	69 (14.4)	55 (11.5)	7 (1.5)	3.40	1.40	ค่อนข้างน้อย		
17. ครอบครัวให้ความสำคัญกับการที่ลูกต้องเคารพยำเกรงและเชื่อฟังพ่อแม่	94 (19.6)	126 (26.3)	130 (27.1)	87 (18.2)	16 (3.3)	10 (2.1)	7 (1.5)	9 (1.9)	5.29	1.32	ค่อนข้างมาก		
18. ครอบครัวจะไม่สบายใจถ้าลูกมีความคิดเห็นในบางเรื่องแตกต่างจากพ่อแม่	15 (3.1)	41 (8.6)	85 (17.7)	173 (36.1)	91 (19.0)	41 (8.6)	25 (5.2)	8 (1.7)	3.92	1.35	ปานกลาง		
19. ครอบครัวไม่ยอมรับหรือรับฟังในเรื่องที่พ่อแม่ไม่เห็นด้วย	11 (2.3)	19 (4.0)	49 (10.2)	149 (31.1)	117 (24.4)	81 (16.9)	44 (9.2)	9 (1.9)	3.38	1.37	ค่อนข้างน้อย		
20. สมาชิกในบ้านต้องเชื่อและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่พ่อแม่กำหนดไว้	20 (4.2)	47 (9.8)	86 (18.0)	192 (40.1)	56 (11.7)	41 (8.6)	30 (6.3)	0 (0.0)	4.03	1.42	ปานกลาง		

ผลการวิจัยการสื่อสารภายในครอบครัวในแนวทางการสื่อสารภายในครอบครัวแบบต่างๆ พบว่า ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีค่าเฉลี่ยการสื่อสารในระดับค่อนข้างมากในทุกๆ ข้อของการสื่อสารในครอบครัวแบบเน้นการแสดงความคิดเห็น ได้แก่ การตัดสินใจเรื่องราวต่างๆ ภายในบ้านจะเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น ครอบครัวจะถามความเห็นของทุกคนเสมอ เพื่อพูดคุยถึงเรื่องต่างๆ ครอบครัวจะสอนให้มองเรื่องต่างๆ ทั้งด้านดีและไม่ดี สมาชิกในบ้านสามารถบอกเรื่องต่างๆ ได้ทุกเรื่อง สมาชิกในครอบครัวจะสนทนาเรื่องต่างๆ ไปได้อย่างสนุกสนานได้เป็นเวลานานๆ สมาชิกมักจะชอบพูดคุยถึงกันแม้ว่าจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน พ่อแม่อยากจะทำฟังความคิดเห็นของลูกๆ ถึงแม้จะไม่เห็นด้วยก็ตาม พ่อแม่จะสนับสนุนให้ลูกๆ ได้แสดงความคิดเห็น ทุกคนในครอบครัวจะสนใจในอารมณ์และความรู้สึกของสมาชิก ครอบครัวมักจะพูดคุยถึงกิจกรรมต่างๆ ที่ได้กระทำในแต่ละวัน

ส่วนแนวทางการสื่อสารในครอบครัวแบบเน้นสัมพันธภาพ การใช้รูปแบบการสื่อสารหลากหลายแตกต่างกันมากกว่า คือ มีทั้งที่ใช้การสื่อสารในครอบครัวแบบนี้จะมีตั้งแต่ระดับค่อนข้างน้อย ปานกลาง จนถึงค่อนข้างมาก โดยมีค่าเฉลี่ยการใช้การสื่อสารแบบนี้ในระดับค่อนข้างมาก ในประเด็นต่อไปี้ ครอบครัวจะอบรมเด็กๆ ว่าไม่ควรโต้เถียงผู้ใหญ่ ครอบครัวจะสอนว่ามีบางสิ่งบางอย่างที่เด็กๆ ไม่ควรพูดถึง ครอบครัวให้ความสำคัญกับการที่ลูกต้องเคารพยำเกรงและเชื่อฟังพ่อแม่

ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีค่าเฉลี่ยการใช้รูปแบบการสื่อสารแบบเน้นสัมพันธภาพ ในประเด็นต่อไปี้ในระดับปานกลาง ได้แก่ ครอบครัวจะตั้งสอนว่า ความคิดเห็นของพ่อ แม่ ถูกต้องเสมอ ครอบครัวจะสอนว่าบางครั้งการนิ่งเงียบโดยไม่ได้เถียงยอมดีกว่าการทำให้คนอื่นโกรธ บางครั้งครอบครัวมีเรื่องสำคัญๆ ที่ต้องการให้ลูกๆ เชื่อฟัง โดยไม่ต้องถามถึงเหตุผล ครอบครัวจะไม่สบายใจถ้าลูกมีความเห็นในบางเรื่องแตกต่างจากพ่อ แม่ และสมาชิกในบ้านต้องเชื่อและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่พ่อแม่ กำหนดไว้

ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการสื่อสารในครอบครัวแบบเน้นสัมพันธภาพในประเด็นต่อไปี้ในระดับค่อนข้างน้อย ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล มีค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ได้แก่ ครอบครัวเรามีความเชื่อและความคิดเห็นแบบโบราณ และครอบครัวไม่ยอมรับรู้หรือรับฟังในเรื่องที่พ่อแม่ ไม่เห็นด้วย

1.4 ผลการวิจัยการประเมินความพึงพอใจในครอบครัว

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละความพึงพอใจในครอบครัว

	ระดับความพึงพอใจ										ค่าเฉลี่ย		ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่ตอบ	$\bar{X}$	S.D.			
	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)					
ประเด็น													
1. การให้อิสระเสรีภาพในการแสดงความรู้สึกนึกคิดแก่ทุกคนในครอบครัว	113 (23.6)	157 (32.8)	131 (27.3)	69 (14.4)	4 (.8)	0 (0)	1 (.2)	4 (.8)	5.64	1.05	มาก		
2. การพูดจาที่อ่อนหวานไพเราะระหว่างสมาชิก	57 (11.9)	116 (24.2)	118 (24.6)	144 (30.1)	28 (5.8)	8 (1.7)	3 (.6)	5 (1.0)	4.99	1.23	ค่อนข้างมาก		
3. การยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันในครอบครัว	79 (16.5)	142 (29.6)	153 (31.9)	86 (18.0)	9 (1.9)	2 (.4)	2 (.4)	6 (1.3)	5.38	1.09	ค่อนข้างมาก		
4. ความยิ้มแย้มแจ่มใสของสมาชิกในครอบครัว	103 (21.5)	159 (33.2)	122 (25.5)	80 (16.7)	7 (1.5)	3 (.6)	1 (.2)	4 (.8)	5.54	1.11	มาก		

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ										ค่าเฉลี่ย		ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่ตอบ	$\bar{X}$	S.D.			
	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)					
5. ความห่วงใยกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว	209 (43.6)	137 (28.6)	95 (19.8)	25 (5.2)	3 (0.6)	2 (0.4)	0 (0)	8 (1.7)	6.10	.99	มาก		
6. ความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างสมาชิกครอบครัว	179 (37.4)	158 (33.0)	89 (18.6)	41 (8.6)	6 (1.3)	1 (0.2)	0 (0)	5 (1.0)	5.97	1.03	มาก		
7. ความเข้าใจในความต้องการและความรู้สึกของแต่ละคนในครอบครัว	114 (23.8)	160 (33.4)	115 (24.0)	68 (14.2)	17 (3.5)	0 (0)	1 (0.2)	4 (0.8)	5.59	1.13	มาก		
8. ความรักความผูกพันและความอบอุ่นในครอบครัว	203 (42.4)	142 (29.6)	88 (18.4)	35 (7.3)	4 (0.8)	1 (0.2)	1 (0.2)	5 (1.0)	6.05	1.04	มาก		
9. ความสนใจในสิ่งที่ทำทางความรู้สึกของกันและกันภายในครอบครัว	73 (15.2)	169 (35.3)	135 (28.2)	82 (17.1)	11 (2.3)	3 (0.6)	1 (0.2)	5 (1.0)	5.42	1.08	ค่อนข้างมาก		
10. การให้คำแนะนำให้ความช่วยเหลือและช่วยแก้ไขปัญหากันและกัน	116 (24.2)	156 (32.6)	130 (27.1)	65 (13.6)	3 (0.6)	3 (0.6)	1 (0.2)	5 (1.0)	5.64	1.07	มาก		

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ										ค่าเฉลี่ย		ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่ตอบ	$\bar{X}$	S.D.			
	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)					
11. การช่วยสนับสนุนส่งเสริมความสามารถของสมาชิกในครอบครัว	112 (23.4)	160 (33.4)	133 (27.8)	54 (11.3)	13 (2.7)	0 (0)	1 (2)	6 (1.3)	5.63	1.07	มาก		
12. การใช้เวลาร่วมกันทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกครอบครัว	59 (12.3)	114 (23.8)	102 (21.3)	144 (30.1)	40 (8.4)	8 (1.7)	5 (1.0)	7 (1.5)	4.92	1.31	ค่อนข้างมาก		
13. ความพึงพอใจในชีวิตการทำงาน	125 (26.1)	135 (28.2)	96 (20.0)	88 (18.4)	7 (1.5)	5 (1.0)	13 (2.7)	10 (2.1)	5.46	1.39	ค่อนข้างมาก		
14. ความพึงพอใจในความสัมพันธ์กับคู่ครอง	127 (26.5)	139 (29.0)	91 (19.0)	83 (17.3)	14 (2.9)	2 (4)	10 (2.1)	13 (2.7)	5.51	1.35	มาก		
15. ความพึงพอใจในลูกๆ	204 (42.6)	137 (28.6)	84 (17.5)	34 (7.1)	2 (4)	0 (0)	0 (0)	18 (3.8)	6.10	.98	มาก		
16. ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในครอบครัวโดยรวม	7 (1.79)	160 (33.4)	78 (16.3)	47 (9.8)	5 (1.0)	1 (2)	3 (6)	6 (1.3)	5.94	1.11	มาก		

ผลการวิจัยความพึงพอใจในครอบครัวของประชาชนในเขตกรุงเทพฯ และ
 ปริมณฑล พบว่ามีความพึงพอใจในครอบครัวในระดับมาก และค่อนข้างมาก โดยมีค่า
 เฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัวในระดับมากในประเด็น การให้อิสระเสรีภาพในการ
 แสดงความรู้สึกนึกคิดแก่ทุกคนในครอบครัว ความยิ้มแย้มแจ่มใสของสมาชิกใน
 ครอบครัว ความห่วงใยกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว ความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนม
 ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ความเข้าใจในความต้องการและความรู้ของแต่ละคน
 ความรักความผูกพันและความอบอุ่นในครอบครัว การให้คำแนะนำให้ความช่วยเหลือ
 และช่วยแก้ไขปัญหากันและกัน การช่วยส่งเสริมสนับสนุนส่งเสริมความสามารถของ
 สมาชิกในครอบครัว ความพอใจในความสัมพันธ์กับคู่ครอง ความพึงพอใจในลูก ๆ และ
 ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในครอบครัวโดยรวม

นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่าครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีความพึง
 พอใจในครอบครัว โดยเฉลี่ยในระดับค่อนข้างมากในด้านการพูดจาอ่อนหวานไพเราะ
 ระหว่างสมาชิก การยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกความสนใจใน
 สีสันทนาการทางความรู้สึกร่วมกันและกันภายในครอบครัว และการใช้เวลาว่างทำกิจกรรม
 ร่วมกันระหว่างสมาชิกครอบครัว ความพึงพอใจในชีวิตการแต่งงาน

ตอนที่ 2 การพิสูจน์สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยนี้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ 5 ข้อ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยปรากฏดังนี้

การพิสูจน์สมมติฐานการวิจัยที่ 1 ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลที่ผู้ปกครองมีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ผู้นำครอบครัว ลักษณะครอบครัว แตกต่างกันมีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกัน

ตารางที่ 18 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวระหว่างผู้ปกครองชายและหญิง

เพศของผู้ปกครอง	ความบ่อยครั้งการสื่อสารในครอบครัว			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
ชาย	2 (.4)	104 (22.2)	82 (17.5)	188 (40.1)
หญิง	4 (.9)	112 (23.9)	165 (35.2)	281 (59.9)
รวม	6 (1.3)	216 (46.1)	247 (52.7)	469 (100.0)

$$\chi^2 = 0.83846* \quad p = .00443$$

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวระหว่างผู้ปกครองชายและหญิง พบว่ามีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือผู้ปกครองที่เป็นชายกับหญิงมีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกัน โดยพบว่าส่วนใหญ่ผู้ปกครองชายจะมีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวในระดับปานกลาง ส่วนผู้ปกครองหญิงส่วนใหญ่จะมีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวในระดับสูง

ตารางที่ 19 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวที่ผู้ปกครองอายุแตกต่างกัน

อายุผู้ปกครอง	ความบ่อยครั้งการสื่อสารในครอบครัว			
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม
ต่ำกว่า 20 ปี	- (-)	- (-)	1 (.2)	1 (.2)
21 – 30 ปี	1 (.4)	20 (4.4)	27 (5.9)	48 (10.5)
31 - 40 ปี	2 (.4)	72 (15.7)	90 (19.6)	164 (35.7)
41 – 50 ปี	3 (.7)	68 (14.8)	85 (18.5)	156 (34.0)
51 – 60 ปี	- (-)	41 (8.9)	37 (8.1)	78 (17.0)
61 ปีขึ้นไป	- (-)	8 (1.7)	4 (.9)	12 (2.6)
รวม	6 (1.3)	209 (45.5)	244 (53.2)	459 (100.0)

$$X^2 = 6.74483 \quad p = .74929$$

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวที่ผู้ปกครองมีอายุแตกต่างกัน พบว่ามีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือครอบครัวที่ผู้ปกครองมีอายุแตกต่างกันมีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 20 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวที่
ปกครองมีการศึกษาแตกต่างกัน

ระดับการศึกษา	ความบ่อยครั้งการสื่อสารในครอบครัว			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
ประถมศึกษา	0 (0)	31 (6.6)	23 (4.9)	54 (11.5)
มัธยมศึกษา	1 (.2)	38 (8.1)	35 (7.5)	74 (15.8)
ปวช./ปวส./อนุปริญญา	2 (.4)	50 (10.7)	60 (12.8)	112 (23.9)
ปริญญาตรี, โทและเอก	2 (.4)	98 (20.9)	129 (27.5)	229 (48.8)
รวม	5 (1.1)	217 (46.3)	247 (52.7)	469 (100.0)

$$x^2 = 5.8257 \quad p = .44300$$

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวที่
ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาแตกต่างกัน พบว่ามีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายใน
ครอบครัวแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือครอบครัวที่ผู้ปกครองมีการ
ศึกษาแตกต่างกัน มีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 21 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวที่ผู้ปกครองมีรายได้แตกต่างกัน

รายได้ครอบครัวต่อเดือน	ความบ่อยครั้งการสื่อสารในครอบครัว			รวม
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
ต่ำกว่า 5,000 บาท	- (-)	8 (1.7)	8 (1.7)	16 (3.4)
5,001 – 15,000 บาท	3 (.6)	41 (8.7)	41 (8.7)	85 (18.0)
15,001 – 30,000 บาท	2 (.4)	62 (13.2)	69 (14.6)	133 (28.2)
30,001 – 45,000 บาท	- (-)	42 (8.9)	53 (11.3)	95 (20.2)
มากกว่า 45,000 บาท	1 (.2)	63 (13.4)	78 (16.6)	142 (30.1)
รวม	6 (1.3)	216 (45.9)	249 (52.9)	471 (100.0)

$$\chi^2 = 6.19398 \quad p = .62551$$

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวที่มีรายได้แตกต่างกัน พบว่ามีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือครอบครัวที่มีรายได้แตกต่างกันมีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 22 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวที่
ผู้ปกครองมีอาชีพแตกต่างกัน

อาชีพ	ความบ่อยครั้งการสื่อสารในครอบครัว			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
แม่บ้าน	0 (0)	26 (5.5)	23 (4.9)	49 (10.4)
รับจ้าง	2 (.4)	35 (7.4)	46 (9.7)	83 (17.6)
ค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว	0 (0)	46 (9.7)	40 (8.5)	86 (18.2)
รับราชการ	1 (.2)	43 (9.1)	68 (14.4)	112 (23.7)
ทำงานบริษัทหรือธุรกิจเอกชน	3 (.6)	56 (11.9)	62 (13.1)	121 (25.6)
อื่น ๆ	0 (0)	11 (2.3)	10 (2.1)	21 (4.4)
รวม	6 (1.3)	217 (46.0)	249 (52.8)	472 (100.0)

$$\chi^2 = 10.35208 \quad p = .41017$$

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวที่มี
อาชีพแตกต่างกัน พบว่ามีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือครอบครัวที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความบ่อยครั้งการสื่อสาร
ภายในครอบครัวไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 23 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวเดี่ยว และครัวครอบขยาย

ลักษณะครอบครัว	ความบ่อยครั้งการสื่อสารในครอบครัว			
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม
ครอบครัวเดี่ยว	2 (.8)	54 (20.4)	61 (23.0)	117 (44.2)
ครอบครัวขยาย	2 (.8)	68 (25.7)	78 (79.4)	148 (55.8)
รวม	4 (1.5)	122 (46.0)	139 (52.5)	265 (100.0)

$$\chi^2 = .06010 \quad p = .97040$$

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความบ่อยครั้งการสื่อสารในครอบครัวของครอบครัวเดี่ยว (มีเฉพาะพ่อ แม่ ลูก) และครอบครัวขยาย (มีญาติพี่น้องอาศัยอยู่ด้วย) พบว่ามีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายมีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 24 การวิเคราะห์การเปรียบเทียบความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวที่มีผู้นำครอบครัวแตกต่างกัน

ผู้นำครอบครัว	ความบ่อยครั้งการสื่อสารในครอบครัว			
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม
สามี	2 (.4)	112 (24.0)	110 (23.6)	224 (48.0)
ภรรยา	2 (.4)	21 (4.5)	23 (4.9)	46 (9.9)
เท่าเทียมกันทั้งสองคน	2 (.4)	78 (16.7)	117 (25.1)	197 (42.2)

$$\chi^2 = 8.44265 \quad p = .07664$$

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวที่มีผู้นำครอบครัวเป็นสามี ภรรยา และเท่าเทียมกัน พบว่ามีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกล่าวคือ ครอบครัวที่มีผู้นำครอบครัวเป็นฝ่ายสามี ภรรยา หรือเท่าเทียมกัน มีความบ่อยครั้งการสื่อสารในครอบครัวไม่แตกต่างกัน

โดยสรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่าผู้ปกครองที่มี อายุ การศึกษารายได้ อาชีพ แตกต่างกัน ผู้นำต่างกัน ลักษณะครอบครัวต่างกัน มีความบ่อยครั้งการสื่อสารในครอบครัวไม่แตกต่างกัน แต่ครอบครัวที่ผู้ปกครองมีเพศต่างกันมีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การพิสูจน์สมมติฐานการวิจัยที่ 2 ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่ต่างกัน

ผลการวิจัยในด้านรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวของประชาชนในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ปรากฏดังนี้

ตารางที่ 25 จำนวนและร้อยละประเภทรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว

รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
1. เสรี	188	39.2
2. เคารพเชื่อฟัง	26	5.4
3. แสดงความคิดเห็น	152	31.7
4. เคารพเชื่อฟังและแสดงความคิดเห็น	107	22.3
ไม่ตอบ	6	1.3
รวม	479	100.0

ผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ส่วนใหญ่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเสรี (39.2%) รองลงมาเป็นรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบแสดงความคิดเห็น (31.7%) แบบเคารพเชื่อฟังและแสดงความคิดเห็น (22.3%) และรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเคารพเชื่อฟังซึ่งมีเพียงเล็กน้อยมาก (5.4%)

ซึ่งจากจำนวนความถี่และร้อยละรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวผู้วิจัยได้ทดสอบว่าความถี่จริงและความถี่คาดหวังด้วยสถิติไค-สแควร์ ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 26 การวิเคราะห์ความแตกต่างในจำนวนความถี่รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว 4 แบบ ด้วยสถิติไค-สแควร์

รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว	ความถี่ที่เกิดขึ้น	ความถี่คาดหวัง	χ^2	p
เสรี	188	118.25	123.812*	.000
เคารพเชื่อฟัง	26	118.25		
แสดงความคิดเห็น	152	118.25		
เคารพเชื่อฟังและแสดงความคิดเห็น	107	118.25		
รวม	473			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการทดสอบแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล มีจำนวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเสรีมากที่สุด รองลงมาเป็นแบบแสดงความคิดเห็น แบบเคารพเชื่อฟังและแสดงความคิดเห็น และแบบเคารพเชื่อฟังตามลำดับ สมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า ครอบครัวประชาชนในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่ต่างกัน จึงได้รับการยืนยัน

การพิสูจน์สมมุติฐานการวิจัยที่ 3 ครอบคลุมในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลที่ผู้ปกครองมีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ดี อาชีพ ลักษณะครอบครัว ผู้นำครอบครัว ความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกัน มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกัน

ตารางที่ 27 การวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวระหว่างผู้ปกครองชายกับหญิง

เพศผู้ปกครอง	รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว				
	เสรี	เคารพเชื่อฟัง	แสดงความ ความคิดเห็น	เคารพเชื่อฟังและ แสดงความ ความคิดเห็น	รวม
ชาย	58 (12.4)	8 (1.7)	66 (14.1)	54 (11.5)	186 (39.7)
หญิง	128 (27.4)	17 (3.6)	85 (18.2)	51 (10.9)	281 (60)
รวม	186 (39.7)	25 (3.6)	151 (18.2)	105 (10.9)	468 (100.0)

$$\chi^2 = 16.67992^* \quad p = .01053$$

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวระหว่างผู้ปกครองชายและหญิงด้วยสถิติไค-สแควร์ พบว่า ผู้ปกครองชายและหญิงมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผลวิจัยพบว่า ผู้ปกครองหญิงใช้รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเสรีมากที่สุด ในขณะที่ผู้ปกครองชายมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบแสดงความความคิดเห็นมากที่สุด

ตารางที่ 28 การวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่ผู้ปกครองมีอายุแตกต่างกัน

อายุผู้ปกครอง	รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว				
	เสรี	เคารพเชื่อฟัง	แสดงความ ความคิดเห็น	เคารพเชื่อฟังและ แสดงความ ความคิดเห็น	รวม
ต่ำกว่า 30 ปี	15 (3.3)	3 (.7)	18 (3.9)	12 (2.6)	48 (10.5)
31 – 40 ปี	66 (14.4)	7 (1.5)	57 (12.4)	34 (7.4)	164 (35.8)
41 – 50 ปี	71 (15.5)	9 (2.0)	39 (8.5)	36 (7.9)	155 (33.8)
51 - 60 ปี	27 (5.9)	5 (1.1)	27 (5.9)	20 (4.4)	79 (17.2)
มากกว่า 60 ปี	4 (.9)	- (-)	5 (1.1)	3 (.7)	12 (2.6)
รวม	183 (40.0)	24 (5.2)	146 (31.9)	105 (22.9)	458 (100.0)

$$\chi^2 = 8.57253 \quad p = .73894$$

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่ผู้ปกครองมีช่วงอายุแตกต่างกันด้วยสถิติไค-สแควร์ (χ^2 test) พบว่า ครอบครัวที่ผู้ปกครองมีช่วงอายุแตกต่างกันมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ผู้ปกครองที่มีช่วงอายุแตกต่างกันไม่ได้มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกัน

ตารางที่ 29 การวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่มี
ผู้ปกครองการศึกษาแตกต่างกัน

ระดับการศึกษา	รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว				รวม
	เสรี	เคารพ เชื่อฟัง	แสดงความ คิดเห็น	เน้นเคารพเชื่อฟังและ แสดงความคิดเห็น	
ประถมศึกษา	10 (2.1)	7 (1.5)	23 (4.9)	13 (2.8)	53 (11.3)
มัธยมศึกษา	26 (5.6)	8 (1.7)	24 (5.1)	17 (3.6)	75 (16.0)
ปวช./ปวส./ อนุปริญญา	38 (8.1)	7 (1.5)	45 (9.6)	23 (4.9)	113 (24.1)
ปริญญาตรี	91 (19.4)	3 (.6)	47 (10.0)	42 (9.0)	183 (39.1)
ปริญญาโทและ เอก	22 (4.7)	1 (.2)	12 (2.6)	9 (1.9)	44 (9.4)
รวม	187 (40.0)	26 (5.6)	151 (32.3)	104 (22.2)	468 (100.0)

$$x^2 = 35.39163 * p = .00041$$

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่มีการศึกษา
ของผู้ปกครองต่างกันด้วยสถิติไค-สแควร์ (x^2_{test}) พบว่าครอบครัวที่มีผู้ปกครอง
มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติ

โดยครอบครัวที่มีผู้ปกครองการศึกษาระดับประถมศึกษาและ ปวช./ปวส./
อนุปริญญา มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบแสดงความคิดเห็นมากที่สุด

ส่วนครอบครัวที่มีผู้ปกครองจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ปริญญาตรี ปริญญา
โทและเอก มีรูปแบบการศึกษาแบบเสรีมากที่สุด

โดยรวมแล้วครอบครัวทุกระดับการศึกษา มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว
แบบเสรีมากที่สุด

ตารางที่ 30 การวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่มีรายได้แตกต่างกัน

รายได้ครอบครัว ต่อเดือน	รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว				รวม
	เสรี	เคารพเชื่อฟัง	แสดงความคิดเห็น	เน้นเคารพเชื่อฟังและแสดงความคิดเห็น	
ต่ำกว่า 5,000 บาท	5 (1.1)	- (-)	9 (1.9)	2 (.4)	16 (3.4)
5,001-15,000 บาท	24 (5.1)	12 (2.5)	29 (6.2)	20 (4.2)	85 (18.0)
15,001-30,000 บาท	50 (10.6)	8 (1.7)	43 (9.1)	31 (6.6)	132 (28.0)
30,001-45,000 บาท	40 (8.5)	3 (.6)	26 (5.5)	28 (5.9)	97 (20.6)
มากกว่า 45,000 บาท	69 (14.6)	3 (.6)	43 (9.1)	26 (5.5)	141 (29.9)
รวม	188 (39.9)	26 (5.5)	150 (31.8)	107 (22.7)	471 (100.0)

$$\chi^2 = 30.12113 * p = .00268$$

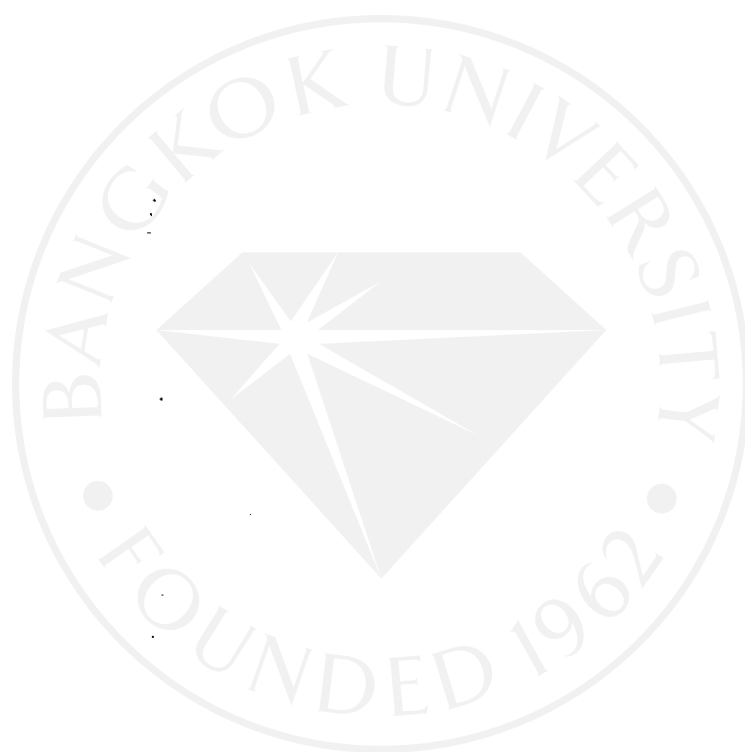
*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่มีรายได้แตกต่างกันโดยใช้สถิติไค-สแควร์ (χ^2 test) พบว่า ครอบครัวที่มีรายได้ต่างกันมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ครอบครัวที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท และครอบครัวที่มีรายได้ 5,001 – 15,000 บาท มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเน้นแสดงความคิดเห็นมากที่สุด

ในขณะที่ครอบครัวที่มีรายได้ 15,001 – 30,000 บาท 30,001 – 45,000 บาท และมากกว่า 45,000 บาท มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเสรีมากที่สุด และโดยรวมแล้วครอบครัวส่วนใหญ่ในเขตกรุงเทพฯ มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเสรีมากที่สุด

ตารางที่ 31 การวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่มีอาชีพแตกต่างกันด้วยสถิติไค-สแควร์

อาชีพ	รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว				รวม
	เสรี	เคารพ เชื่อฟัง	แสดงความคิดเห็น	เคารพเชื่อฟังและ แสดงความคิดเห็น	
1. แม่บ้าน	13 (2.8)	4 (.8)	21 (4.5)	9 (1.9)	47 (10.0)
2. รับจ้าง	31 (6.6)	5 (1.1)	35 (7.4)	11 (2.3)	82 (17.4)
3. ค้าขาย/ทำธุรกิจ ส่วนตัว	38 (8.1)	5 (1.1)	24 (5.1)	21 (4.5)	88 (18.7)
4. รับราชการ	50 (10.6)	6 (1.3)	29 (6.2)	27 (5.7)	112 (23.8)
5. ทำงานบริษัทหรือ ธุรกิจเอกชน	46 (9.8)	6 (1.3)	35 (7.4)	34 (7.2)	121 (25.7)
6. อื่น ๆ	8 (1.7)	- (-)	8 (1.7)	5 (1.1)	21 (4.5)
รวม	186 (39.5)	26 (5.5)	152 (32.3)	107 (22.7)	471 (100.0)

$$\chi^2 = 17.72507 \quad p = .2774$$

ผลการวิจัยพบว่าครอบครัวที่ผู้ปกครองมีอาชีพแม่บ้าน และรับจ้างมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบแสดงความคิดเห็นมากกว่าแบบอื่น และครอบครัวที่มีผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว รับราชการ ทำงานบริษัท หรือธุรกิจเอกชนมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเสรีมากที่สุด เมื่อทดสอบเปรียบเทียบ รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่มีอาชีพต่างกัน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ผู้ปกครองที่มีอาชีพแตกต่างกันมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวไม่แตกต่าง

ตารางที่ 32 การวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่มีลักษณะครอบครัวแตกต่างกัน

ลักษณะครอบครัว	รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว				รวม
	เสรี	เคารพเชื่อฟัง	แสดงความคิดเห็น	เน้นเคารพเชื่อฟังและแสดงความคิดเห็น	
ครอบครัวเดี่ยว	46 (17.4)	7 (2.6)	42 (15.8)	23 (8.7)	118 (44.5)
ครอบครัวขยาย	56 (21.1)	7 (2.6)	43 (16.2)	41 (15.5)	147 (55.5)
รวม	102 (38.5)	14 (5.3)	85 (32.1)	64 (24.2)	265 (100.0)

$$x^2 = 2.91599 \quad p = .40476$$

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวระหว่างครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย พบว่า มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 33 การวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่มีผู้นำครอบครัวแตกต่างกัน

ผู้นำครอบครัว	รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว				รวม
	เสรี	เคารพ เชื่อฟัง	แสดงความ คิดเห็น	เน้นเคารพเชื่อฟังและ แสดงความความคิดเห็น	
สามี	82 (17.6)	16 (3.4)	82 (17.6)	43 (9.2)	223 (47.9)
ภรรยา	19 (4.1)	3 (.6)	13 (2.8)	11 (2.4)	46 (9.9)
เท่าเทียมกัน	85 (18.2)	7 (1.5)	54 (11.6)	51 (10.9)	197 (42.3)
รวม	186 (39.9)	26 (5.6)	149 (32.0)	105 (22.5)	466 (100.0)

$$x^2 = 8.78515 \quad p = .18603$$

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่มีผู้นำครอบครัวแตกต่างกัน 3 แบบ คือ สามีเป็นผู้นำ ภรรยาเป็นผู้นำ และเท่าเทียมกัน ทั้งสองฝ่าย พบว่ามีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ครอบครัวที่มีผู้นำครอบครัวเป็นสามี ภรรยา หรือเท่าเทียมกันมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 34 การวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่มีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกัน

ความบ่อยครั้ง การสื่อสารภายใน ครอบครัว	รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว				รวม
	เสรี	เคารพ เชื่อฟัง	แสดงความ คิดเห็น	เคารพเชื่อฟังและ แสดงความคิดเห็น	
ต่ำ	1 (.2)	1 (.2)	- (-)	4 (.9)	6 (1.3)
ปานกลาง	61 (13.0)	10 (2.1)	80 (17.1)	64 (13.7)	215 (45.9)
สูง	125 (26.7)	15 (3.2)	69 (14.7)	38 (8.1)	247 (52.8)
รวม	187 (40.0)	26 (5.6)	149 (31.8)	106 (22.6)	468 (100.0)

$$\chi^2 = 37.55449^* \quad p = .00000$$

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่มีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกัน พบว่า มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ครอบครัวที่มีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกันมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกัน โดยผลวิจัยพบว่า ครอบครัวที่มีความบ่อยครั้งการสื่อสารในระดับปานกลางมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบแสดงความความคิดเห็นมากที่สุด ส่วนครอบครัวที่มีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวระดับสูงจะมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเสรีมากที่สุด และครอบครัวที่มีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวใน

ระดับต่ำมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเคารพเชื่อฟังและแสดงความคิดเห็นมากที่สุด

การทดสอบสมมุติฐานการวิจัยที่ 4 : ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล มีความพึงพอใจในครอบครัวในระดับที่ต่างกัน

ตารางที่ 35 จำนวนและร้อยละระดับความพึงพอใจในครอบครัว

ระดับความพึงพอใจในครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ	78	16.3
ปานกลาง	297	62.0
สูง	71	14.8
ไม่ตอบ	33	6.9
รวม	479	100.0

ผลการวิจัยพบว่าครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง (62.0%) รองลงมามีความพึงพอใจในครอบครัวในระดับต่ำ (16.3%) และระดับสูง (14.8%) เรียงตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า ครอบครัวของประชาชนในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีความพึงพอใจในครอบครัวในระดับที่ต่างกัน

ตารางที่ 36 การวิเคราะห์ความแตกต่างในจำนวนความถี่ระดับความพึงพอใจใน
ครอบครัว

ระดับความพึงพอใจ ในครอบครัว	ความถี่ที่เกิดขึ้น	ความถี่คาดหวัง	χ^2	ρ
ต่ำ	78	148.67	222.166*	.000
กลาง	297	148.67		
สูง	71	148.67		
รวม	446	148.67		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการทดสอบพบว่า ความพึงพอใจในครอบครัวของครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล มีจำนวนระดับความพึงพอใจในครอบครัวระดับต่ำ กลาง สูง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีความพึงพอใจในครอบครัวในระดับกลางสูงสุด ยืนยันสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า ครอบครัวประชาชนในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีความพึงพอใจในครอบครัวในระดับที่ต่างกัน

การทดสอบสมมุติฐานที่ 5 : ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลที่ผู้ปกครองมีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ลักษณะครอบครัว ผู้นำครอบครัว ความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัว รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในครอบครัวแตกต่างกัน

ตารางที่ 37 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัวของครอบครัวระหว่างผู้ปกครองชายและหญิง

เพศ	$\bar{X}$	S.D.	t	ρ
ชาย	90.0629	13.084	.18	.855
หญิง	90.2943	12.971		

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัวระหว่างผู้ปกครองชายและหญิง พบว่า มีความพึงพอใจในครอบครัวแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ผู้ปกครองชายและหญิงมีความพึงพอใจในครอบครัวไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 38 การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัวที่ผู้ปกครอง
มีช่วงอายุแตกต่างกัน

ช่วงอายุ	$\bar{X}$	S.D.	F	p
ต่ำกว่า 30 ปี	87.5652	12.6344	1.1010	.3556
31 – 40 ปี	91.5526	12.8275		
41 – 50 ปี	90.1370	13.4373		
51 – 60 ปี	89.2078	13.2777		
มากกว่า 60 ปี	87.6667	9.4516		

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัวที่ผู้ปกครอง
ที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในครอบครัวแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทาง
สถิติ กล่าวคือครอบครัวที่มีผู้ปกครองอายุแตกต่างกัน มีรูปแบบการสื่อสารภายใน
ครอบครัวไม่แตกต่าง

ตารางที่ 39 การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัวที่ผู้ปกครองมีการศึกษาแตกต่างกัน

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	SD	F	p
ประถมศึกษา	83.5472	13.6220	5.5705*	.0002
มัธยมศึกษา	87.9571	13.6003		
ปวช./ปวส./อนุปริญญา	91.4112	12.9002		
ปริญญาตรี	92.0958	12.0362		
ปริญญาโท/เอก	92.1591	17.5641		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัวของครอบครัวที่ผู้ปกครองมีการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษา ปวช. ปวส. อนุปริญญา ปริญญาตรี ปริญญาโทและเอก พบว่ามีความพึงพอใจในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ครอบครัวที่มีผู้ปกครองมีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความพึงพอใจในครอบครัวแตกต่างกัน โดยผลวิจัยพบว่าครอบครัวที่มีความพึงพอใจในครอบครัวสูงสุดได้แก่ครอบครัวที่ผู้ปกครองมีการศึกษาปริญญาโทและเอก ซึ่งมีค่าใกล้เคียงกับครอบครัวที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับปริญญาตรี ปวช. ปวส. อนุปริญญา รองลงมาเป็นครอบครัวที่ผู้ปกครองมีการศึกษามัธยมศึกษา และประถมศึกษาตามลำดับ

ตารางที่ 40 การเปรียบเทียบรายคู่ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัวที่ผู้ปกครองมีการศึกษาแตกต่างกัน

ระดับการศึกษา	ค่าเฉลี่ย	ประถม ศึกษา	มัธยม ศึกษา	ปวช./ ปวส./ อนุปริญญา	ปริญญาตรี	ปริญญา โท/เอก
		83.5472	83.5472	87.9571	92.0958	92.1591
ประถมศึกษา	83.5472	-				
มัธยมศึกษา	87.9571	4.4099	-			
ปวช./ปวส./ อนุปริญญา	91.4112	7.8640*	3.4541	-		
ปริญญาตรี	92.0958	8.5486*	4.1387	0.6846	-	
ปริญญาโท/เอก	92.1591	8.6119*	4.2020	0.7479	0.0633	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัวของครอบครัวที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับต่าง ๆ ด้วยสูตร Scheffe พบว่าครอบครัวที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีความพึงพอใจในครอบครัวต่ำกว่าครอบครัวที่ผู้ปกครองจบการศึกษาระดับ ปวช./ปวส./อนุปริญญา ปริญญาตรี ปริญญาโทและเอก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 41 การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ย ความพึงพอใจในครอบครัวของ
ครอบครัวที่ผู้ปกครองมีรายได้แตกต่างกัน

รายได้	$\bar{X}$	S.D.	F	p
ต่ำกว่า 5,000 บาท	87.2000	11.1880	1.1686	.3240
5,001 – 15,000 บาท	87.7531	13.5076		
15,001 – 30,000 บาท	90.6639	13.6265		
30,001 – 45,000 บาท	91.1222	12.2684		
มากกว่า 45,000บาท	90.8993	12.7787		

ผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในครอบครัวแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ครอบครัวที่มีรายได้แตกต่างกันมีความพึงพอใจในครอบครัวไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 42 การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัวของ
ครอบครัวที่ผู้ปกครองมีอาชีพแตกต่างกัน

อาชีพ	$\bar{X}$	S.D.	F	ρ
แม่บ้าน	87.3191	12.1012	1.9439	.0859
รับจ้าง	90.9863	12.7426		
ค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว	88.1294	15.3249		
รับราชการ	92.6887	12.2718		
ทำงานบริษัทหรือธุรกิจเอกชน	89.5259	12.4931		
อื่นๆ	93.0000	11.2916		

ผลการวิจัยเปรียบเทียบความพึงพอใจในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ
แตกต่างกันพบว่า มีความพึงพอใจในครอบครัวแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความพึงพอใจในครอบครัวไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 43 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัว
ของครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย

ลักษณะครอบครัว	$\bar{X}$	S.D.	t	p
เดี่ยว	87.9358	13.605	.64	.522
ขยาย	89.0292	13.008		

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัว
ของครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย พบว่ามีความพึงพอใจในครอบครัวแตกต่างกัน
อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายมีความพึงพอใจ
ในครอบครัวไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 44 การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัวของ
ครอบครัวที่มีผู้นำครอบครัวแตกต่างกัน

ผู้นำครอบครัว	$\bar{X}$	S.D.	F	ρ
สามี	90.7202	12.9899		
ภรรยา	85.1707	14.4757	3.4087*	.0340
เท่าเทียมกันทั้งสองฝ่าย	90.7403	12.6145		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่าครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลที่มีผู้นำครอบครัว
เป็นฝ่ายสามี ภรรยา และเท่าเทียมกันทั้งสองฝ่าย มีความพึงพอใจในครอบครัวแตกต่าง
กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ครอบครัวที่มีผู้นำแตกต่างกันจะมีความพึงพอใจ
ในครอบครัวแตกต่างกันด้วย

ตารางที่ 45 การเปรียบเทียบรายคู่ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัวของครอบครัวที่มีผู้นำครอบครัวแตกต่างกัน

ผู้นำครอบครัว	ค่าเฉลี่ย	สามี	ภรรยา	เท่าเทียมกันทั้งสองฝ่าย
		90.7202	85.1707	90.7403
สามี	90.7202	-	-	-
ภรรยา	85.1707	5.5495*	-	-
เท่าเทียมกันทั้งสองฝ่าย	90.7403	0.0201	5.5695*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัวของครอบครัวที่มีผู้นำเป็นฝ่ายสามี ภรรยา หรือเท่าเทียมกันทั้งสองฝ่ายด้วยสูตร Scheffe พบว่าครอบครัวที่มีสามีเป็นผู้นำครอบครัวมีความพึงพอใจในครอบครัวมากกว่าครอบครัวที่มีภรรยาเป็นผู้นำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และครอบครัวที่สามีภรรยาเป็นผู้นำเท่าเทียมกันมีความพึงพอใจในครอบครัวสูงกว่าครอบครัวที่มีภรรยาเป็นผู้นำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 46 การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัวที่มีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกัน

ความบ่อยครั้งในการสื่อสาร	$\bar{X}$	S.D.	F	ρ
ต่ำ	76.0000	10.2225	22.0528*	.0000
ปานกลาง	86.4802	13.2977		
สูง	93.8043	11.7428		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษเปรียบเทียบความพึงพอใจในครอบครัวที่มีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกัน พบว่ามีความพึงพอใจครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกัน จะมีความพึงพอใจในครอบครัวที่แตกต่างกัน โดยผลวิจัยพบว่าครอบครัวที่มีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวสูง จะมีความพึงพอใจในครอบครัวสูงสุด รองลงมาเป็นครอบครัวที่มีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวในระดับปานกลาง และต่ำ เรียงตามลำดับ

ตารางที่ 47 การเปรียบเทียบรายค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัวที่มีความบ่อยครั้งในการสื่อสารในครอบครัวต่างกัน

ระดับความบ่อยครั้งการสื่อสารในครอบครัว	ความพึงพอใจในครอบครัว			
	ค่าเฉลี่ย	ต่ำ	กลาง	สูง
	ค่าเฉลี่ย	76.000	86.4802	93.8043
ต่ำ	76.000	-		
กลาง	86.4802	10.4802	-	
สูง	93.8043	17.8043*	7.3241*	-

*มีนัยสำคัญของทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการทดสอบความแตกต่างรายค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัวระหว่างครอบครัวที่มีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกันพบว่า ครอบครัวที่มีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวสูง มีความพึงพอใจในครอบครัวสูงกว่า ครอบครัวที่มีการสื่อสารภายในครอบครัวในระดับต่ำ และปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 48 การวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวต่างกัน

รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว	$\bar{X}$	S.D.	F	p
เสรี	96.6536	9.8576		
เคารพเชื่อฟัง	83.2174	17.0506	4.08768*	.0000
แสดงความคิดเห็น	89.1986	12.1404		
เคารพและแสดงความคิดเห็น	81.4653	12.0810		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว 4 แบบคือ เสรี แสดงความคิดเห็น เคารพเชื่อฟัง เคารพเชื่อฟังและแสดงความคิดเห็นพบว่า มีความพึงพอใจในครอบครัวแตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารแบบเสรี แบบแสดงความคิดเห็น แบบเคารพเชื่อฟัง และแบบเคารพเชื่อฟังและแสดงความคิดเห็นมีความพึงพอใจในครอบครัวแตกต่างกัน โดยที่ครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารแบบเสรีมีความพึงพอใจในครอบครัวมากที่สุด รองลงมาได้แก่ครอบครัวที่มีการสื่อสารในครอบครัวแบบแสดงความคิดเห็น แบบเคารพเชื่อฟัง และแบบเคารพเชื่อฟังและแสดงความคิดเห็น เรียงตามลำดับ

ตารางที่ 49 การเปรียบเทียบรายคู่ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในครอบครัวของครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว 4 แบบ

รูปแบบการสื่อสาร ในครอบครัว	ค่าเฉลี่ย	เสรี	เคารพ	แสดงความ ความคิดเห็น	เคารพเชื่อฟัง และแสดง ความคิดเห็น
		96.6536	83.2174	89.1986	81.4653
เสรี	96.6536	-			
เคารพเชื่อฟัง	83.2174	3.4362*	-		
แสดงความ ความคิดเห็น	89.1986	7.455*	5.9812	-	
เคารพเชื่อฟังและ แสดงความ ความคิดเห็น	90.1351	6.5185*	6.9177	0.9365*	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการทดสอบรายคู่ด้วยสูตร Scheffe พบว่าครอบครัวที่มีการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเสรี มีความพึงพอใจในครอบครัวสูงกว่าครอบครัวที่มีการสื่อสารแบบเคารพเชื่อฟังและแสดงความความคิดเห็น อย่างมีนัยสำคัญและพบว่าครอบครัวที่มีการสื่อสารในครอบครัวแบบเคารพเชื่อฟังและแสดงความความคิดเห็นมีความพึงพอใจในครอบครัวสูงกว่าครอบครัวที่มีการสื่อสารแบบแสดงความความคิดเห็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสื่อสารภายในครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการสื่อสารภายในครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลในด้านความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวและศึกษาเปรียบเทียบความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลที่ผู้ปกครองมีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ลักษณะครอบครัว ผู้นำครอบครัว ที่แตกต่างกัน เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว และศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่ผู้ปกครองมี เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ลักษณะครอบครัว ผู้นำครอบครัว ความบ่อยครั้งในการสื่อสาร ที่แตกต่างกันตลอดจนศึกษาความพึงพอใจในครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลและเปรียบเทียบความพึงพอใจในครอบครัวที่ผู้ปกครองมี เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ลักษณะครอบครัว ผู้นำครอบครัว ความบ่อยครั้งในการสื่อสาร รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่แตกต่างกัน การวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ 5 ประการ คือ

1. ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลที่ผู้ปกครองมีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ลักษณะครอบครัว ผู้นำครอบครัว แตกต่างกันมีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกัน
2. ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่ต่างกัน
3. ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลที่ผู้ปกครองมีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ลักษณะครอบครัว ผู้นำครอบครัว ความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกันมีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกัน
4. ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีความพึงพอใจในครอบครัวในระดับที่ต่างกัน

5. ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลที่ผู้ปกครองมีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ลักษณะครอบครัว ผู้นำครอบครัว ความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัว แตกต่างกันมีความพึงพอใจในครอบครัวแตกต่างกัน

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นพ่อหรือแม่หรือผู้ปกครองของครอบครัวที่อยู่อาศัยหรือทำงานในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน 479 คน สุ่มโดยวิธีสุ่มแบบบังเอิญ

เครื่องมือในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอนคือ (1) ข้อมูลชีวสังคมและครอบครัว (2) สภาพการสื่อสารในครอบครัว (3) รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว ซึ่งใช้แบบวัดการสื่อสารในครอบครัวฉบับปรับปรุงของ ริชชี (Richie, 1990) (4) ความพึงพอใจในครอบครัว ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาสร้างขึ้นจากแนวคิดของเพียร์ตัน (Pearson, 1993) และแบบวัดความพึงพอใจในชีวิตสมรสของมหาวิทยาลัยแคนซัส เครื่องมือในการวิจัยมีความเชื่อถือได้ทั้งหมด .8712

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในด้านต่าง ๆ โดยสรุปมีดังนี้

ข้อมูลชีวสังคม

ในส่วนผลวิจัยข้อมูลชีวสังคม ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 479 คน ส่วนใหญ่เป็นหญิงมากกว่าชาย อายุ 31 – 40 ปี มากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด รองลงมามีการศึกษาระดับ ปวช. ปวส. อนุปริญญา และมัธยมศึกษา ส่วนใหญ่มีรายได้มากกว่า 45,000 บาทต่อเดือน รองลงมาเป็นผู้มีรายได้ 15,001 – 30,000 บาทต่อเดือน ส่วนมากมีอาชีพทำงานบริษัทหรือธุรกิจเอกชน รองลงมาทำอาชีพ รับราชการ ค้าขายหรือทำธุรกิจส่วนตัว

ครอบครัว

ในด้านครอบครัว ปรากฏว่าส่วนใหญ่มีสมาชิก 3 – 4 คน รองลงมาเป็นครอบครัวที่มีสมาชิก 5 – 6 คน เป็นครอบครัวที่มีบุตร 1 คนมากที่สุด รองลงมามีบุตร 2 คน นอกจากนี้ยังพบว่าส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยวที่ไม่มีญาติพี่น้องอยู่อาศัย และมีสามีเป็นผู้นำของครอบครัวเป็นส่วนใหญ่

สภาพการสื่อสาร

ผลการวิจัยในด้านสภาพการสื่อสารของครอบครัวพบว่า ส่วนใหญ่จะมีการพูดคุยกันในระหว่างสมาชิกในครอบครัวทุกวัน และมีการพูดคุยกันในแต่ละครั้งยาวนาน 16 – 30 นาที เป็นส่วนใหญ่ รองลงมา มีการพูดคุยกัน 31 นาที – 1 ชั่วโมง ในแต่ละครั้ง ส่วนใหญ่จะพูดคุยกันในช่วงเวลา 18.01 – 21.00 น. รองลงมา เป็นช่วงเวลา 21.01 – 24.00 น. และ 5.00 – 9.00 น. ส่วนมากจะพูดคุยกันในระหว่างสมาชิกครอบครัวในบริเวณบ้าน นอกจากนี้ผลวิจัยพบว่าประเด็นที่ครอบครัวพูดคุยกันบ่อยครั้งมากได้แก่เรื่องการเรียนรู้ของลูก การอบรมความรับผิดชอบตนเองและสังคม ตลอดจนการพูดคุยเกี่ยวกับเนื้อหาของสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์

รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว

ในด้านรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว ผลวิจัยพบว่าครอบครัวส่วนใหญ่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเสรี (Laissez-Fair) คือไม่เน้นให้เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ขณะเดียวกันก็ไม่ได้มุ่งเน้นให้แสดงความคิดเห็น รองลงมา เป็นครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบแสดงความคิดเห็น (Pluralistic) แบบเคารพเชื่อฟังและแสดงความคิดเห็น (Consensual fair) และแบบเคารพเชื่อฟัง (Protective) น้อยที่สุด

ความพึงพอใจในครอบครัว

สำหรับผลวิจัยด้านความพึงพอใจในครอบครัวพบว่าส่วนใหญ่เกินกว่าครึ่งมีความพึงพอใจในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา มีความพึงพอใจในครอบครัวในระดับต่ำและสูง เรียงตามลำดับในระดับใกล้เคียงกัน

การพิสูจน์สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ 5 ข้อ ผลการพิสูจน์สมมติฐานปรากฏดังนี้

1. ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลที่ผู้ปกครองมีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ลักษณะครอบครัว ผู้นำครอบครัว แตกต่างกัน มีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกัน ผลการพิสูจน์สมมติฐานการวิจัยพบว่า ครอบครัวในเขต

กรุงเทพฯ ปริมาณพลที่ผู้ปกครองมีเพศ แตกต่างกันมีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ครอบครัวที่ผู้ปกครองมีอายุ การศึกษารายได้ อาชีพ ลักษณะครอบครัว ผู้นำครอบครัวแตกต่างกันไม่ได้มีความบ่อยครั้งในการสื่อสารแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่าครอบครัวที่มีผู้ปกครองชายส่วนใหญ่มีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวในระดับปานกลาง ส่วนครอบครัวที่มีผู้ปกครองเป็นหญิงส่วนใหญ่มีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวในระดับสูง

2. ครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมาณพลมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่ต่างกัน ผลการพิสูจน์สมมติฐานการวิจัยพบว่าครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมาณพลมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยส่วนใหญ่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเสรี รองลงมาเป็นแบบแสดงความคิดเห็น แบบเคารพเชื่อฟังและแสดงความคิดเห็น และแบบเคารพเชื่อฟัง ตามลำดับสมมติฐานข้อนี้ จึงได้รับการยืนยัน

3. ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมาณพลที่ผู้ปกครองมีเพศ อายุ การศึกษารายได้ อาชีพ ลักษณะครอบครัว ผู้นำครอบครัว แตกต่างกัน มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกัน

ผลการวิจัยว่า ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมาณพลที่ผู้ปกครอง มีเพศ การศึกษา รายได้ ความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกันมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมาณพลที่ผู้ปกครองมีอายุ อาชีพ ลักษณะครอบครัวเดี่ยวหรือขยาย ผู้นำครอบครัว แตกต่างกัน ไม่ได้มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแตกต่างกัน

โดยผลการวิจัยพบว่าครอบครัวที่ผู้ปกครองเป็นชายส่วนใหญ่ มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบแสดงความคิดเห็น ส่วนครอบครัวที่ผู้ปกครองเป็นหญิงส่วนใหญ่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเสรี

ครอบครัวที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับประถมศึกษา ปวช. ปวส. และอนุปริญญา มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบแสดงความคิดเห็นมากที่สุด ส่วนครอบครัวที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ปริญญาตรี ปริญญาโทและเอก ส่วนใหญ่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเสรีมากที่สุด

ส่วนครอบครัวที่ผู้ปกครองรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทและ 5,001 – 15,000 บาท ส่วนใหญ่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบแสดงความคิดเห็น และครอบครัวที่ผู้ปกครองมีรายได้ตั้งแต่ 15,001 บาทขึ้นไป ส่วนใหญ่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเสรี

นอกจากนี้ยังพบว่าครอบครัวที่มีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวต่ำมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเคารพเชื่อฟังและแสดงความคิดเห็น ตรงข้ามกับครอบครัวที่มีความบ่อยครั้งในการสื่อสารในครอบครัวปานกลางและสูง ส่วนใหญ่มีรูปแบบการสื่อสารแบบเสรี

4. ครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลส่วนใหญ่มุ่งความพึงพอใจในครอบครัวในระดับที่ต่างกัน

ผลการพิสูจน์สมมติฐานการวิจัย พบว่าครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีความพึงพอใจในครอบครัวในระดับที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยส่วนใหญ่มุ่งความพึงพอใจในครอบครัวในระดับปานกลาง รองลงมาเป็นระดับต่ำและสูง ตามลำดับ สมมติฐานข้อนี้จึงได้รับการยืนยัน

5. ครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่ผู้ปกครองมีเพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ลักษณะครอบครัว ผู้นำครอบครัว ความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัว รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวต่างกัน มีความพึงพอใจในครอบครัวแตกต่างกัน

ผลการพิสูจน์สมมติฐานการวิจัยพบว่า ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลที่ผู้ปกครองมีการศึกษา ผู้นำครอบครัว ความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัว รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกันมีความพึงพอใจในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ครอบครัวที่ผู้ปกครองมีเพศ อายุ รายได้ อาชีพ ลักษณะครอบครัวแตกต่างกันไม่ได้มีความพึงพอใจในครอบครัวแตกต่างกัน

โดยผลวิจัยพบว่าครอบครัวที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีความพึงพอใจในครอบครัวต่ำกว่า ครอบครัวที่มีการศึกษาระดับ ปวช./ปวส. /อนุปริญญา ปริญญาตรี ปริญญาโทและเอก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ครอบครัวที่มีผู้นำครอบครัวเท่าเทียมสองฝ่ายจะมีความพึงพอใจในครอบครัวสูงกว่าครอบครัวที่มีสามี และมีภรรยา เป็นผู้นำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ครอบครัวที่มีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวสูงจะมีความพึงพอใจในครอบครัวสูงกว่าครอบครัวที่มีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวในระดับต่ำและระดับกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเสรี มีความพึงพอใจในครอบครัวสูงกว่าครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเคารพเชื่อฟังและแสดงความคิดเห็น แบบเคารพเชื่อฟัง และแบบแสดงความคิดเห็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเกี่ยวกับครอบครัว

ผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล มีผู้นำครอบครัวเป็นฝ่ายชาย ในปริมาณใกล้เคียงกับครอบครัวที่มีทั้งฝ่ายสามีและภรรยาเป็นผู้นำครอบครัวเท่าเทียมกันทั้งสองฝ่าย ส่วนครอบครัวที่มีภรรยาเป็นผู้นำครอบครัวมีจำนวนน้อยมาก ผลวิจัยนี้แตกต่างจากแนวคิดของยอนต์ ชุ่มจิต (2528, หน้า. 64-65) ที่ชี้ว่าครอบครัวไทยให้อำนาจผู้ชายหรือสามีเป็นผู้นำครอบครัว แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในเมืองหลวงที่ฝ่ายชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียม มีความเสมอภาคกันมากขึ้น

นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่าครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลส่วนใหญ่ (71.2%) มีบุตรเพียง 1 คน ที่มีบุตร 2 คน มีจำนวนน้อย (21.7%) แสดงให้เห็นแนวโน้มค่านิยมของการมีบุตรจำนวนน้อยของครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล อย่างไรก็ตามผลวิจัยพบว่าครอบครัวยังมีลักษณะของครอบครัวเดี่ยวที่มีเฉพาะพ่อ แม่ ลูก (24.8%) น้อยกว่าครอบครัวขยายที่มีญาติพี่น้อง ลูกหลาน อาศัยอยู่ด้วย (31%) สะท้อนว่าถึงแม้ครอบครัวไทยยุคปัจจุบันจะนิยมมีลูกน้อย แต่ครอบครัวยังคงมีลักษณะเป็นครอบครัวขยายที่มีญาติพี่น้องอาศัยอยู่ด้วยเช่นเดียวกับครอบครัวไทยดั้งเดิมของไทยที่มีลักษณะเป็นครอบครัวขยายที่มีญาติพี่น้องอาศัยอยู่ด้วย ด้วยเหตุที่สังคมไทยมีลักษณะเป็นสังคมเครือญาตินั่นเอง ผลวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของยอนต์ ชุ่มจิต (2528, หน้า. 64 – 65) ที่สรุปลักษณะสำคัญของครอบครัวไทยว่าเป็นครอบครัวขยายหรือครอบครัวเดี่ยวมากกว่าแบบอื่น ๆ

ลักษณะการสื่อสาร

ผลการวิจัยพบว่าครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลส่วนใหญ่ (85.8%) มีการพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวทุกวัน ใช้เวลาในการคุยกันแต่ละครั้งประมาณ 16 – 30 นาที และส่วนใหญ่จะคุยกันในช่วงเวลาเย็นถึงก่อนนอน (18.01 – 21.00 น.) และสถานที่ที่ได้พูดคุยกันมากที่สุดก็คือภายในบ้าน ประเด็นที่น่าสนใจก็คือผลการวิจัย พบว่า ครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ แลปริมณฑลจะมีเวลาพูดคุยกันในช่วงเย็นถึงก่อนนอน แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล สมาชิกทุกคนต้องออกไปดำเนินชีวิตนอกบ้านในช่วงเวลากลางวัน พ่อแม่ออกไปทำงาน ลูก ๆ ออกไปเรียนหนังสือจะมีเวลาอยู่พร้อมหน้ากันในตอนเย็นถึงก่อนเวลานอนเท่านั้น

รูปแบบการสื่อสาร

การวิจัยนี้พบว่าครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลส่วนใหญ่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเสรี (Laissez – Fair) มากที่สุด รองลงมาเป็นแบบแสดงความคิดเห็น แบบเคารพเชื่อฟังและแสดงความคิดเห็น และแบบเคารพเชื่อฟังตามลำดับสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยที่ผู้วิจัยคาดว่าครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจะมีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวที่ต่างกัน ผลการวิจัยครั้งนี้ได้ผลวิจัยที่แตกต่างจากหลักฐานการวิจัยของ พัทธนี เขจรรรยาและประทุมฤกษ์กลาง (2531) ซึ่งศึกษา รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษา พบว่ามีครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารเมื่อแบ่ง 2 แบบใหญ่มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบแสดงความคิดเห็น (Concept – Orientation) มากกว่าแบบเน้นสัมพันธภาพ (Socio – Orientation) ประมาณ 10 % แต่เมื่อแบ่งรูปแบบการสื่อสารแบบเสรี (Laissez – Fair) แบบเน้นเคารพเชื่อฟังและแสดงความคิดเห็น (Consensual) แบบเน้นเคารพเชื่อฟัง (Protective) และแบบเน้นความคิดเห็น (Pluralistic) พบว่ามีจำนวนใกล้เคียงกันไม่แตกต่างกัน โดยมีการสื่อสารในครอบครัวแบบเน้นความคิดเห็น (Pluralistic) น้อยที่สุด แสดงให้เห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลที่มีรูปแบบชัดเจนขึ้นและเป็นแบบเสรีมากขึ้นกว่าเมื่อสิบปีที่ผ่านมา

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวแบบเสรี (Laissez – Fair) มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของเมตตา กฤตวิทย์และคณะ (2534) ซึ่งศึกษาพบว่าโดยเฉลี่ยครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ มหานครส่วนใหญ่มีลักษณะการสื่อสารในครอบครัวแบบเน้นสังคมน้อยและเน้นเหตุผลน้อยด้วยหรือครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารแบบเสรีนั่นเอง จึงเป็นการยืนยันให้เห็นว่าครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเสรี

ผลการวิจัยนี้จึงแสดงให้เห็นว่าครอบครัวไทยในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลในยุคปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวตามแบบวัฒนธรรมไทยที่เน้นการเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ผู้ปกครองหรือการยึดมั่นในระบบอาวุโสตามวัฒนธรรมไทยดั้งเดิม มาเป็นรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเสรีที่ไม่ได้เน้นให้เคารพเชื่อฟังผู้ปกครองและไม่ได้เน้นเด็กในครอบครัวแสดงความคิดเห็น แสดงให้เห็นว่าครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลในยุคปัจจุบันพ่อแม่ผู้ปกครองได้ให้เสรีภาพแก่ลูกๆ มากขึ้นซึ่งควรมีการศึกษาวิจัยต่อไปว่ารูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเสรีจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อความคิด ทักษะคิด และพฤติกรรมของสมาชิกครอบครัวอย่างไร ปัจจัยใดเป็นสาเหตุที่มีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเสรี

ความพึงพอใจในครอบครัว

ผลการวิจัยด้านความพึงพอใจในครอบครัวพบว่าครอบครัวในเขตกรุงเทพฯ-มหานครและปริมณฑลส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในครอบครัวในระดับปานกลาง และพบว่าครอบครัวที่มีการศึกษา ความบ่อยครั้งในการสื่อสาร รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวต่างกัน มีความพึงพอใจในครอบครัวแตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่าครอบครัวที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความพึงพอใจในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยครอบครัวที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีความพึงพอใจในครอบครัวต่ำกว่าครอบครัวที่มีการศึกษาระดับปวช. / ปวส. / อนุปริญญา ปริญญาตรี ปริญญาโท / เอก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจจะเนื่องจากระดับการศึกษาต่ำทำให้มีฐานะทางสังคม รายได้ต่ำไปด้วย ส่งผลให้ไม่มีความรู้สึก พึงพอใจในครอบครัว ซึ่งงานวิจัยต่อไปควรศึกษาหาปัจจัยสาเหตุว่าเนื่องจาก

เหตุผลใด ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของเพียร์สัน (Pearson, 1993) ที่ระบุว่าปัจจัยประการหนึ่งที่กำหนดความพึงพอใจในครอบครัว ได้แก่ ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม เช่น การทำงาน การมีบ้านเป็นของตนเอง

การวิจัยครั้งนี้พบว่าครอบครัวที่มีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยพบว่าครอบครัวที่มีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวสูงจะมีความพึงพอใจในครอบครัวสูงกว่าครอบครัวที่มีความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวในระดับต่ำและกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยนี้สนับสนุนงานวิจัยของเคอร์เฟรน และสไตน์เน็ต (DeFrain & Stinnett, 1985 citing in Galvin & Brommel, 1996 pp. 410-411) ที่พบว่าครอบครัวที่เข้มแข็งจะมีลักษณะสำคัญคือ สมาชิกครอบครัวมีทักษะการสื่อสารที่ดี ใช้เวลาจำนวนมากในการพูดคุยกัน และใช้เวลาด้วยกันอย่างมีคุณค่า และผลการวิจัยที่พบว่าความบ่อยครั้งการสื่อสารภายในครอบครัวมีผลต่อความพึงพอใจในครอบครัวสอดคล้องกับผลการสำรวจในสหรัฐ (อ้างใน Pearson, 1993) ที่พบว่า การพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้สึก มีความสัมพันธ์กับการพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัว ก่อให้เกิดความเป็นอิสระ และความใกล้ชิดที่ส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจในครอบครัว

นอกจากนี้ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ความบ่อยครั้งในการสื่อสารในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในครอบครัว ยังเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนกรอบความคิดของเพียร์สัน (Pearson, 1993 p. 11, pp. 26-28) ที่ระบุว่า การสื่อสารเป็นปัจจัยให้ความพึงพอใจในครอบครัว โดยการสื่อสารจะทำให้สมาชิกครอบครัวเข้าใจกัน ให้การสนับสนุนกัน สร้างความใกล้ชิด ช่วยแก้ไขความขัดแย้ง ช่วยลดความเครียด ช่วยในการตัดสินใจ

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแตกต่างกันมีความพึงพอใจในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารแบบเสรีคือไม่เน้นให้เคารพเชื่อฟังหรือเน้นแสดงความคิดเห็นมีความพึงพอใจในครอบครัวสูงสุด สูงกว่าครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเคารพเชื่อฟังและแสดงความคิดเห็น แบบเคารพเชื่อฟัง และแบบแสดงความคิดเห็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลมีการสื่อสารกันระหว่างสมาชิกครอบครัวอย่างมีเสรีไม่มีการบีบบังคับ

ให้ปฏิบัติตามหรือคิดตามและมีผลให้ครอบครัวมีอิสระเสรีภาพ แล้วส่งผลให้ครอบครัวมีความพึงพอใจในครอบครัวด้วย ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าสถาบันครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลยังคงมีความสุขมีความรักและความอบอุ่นอยู่

ผลการวิจัยนี้ที่พบว่าครอบครัวที่มีการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเสรีมีความพึงพอใจในครอบครัวมากที่สุดสนับสนุนแนวคิดของเพียร์สัน (Pearson, 1993) ที่ระบุว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในครอบครัวได้แก่ ความมีอิสระ (Autonomy) ซึ่งเพียร์สันอธิบายว่าหมายถึงการเป็นตัวของตัวเอง สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง เป็นอิสระและปกครองตนเอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับหลักฐานการวิจัยที่ศึกษาคู่สมรสที่มีความสุขที่ครองคู่กัน 40-70 ปีพบว่าปัจจัยหนึ่งที่แสดงว่าครอบครัวที่มีความสุขคือ ความเป็นอิสระต่อกัน (Pearson, 1992 citing in Pearson, 1993, p. 6) และผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเคอร์แรน (Curran, 1983, citing in Galvin & Brommel, 1996, pp. 410-411) ที่พบว่า ปัจจัยที่เป็นดัชนีบ่งชี้ถึงสุขภาพของครอบครัวคือ ครอบครัวจะเคารพในความคิดเห็นและความคิดอิสระของแต่ละคน

ข้อเสนอแนะงานวิจัย

1. การศึกษาการสื่อสารภายในครอบครัวและความพึงพอใจในครอบครัวในครั้งต่อไปควรใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปริมาณควบคู่กับเชิงคุณภาพ หรือศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อจะได้ผลการวิจัยที่ละเอียดลึกซึ้งยิ่งขึ้น เช่น เหตุผลของการเลือกใช้รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบต่างๆ ความพอใจต่อรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบต่างๆ ความต้องการและความคาดหวังต่อรูปแบบการสื่อสารที่พึงประสงค์ของพ่อแม่ผู้ปกครองและลูก

2. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบการสื่อสารภายในครอบครัวของครอบครัวที่มีความพึงพอใจในครอบครัวสูงกับครอบครัวที่มีความพึงพอใจในครอบครัวต่ำว่ามีลักษณะแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ในด้านใดบ้าง

3. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวและความพึงพอใจในครอบครัวที่มีปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่ได้ศึกษาในงานวิจัยนี้มาศึกษา เช่น ถิ่นที่อยู่อาศัยในเมืองและชนบท ครอบครัวไม่หย่าร้างกับครอบครัวหย่าร้าง

4. ควรศึกษาถึงลักษณะการสื่อสารภายในครอบครัวในอุดมคติของพ่อแม่และลูกว่ามีลักษณะอย่างไร แตกต่างหรือเหมือนกัน เพราะเหตุใด

5. การวิจัยในคราวต่อไปควรนำแนวคิดรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวและความพึงพอใจในครอบครัวไปศึกษากับกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เช่น ดิคาซาเสพติด มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ หรือศึกษากับครอบครัวแตกแยก

6. การศึกษารูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวครั้งต่อไปควรสอบถามทั้งฝ่ายพ่อแม่ผู้ปกครองและบุตรพร้อมๆ กัน เพื่อตรวจสอบผลว่ามีการรับรู้รูปแบบการสื่อสารคล้ายคลึงกันหรือไม่

7. การวิจัยในครั้งนี้พบว่าเครื่องมือวัดรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวของแมคลอยและเซฟฟี(MacLeod & Chaffee) ขาดทฤษฎีที่ชัดเจนในการจัดแยกประเภทรูปแบบการสื่อสาร นักวิจัยที่สนใจศึกษาเรื่องนี้อีกในอนาคตควรพัฒนาสร้างเครื่องมือขึ้นมาใหม่ให้มีความชัดเจนในการจัดแบ่งประเภทรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว

8. การวิจัยครั้งนี้พบว่าครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเสรี คือ ไม่นั่นให้เชื่อฟังและไม่ได้เน้นให้แสดงความคิดเห็น งานวิจัยต่อไปควรศึกษาต่อว่ามีปัจจัยใดที่มีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อการใช้รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเสรี และรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเสรีส่งผลกระทบต่อทัศนคติและพฤติกรรมของสมาชิกครอบครัวอย่างไร ในด้านใดบ้าง

ข้อเสนอแนะหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลวิจัยที่พบว่าครอบครัวที่มีรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเสรีจะมีความพึงพอใจในครอบครัวสูงกว่ารูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบอื่นๆ ไปส่งเสริมและเผยแพร่ให้พ่อแม่ผู้ปกครองรับทราบและนำไปปฏิบัติ

นอกจากนี้ยังได้พบว่าครอบครัวที่มีความบ่อยครั้งในการสื่อสารกับสมาชิกในครอบครัวจะมีความพึงพอใจในครอบครัวสูงด้วย จึงควรนำผลวิจัยไปประยุกต์ส่งเสริมให้ผู้ปกครองให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของการสื่อสารพูดคุยกับลูกหลานสมาชิกในครอบครัว ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้สมาชิกครอบครัวมีความพึงพอใจในครอบครัวอันเป็นหนทางในสนับสนุนพัฒนาให้สถาบันครอบครัวไทยมีความเข้มแข็งเป็นสถาบันพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้แก่ประเทศชาติสืบไป

ข้อจำกัดการวิจัย

การวิจัยนี้มีข้อจำกัดในส่วนของเครื่องมือวัดประเด็นการพูดคุยกันในครอบครัวที่มีค่าความเชื่อถือได้ต่ำคือ .5987 เนื่องจากข้อคำถามมีจำนวนน้อยข้อซึ่งในการวิจัยครั้งต่อไป นักวิจัยควรสร้างข้อคำถามเพื่อใช้วัดประเด็นการพูดคุยให้มีจำนวนมากกว่านี้ซึ่งจะมีส่วนช่วยเพิ่มค่าความเชื่อถือได้ให้มากขึ้นได้

นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดในด้านกฎเกณฑ์การจัดแบ่งประเภทรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว ซึ่งนักวิชาการที่เสนอเครื่องมือไว้ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่ชัดสำหรับใช้จัดแบ่งรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว กำหนดไว้คร่าวๆ ว่า รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเสรี (Laissez – Fair) คือครอบครัวที่ไม่เน้นสัมพันธภาพ (Socio – Orientation) และไม่เน้นแสดงความคิดเห็น (Concept – Orientation) รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบเคารพเชื่อฟังและแสดงความคิดเห็น (Consensual) คือครอบครัวที่ได้คะแนนสูงทั้งแบบเคารพเชื่อฟังและแสดงความคิดเห็น ส่วนรูปแบบ การสื่อสารภายในครอบครัวแบบเคารพเชื่อฟัง คือครอบครัวที่ได้คะแนนสูงในด้านสัมพันธภาพ (Socio – Orientation) เพียงประการเดียว และรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวแบบแสดงความคิดเห็น (Pluralistic) คือครอบครัวที่ได้คะแนนสูงในด้านการแสดงความคิดเห็น (Concept - Orientation) เพียงด้านเดียว

ดังนั้น นักวิจัยและผู้อ่านรายงานวิจัยควรตระหนักถึงข้อจำกัดของเครื่องมือวัดรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวไว้ด้วย

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2536). *ครอบครัวของเด็กไทย*. กรุงเทพฯ :
 กองวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็ก สำนักนายกรัฐมนตรี. (2535). *ภาวะ
 วิกฤตของชีวิตเด็กไทยปัญหาที่ยังไม่สายเกินแก้*. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์
 พรินติ้งกรุ๊ปจำกัด.
- / ฉลองรัฐ อินทรีย์. (2539). *ปัญหาและความต้องการของวัยรุ่นไทย*. ใน *ทำเนียบผลการ
 วิจัยของวช. เล่ม 1*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- คาร์ตัน โชติพันธุ์โสภณ. (2539). *ปัจจัยที่กำหนดขนาดครอบครัวในอุดมคติของวัยรุ่น*.
 ใน *ทำเนียบผลการวิจัยของวช. เล่ม 1*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัย
 แห่งชาติ.
- ทิตยา สุวรรณชฎ. (2527). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2527.
- ทัศนทกานต์ ดวงรัตน์. (2538). *บทบาทการสื่อสารในครอบครัวในการตัดสินใจ
 แปลงเพศ*. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตสารัตน์ ทองอุปการ. (2538). *ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารภายใน
 ครอบครัวและทัศนคติต่อเรื่องเพศของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร*.
 วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เนตรชนก บัวนาค. (2531). *รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวและทัศนคติที่มีต่อเรื่อง
 รกร่วมเพศของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ :
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชนี เชยจรรยา และ ประทุม ฤกษ์กลาง. (2531). *รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว
 และการเปิดรับสื่อมวลชนของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ :
 คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- / ภัสสร ลิมานนท์. (2539). *ครอบครัวไทย*. ใน *จุฬาวิจัย*. 15(10) : 5 ; ตุลาคม.

แบบสอบถาม	สำรวจครั้งที่ 1 (N=1,500)								
	ต่ำกว่าหรือ ประหลดศึกษา	มัธยมศึกษา/ปวช. ปวศ.	ปริญญาตรี/สูงกว่ปริญญาตรี						
	N=278	N=601	Mean	SD.	Mean	SD.	Mean	SD.	
คุณภาพชีวิตของประเทศ (National Wellbeing)									
ความพึงพอใจโดยรวมต่อการดำรงชีวิตในประเทศไทย	64.60	20.39	63.18	17.88	64.75	17.61	64.75	17.61	.260
สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทย	59.60	18.47	60.50	16.22	60.38	16.42	60.38	16.42	.747
สภาพสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของประเทศไทย	58.85	20.25	58.68	19.88	59.12	20.33	59.12	20.33	.923
สภาพทางสังคมของประเทศไทย	53.03	19.19	52.65	17.52	52.68	17.71	52.68	17.71	.953
รัฐบาลของประเทศไทย *	68.49	21.09	66.76	19.97	64.48	19.37	64.48	19.37	.008
ธุรกิจของประเทศไทย	63.78	19.20	62.14	16.62	62.85	15.66	62.85	15.66	.388
ความมั่นคงของประเทศไทย	64.46	19.99	65.57	18.79	65.01	17.60	65.01	17.60	.694

* มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

เมตตา กฤตวิทย์ พัทธนี เขษจรรยา ธีรนนท์ อนวัชศิริวงษ์ และกาญจนา แก้วเทพ. (2534). ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารในครอบครัว การเปิดรับสื่อมวลชน และความ คิดด้านสันติภาพของเด็กไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มีทนา ไวทยะโกมล. (2529). แบบการสื่อสารภายในครอบครัวของบุคคลกับลักษณะ การบริหารงานของผู้บริหารธนาคารในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์ มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

✓ ยนต์ ชุ่มจิต. (2528). สังคมวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

วาริศา พลายบัว. (2531). รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว การเปิดรับสื่อมวลชนและ ทัศนคติต่อสถานภาพสตรีของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ นิเทศศาสตร์พัฒนาการ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริพร พูลทรัพย์. (2539). เปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีผลต่อพฤติกรรม เจริญธรรมของเด็กและวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรี นครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

✓ สมพร เทพสิทธิ. (2538). ครอบครัวไทยในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ : สภาสังคม สงเคราะห์แห่งประเทศไทย.

ศิริชัย วงษ์สาริตศาสตร์. (2532). ความสัมพันธ์ในครอบครัว พฤติกรรมการสื่อสาร และ รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวของโสเภณีชาย. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์ มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพัตรา สุภาพ. (2539). สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

อุทัย หิรัญโต. (2519). สังคมวิทยาประยุกต์. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

Berlo, D. (1960). **The Process of Communication**. New York : South-Western Publishing.

Galvin, R. & Brommel, B. J. (1996). **Family Communication : Cohesion and Change**. 4th ed.. New York : HarperCollins Publishers Inc.,

- Gouran, D. S., Wiethoff, W. E. & Doelger, J. A. (1994). **Mastering Communication**. (2 nd ed.). Boston : Allyn and Bacon.
- Kincaid, D. L. (1979). **The Convergence Model of Communication**. Honolulu : East-West Communication Insitute.
- Kubey, R. (1990). Television and the Quality of Family Life. **Communication Quarterly**. 38 : 312-324.
- Millis, D. M. (1993). **The Meaning of Family Communication**. Proquest Dissertation Abstracts, 53 (07) 1, 2560A. (ProQuest No. AAC 9234008).
- Maeionis, J. J. (1999). **Sociology : Student Media Version**. (7th ed.). Upper Saddle River : Prentive Hall.
- Pearson, J. C. (1993). **Communication in the Family : Seeking Satisfaction in Changieg Times**. (2 nd ed.). New York : HarperCollinsCollege Publishers.
- Ritchie, L. D. & Fitzpatrick, M. A. Family Communication Patterns Measuring Interpersonal Perceptions of Interpersonal Relationships. **Communication Research**. 17 (4) August 1990 : 523-544.
- Ritchie, L. D. (1991). Family Communication Patterns : An Epistemic Analysis And Conceptual Reinterpretation. **Communication Research**. 18, 548-565.
- Rogers, E. M. & Kincaid, D. L. (1981). **Communication Networks : Toward a New Paradigms for Research**. New York : The Free Press.
- Rubin, R. B., Palmgreen, P. & Sypher, H.E. (1994). **Communication Research Measures : A Sourcebook**. New York : The Guilford Press.

แบบสอบถามเรื่อง

การสื่อสารภายในครอบครัวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

โปรดทำเครื่องหมาย / หน้าข้อที่เป็นคำตอบของท่าน

ตอนที่ 1 คำถามทั่วไป

1. เพศ

1. ชาย
2. หญิง

2. อายุ..... ปี

3. การศึกษาสูงสุด

1. ประถมศึกษา
2. มัธยมศึกษา
3. ปวช. / ปวส. / อนุปริญญา
- 4.ปริญญาตรี
5. ปริญญาโท
6. ปริญญาเอก
7. อื่นๆ

โปรดระบุ.....

4. ท่านและคู่สมรส มีรายได้รวมกันเดือนละ

1. ต่ำกว่า 5,000 บาท
2. 5,001 - 15,000 บาท
3. 15,001 - 30,000 บาท
4. 30,001 - 45,000 บาท
5. มากกว่า 45,000 บาท

5. อาชีพ

1. แม่บ้าน
2. รับจ้าง
2. ค้าขาย / ทำธุรกิจส่วนตัว
3. รับราชการ
4. ทำงานบริษัทหรือธุรกิจเอกชน
5. อื่นๆ โปรดระบุ.....

6. บ้านท่านในปัจจุบันมีสมาชิกทั้งสิ้น..... คน

7. สมาชิกในบ้านของท่านในปัจจุบัน ประกอบด้วย

1. ท่าน
2. คู่สมรส
3. บุตร จำนวน ..... คน
  - 3.1 บุตรชาย.....คน อายุ.....ปี
  - 3.2 บุตรหญิง.....คน อายุ.....ปี
4. ญาติโปรดระบุ.....

8. ครอบครัวของท่าน ใครทำหน้าที่เป็นผู้นำครอบครัวมากที่สุด

1. สามี
2. ภรรยา
3. เท่าเทียมกันทั้งสองคน

ตอนที่ 2 การสื่อสารในครอบครัวปัจจุบันที่ท่านเป็นหัวหน้าครอบครัว

10. ท่านได้พูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวบ่อยครั้งเพียงใดในแต่ละสัปดาห์

1. ไม่ค่อยได้พูดคุย
2. สัปดาห์ละ 1 วัน
3. สัปดาห์ละ 2-3 วัน
4. สัปดาห์ละ 4-5 วัน
5. ทุกวัน

11. ในการพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัว ปกติท่านพูดคุยครั้งละนานเท่าใด
1. น้อยกว่า 15 นาที
  2. 16 - 30 นาที
  3. 31 นาที - 1 ชั่วโมง
  4. มากกว่า 1 ชั่วโมง ถึง 3 ชั่วโมง
  5. มากกว่า 3 ชั่วโมง
12. ปกติท่านมักจะมีโอกาสพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวของท่าน ในช่วงเวลาใด (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)
1. ตลอดเวลา ทั้งวัน
  2. 5.00 - 9.00 น.
  3. 16.00 - 18.00 น.
  4. 18.01 - 21.00 น.
  5. 21.01 - 24.00 น.
  6. อื่นๆ โปรดระบุ.....
13. ท่านมักจะพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัว ณ สถานที่ใดบ้าง (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)
1. ภายในบ้าน
  2. ภายในรถยนต์ ขณะเดินทางไปทำงาน
  3. นอกบ้าน เช่น สวนสาธารณะ ห้างสรรพสินค้า สถานที่ท่องเที่ยว
  4. อื่นๆ โปรดระบุ.....

14. ปกติท่านพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวปัจจุบันที่ท่านเป็นหัวหน้าครอบครัวใน
ประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้บ่อยครั้งเพียงใด

ประเด็นพูดคุย	บ่อยครั้ง มาก ที่สุด 5	บ่อยครั้ง 4	เป็นบาง ครั้ง 3	นานๆ ครั้ง 2	ไม่เคย เลย 1
1. การทำงาน					
2. การเรียนของลูก					
3. ปัญหาในครอบครัว					
4. การอบรมสั่งสอนกริยามารยาทที่พึงปฏิบัติใน สังคม					
5. การอบรมสั่งสอนคุณธรรมจริยธรรม					
6. การอบรมความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม					
7. เนื้อหาของสื่อต่างๆเช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ นิตยสาร วิทยุ					
8. เรื่องการดำเนินชีวิต การวางแผนอนาคต					
9. เรื่องเพื่อนบ้าน					
10. เรื่องทั่วไปเช่น การไปเที่ยว ไปซื้อของ					
11. อื่นๆ โปรดระบุ.....					

ตอนที่ 3 รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว

15. โดยปกติครอบครัวของท่านในปัจจุบันที่ท่านเป็นหัวหน้าครอบครัวจะอบรมสั่งสอนสมาชิกในครอบครัวในลักษณะต่อไปนี้บ่อยครั้งเพียงใด

ลักษณะการสื่อสาร	ความบ่อยครั้ง						
	มากที่สุด	มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อย	น้อยที่สุด
	7	6	5	4	3	2	1
1. การตัดสินใจเรื่องต่างๆ ภายในบ้าน จะเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น							
2. ครอบครัวจะถามความคิดเห็นของทุกคนเสมอเมื่อพูดคุยถึงเรื่องต่างๆ							
3. ครอบครัวของเราจะสอนให้มองเรื่องต่างๆ ทั้งด้านดีและไม่ดี							
4. สมาชิกในบ้านสามารถบอกเรื่องต่างๆ ได้ทุกๆ เรื่อง							
5. สมาชิกครอบครัวจะสนทนาเรื่องต่างๆ ไปได้อย่างสนุกสนานได้เป็นเวลานานๆ							
6. สมาชิกมักจะชอบพูดคุยกันถึงแม้ว่าจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน							
7. พ่อแม่อยากฟังความคิดเห็นของลูกๆ ถึงแม้ว่าจะไม่เห็นด้วยก็ตาม							

ลักษณะการสื่อสาร	ความบ่อยครั้ง						
	มาก ที่สุด	มาก	ค่อนข้าง มาก	ปาน กลาง	ค่อนข้าง น้อย	น้อย	น้อย ที่สุด
	7	6	5	4	3	2	1
8. พ่อแม่จะสนับสนุนให้ลูกๆ ได้แสดงความคิดเห็น							
9. ทุกคนในครอบครัวจะสนใจในอารมณ์และความรู้สึก ของสมาชิก							
10. ครอบครัวมักจะพูดคุยถึงกิจกรรมต่างๆ ที่ได้กระทำในแต่ละวัน							
11. ครอบครัวจะตั้งสอนว่าความคิดเห็นของพ่อแม่ถูกต้องเสมอ							
12. ครอบครัวจะอบรมเด็กๆ ว่าไม่ควรโต้เถียงผู้ใหญ่							
13. ครอบครัวจะสอนว่ามีบางสิ่งบางอย่างที่เด็กๆ ไม่ควรพูดถึง							
14. ครอบครัวจะสอนว่าบางครั้งการนั่งเงียบโดยไม่ได้เถียงย่อมดีกว่าการทำให้คนอื่นโกรธ							
15. บางครั้งครอบครัวมีเรื่องสำคัญๆ ที่ต้องการให้ลูกๆ เชื่อฟังโดยไม่ต้องถามถึงเหตุผล							
16. ครอบครัวเรามีความเชื่อและความคิดเห็นแบบโบราณ							

ลักษณะการสื่อสาร	ความบ่อยครั้ง						
	มากที่สุด	มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อย	น้อยที่สุด
	7	6	5	4	3	2	1
17. ครอบครัวให้ความสำคัญกับการที่ลูกต้องการพ่อก่อนและเชื่อฟังพ่อแม่							
18. ครอบครัวจะไม่สบายใจถ้าลูกมีความคิดเห็นในบางเรื่องแตกต่างจากพ่อแม่							
19. ครอบครัวจะไม่อยากรับรู้หรือรับฟังในเรื่องที่พ่อแม่ไม่เห็นด้วย							
20. สมาชิกในบ้านต้องเชื่อและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่พ่อแม่กำหนดไว้							

ตอนที่ 4 ความพึงพอใจในครอบครัว

16. ท่านมีความพึงพอใจต่อครอบครัวของท่านในปัจจุบันที่ท่านเป็นหัวหน้าครอบครัว
ในด้านต่างๆ ต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ						
	มากที่สุด	มาก	ค่อนข้าง มาก	ปาน กลาง	ค่อนข้าง น้อย	น้อย	น้อย ที่สุด
	7	6	5	4	3	2	1
1. การให้อิสระเสรีภาพในการแสดง ความรู้สึกนึกคิดแก่ทุกคนใน ครอบครัว							
2. การพูดจาอ่อนหวานไพเราะ ระหว่างสมาชิก							
3. การยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกัน และกันภายในครอบครัว							
4. ความยิ้มแย้มแจ่มใสของสมาชิก ครอบครัว							
5. ความห่วงใยกันระหว่างสมาชิก ครอบครัว							
6. ความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนม ระหว่างสมาชิกครอบครัว							
7. ความเข้าใจในความต้องการ และความรู้สึกของแต่ละคนใน ครอบครัว							

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ						
	มากที่สุด	มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อย	น้อยที่สุด
	7	6	5	4	3	2	1
8. ความรักความผูกพันและความอบอุ่นในครอบครัว							
9. ความสนใจในสีหน้าท่าทางความรู้สึกของกันและกันภายในครอบครัว							
10. การให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือและช่วยแก้ไขปัญหากันและกัน							
11. การช่วยสนับสนุนส่งเสริมความสามารถของสมาชิกครอบครัว							
12. การใช้เวลาว่างทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกครอบครัว							
13. ความพึงพอใจในชีวิตการแต่งงาน							
14. ความพึงพอใจในความสัมพันธ์กับคู่ครอง							
15. ความพึงพอใจในลูกๆ							
16. ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ในครอบครัวโดยรวม							

ขอขอบคุณ